

Michal Viewegh

Nakladatelství Petrov

BÁJEČNÁ LÉTA POD PSA



Michal

Viewegh

BÁJEČNÁ LÉTA POD PSA

nakladatelství Petrov
Brno, 1997

© Michal Viewegh, 1994, 1997
© Petrov, 1997
ISBN 80-85247-89-3

Tento román – jako koneckonců většina románů – je obvyklou směsicí tzv. pravdy a tzv. fikce. Ať už je poměr těchto složek jakýkoli, nelze rozhodně tvrdit – jak často tvrdí mnozí čtenáři – že postavy románu skutečně žijí a že události v něm zobrazené se skutečně staly.

Stejně tak ovšem nelze tvrdit – jak nás na tomto místě ujišťují mnozí autoři – že „osoby a události následujícího příběhu jsou zcela smyšlené“.

II.

1. Kvido se měl podle Zitiných předpokladů narodit v prvním srpnovém týdnu roku devatenáct set šedesát dva v porodnici v Podolí.

Jeho matka měla v té době za sebou dvanáct divadelních sezón, avšak velkou většinu svých převážně dětských rolí v Jiráskových, Tylových, Kohoutových a Makarenkových hrách považovala za mírně kompromitující hříchy mládí. Studovala ostatně čtvrtý ročník práv a svou účast v komparsu Divadla čsl. armády na Vinohradech brala už jen jako nezávaznou hru (což jí ovšem na druhé straně nebránilo, aby víceméně náhodnou okolnost, že termín porodu spadá do divadelních prázdnin, neprezentovala před úspěšnějšími kolegyněmi coby věc naprosto samozřejmé profesionální kázně). Jakkoli to zní paradoxně, pod slupkou ochotnického zanícení byla Kvidova matka – někdejší hvězda školních představení – ve skutečnosti velmi stydlivá a kromě Zity ji také nesměl nikdo jiný prohlédnout. Paní Zita, primářka podolské porodnice a dlouholetá přítelkyně babičky Líby, která znala Kvidovu matku od dětství, se trpělivě snažila jejímu rozmaru vyhovět a přislíbila jí, že přeorganizuje služby lékařů tak, aby v onen kritický den neasistoval na sále ani jeden muž.

„U Zity v Podolí

žádný porod nebolí,“

veršovala u oběda babička Líba, a dokonce i otec Kvidova otce, dědeček Josef, ač apriorně skeptický vůči všemu komunistickému, zdravotnictví přirozeně nevyjímaje, byl ochoten připustit, že pravděpodobnost rozdrčení Kvidovy hlavičky porodnickými kleštěmi je tentokrát přece jen o něco nižší než jindy.

Jediné, s čím nikdo nepočítal, byl urousaný černý vlčák, který se už dvacátého sedmého června večer objevil v narudlém slunečním světle na vltavském nábřeží právě ve chvíli, kdy Kvidova matka ztěžka vylézala z taxíku, a který ji – po krátkém, neslyšném rozběhu – přirazil k teplé omítce domu na rohu Anenského náměstí. Nelze říci, že by úmysly onoho toulavého psa byly vysloveně nepřátelské – především ji ani jedenkrát nekousl; stačilo však, že celou svou vahou spočíval na jejích útlých

ramenou, funě jí do obličeje – jak to ne právě šťastně vyjádřila později sama matka – „žluklý pach dlouho nevyčistěných úst“.

„Aááááá!“ zaječela Kvidova matka, když se částečně vzpamatovala z prvního úleku.

Kvidův otec, který čekal v duchu úmluvy před vchodem Divadla Na Zábradlí, výkřik zaslechl a okamžitě vyrazil. Nebyl si sice jistý, komu ten strachem změněný hlas patřil, ale přesto v něm ihned vzklíčilo podivné podezření, které musel vyloučit.

„Aááááááá!“ zaječela Kvidova matka ještě pronikavěji, neboť pes jí nyní svými předními tlapami doslova drtil křehké klíční kosti. Podezření Kvidova otce se bohužel potvrdilo. Na okamžik ztuhl, ochromen čímsi nepoznaně silným, ale pak se té síle vymanil a vyběhl za tím jemu nejdražším hlasem. Sprintoval po žulové dlažbě náměstí, naplněn hněvivou láskou, neboť se domníval, že jeho ženu napadl další z řady opilců, které se od doby, co hrála servírku Hettie ve Weskerově Kuchyni, nesnažila prostě a obezřetně obejít, nýbrž o čemsi přesvědčit. Vzápětí však spatřil svou ženu, jak s vypětím posledních sil vzdoruje té obrovské černé tíze, a udělal cosi, čím v Kvidových očích navždy přerostl svých sto dvaasedmdesát centimetrů: V běhu uchopil nejbližší popelnici, zdvihl ji do výše a její spodní hranou psa několika údery na místě zabil.

Kvidova matka později potvrdila, že ona popelnice byla plná, což lze, myslím, poměrně spolehlivě vyloučit. Horší však je, že si *vědomou* účast na celé příhodě – a tudíž i právo svědecké výpovědi – nárokuje i sám Kvido:

„Samozřejmě nepopírám, že jsem byl tehdy – tak jako každý jiný plod – s největší pravděpodobností slepý,“ tvrdil později, „ale nějakým způsobem jsem patrně věci vnímat musel, protože jak si mám jinak vysvětlit ono zvláštní dojetí, které se mne dodnes zmocňuje pokaždé, když pozoruji práci popelářů?“

Zřejmě ve snaze překonat Lva Tolstého, jehož paměť údajně sahala až na samý práh dětství, zacházel pak Kvido ještě dále: Svému mladšímu bratrovci se po letech kupříkladu snažil namluvit – s vážností, která v sobě měla cosi mrazivého – že si dokáže přesně vybavit onen „rembrandtovsky potemnělý obraz matčina vajíčka, přilepeného ke sliznici dělohy na způsob vlašťovčího hnízda“.

„Kristepane, Kvido, ty tak kecáš!“ vztekal se Paco.

„Nepočítám-li onen incident se psem, musím říci, že těhotenství je pro každý jen trochu inteligentní plod nepředstavitelná nuda,“ pokračoval nevzrušeně Kvido. „Říkám záměrně pro *inteligentní plod* – a nikoli tedy pro ty holé, ochrnuté jeskynní macaráty, jakým jsi byl mimochodem

například ty, a to dokonce ještě i několik dní po porodu, kdy jsem bohužel musel pohlédnout do tvého ošklivého fialového obličejce. Snad si ale dokážeš alespoň *představit*, jaká strašlivá nuda je oněch zhruba dvě stě sedmdesát naprosto stejných dní, během nichž je již *probuzené* vědomí odsouzeno pouze nečinně zírat do plodové vody a občas malátně kopnout do břišní stěny, aby ti nahoře zbytečně nepanikařili? Dvě stě sedmdesát dlouhých dní, které musí mladý inteligentní člověk humanitního zaměření strávit jako akvabela na soustředění před olympiádou! Dvě stě sedmdesát dní bez jediné slušné knihy, bez jediného psaného slova, neberu-li přirozeně v potaz to nijak originální věnování na Zitině prstýnku! Devět měsíců ve zhasnutém akváriu! Poslední tři měsíce jsem se už jenom modlil, aby matka konečně porušila některé z těch nesmyslných tabu a svezla mne na motorce po neudržované polní cestě nebo mi poslala dva tři pořádné šluky, když už ne rovnou dvě decky bílého vermutu. Bráško, věř mi jedno: Toho psa mi seslalo samo nebe!“

Kvido dal svou netrpělivost poprvé výrazně najevo chvíli poté, co se jeho matka s trochu hysterickým pláčem svezla do otcovy náruče. Mrtvý pes však sám o sobě vyvolával značnou pozornost přicházejících diváků a pouhé pomyšlení na další skandál, tentokrát v podobě předčasného porodu, bylo zcela zjevně nad matčiny síly. Osušila si proto rychle oči a se statečnými, zářivými úsměvy odpovídala na všechny starostlivé dotazy, že je v naprostém pořádku, skutečně naprostém pořádku.

„Moje matka,“ vyprávěl později Kvido, „nikdy v životě neodešla ze společnosti na toaletu, nešlo-li to udělat zcela nepozorovaně. A upřímně řečeno, značné rozpaky jí odjakživa působilo i docela obyčejné smrkání.“

Této své intimní ostýchavosti, která v sobě měla cosi půvabně dívčího, vděčila Kvidova matka za vleklé záněty nosních dutin a močového měchýře, za tzv. návykovou zácpu a od dvacátého sedmého června roku devatenáct set šedesát dva tedy i za porod *theatre – in*: První křeče na ni přišly už ve chvíli, když si v šatně odkládala lehké kostkované palety; přesto vydržela vzdorovat Kvidovi – hypnotizována ze strany úpěnlivými pohledy Kvidova otce – až do závěrečné opony, zato však ani o minutu déle. Jakmile si totiž Estragon a Vladimír vyměnili poslední repliky a nastal známý okamžik kratičkého ticha, který obvykle předchází potlesku, unikl Kvidově matce první zmučený výkřik, po němž vzápětí následovala celá série dalších. Kvidův otec se vymrštil ze svého sedadla a přes řadu zkoprnělých diváků se prodral do foyer, odkud se vyřítil kamsi do noci, aby – jak se patrně domníval – klidně a rozvážně zařídil vše potřebné. Po pravici Kvidovy matky se však naštěstí ihned vzpamatovala jakási starší

dáma: Pověřila dva své sousedy úkolem zatelefonovat pro sanitku a sama se pokusila vyvést rodičku ze zaplněného a dusného sálu. Kvidova matka se snažila ženy udržet za každou cenu, neboť se ani neodvažovala pomyslet, že by se porod mohl odehrát před tolika muži, a zároveň – jak tvrdila později – jí prý připadalo netaktní narušit beckettovskou atmosféru existenciální beznaděje něčím tak provokativně optimistickým, jako je porod zdravého dítěte. Navzdory svému odhodlání se však zhroutila své průvodkyni k nohám právě ve chvíli, kdy procházely uličkou podél jeviště – kam ji posléze dva muži vyzdvihli, téměř k nohám Václava Sloupa a Jana Libíčka, kteří se přicházeli děkovat, ale kteří nyní zůstali vyděšeně stát. Diváci, s výjimkou několika desítek žen, které se bez ohledu na své večerní toalety vzrušeně vrhaly na pódium, aby mladé mamince předaly něco svých zkušeností, zůstávali vesměs na svých místech, domnívajíce se pravděpodobně, že scéna slehnutí, k němuž se již každým okamžikem schylovalo, je patrně součástí netradičně pojaté inscenace.

„Vodu. Horkou vodu!“ vykřikoval kdosi iniciativně. „A čistá prostěradla!“

„Opusťte sál!“ nařizoval jeden ze dvou přítomných lékařů, který se konečně k rodičce prodral.

„Běžte pryč!“ žádal naléhavě, avšak nikdo se nehýbal.

„Aááááá!“ křičela Kvidova matka.

Za pár minut zavřískalo sálem novorozeně mužského pohlaví.

„Už přišel!“ vykřikl Jan Libíček v náhlé inspiraci, která se Kvidovi málem stala osudnou.

„Godot! Godot!“ skandovalo nadšeně publikum, zatímco oba lékaři se skromně děkovali. (Přezdívka se naštěstí neujala.)

„Jsme zachráněni!“ volal Václav Sloup.

„Jmenuje se Kvido,“ zašeptala Kvidova matka, ale nikdo ji neslyšel. Z nábřeží se ozvala siréna přijíždějící ambulance.

2. „Aby bylo jasno,“ řekl po letech Kvido redaktorovi, „rozhodně nehodlám malovat celej ten takzvanej strom života a třást s jeho přebujelejma větvema tak dlouho, dokud z něj nespadne nějakej mrtvej stavební rada nebo správce Thunova panství, aby mi řekli, kdo jsem, odkud přicházím a že Masaryk střílel do dělníků!“

„Masaryka,“ řekl redaktor smířlivě, „raději vynecháme. Dědeček z otcovy strany byl horník?“

„No to jste si vybral toho pravýho!“ smál se Kvido. „Chtěl být hoteliérem! Měl byste ho slyšet! Když přijela do Tuchlovic neohlášená návštěva a soudruzi už dědečkovi nestačili vyměnit směny, nenechali ho radši vůbec vyfárat. Zatímco ostatní horníci besedovali se stranickou delegací, osamocený dědeček v hlubokém podzemí klel a zuřivě bušil do trubek. – Havíři mu říkali Popelka.“

„To je dobré,“ řekl redaktor. „Jenže co s tím...“

„Právě,“ řekl Kvido. „Co s tím...“

Kvidův otec se narodil s vysokou inteligencí do nízkých poměrů. Dvacet jedna let, každý den na ně narážel: na věčně rozestlané peřiny, na pach plynu a ohřívaných jídel, na prázdné láhve a na rozházený ptačí zob. Přímou pod okny jejich jednopokojového přízemního bytu v Sezimově ulici každý večer zvraceli opilci, vycházející ze sousední restaurace U Bansethů. Na špinavé omítce byla mnohokrát rozmazaná krev nuselských cikánů. Dědeček odjížděl brzy ráno nebo brzy po obědě havířským autobusem na Kladno; když byl doma, kouřil a nervózně přecházel po místnosti, rozšlapává přitom ptačí zob.

„Zkurvenej život,“ říkával často.

Jindy celé hodiny krmil andulky nebo si hlasitě pouštěl gramofonové desky s Louism Armstrongem a Ellou Fitzgeraldovou. Babička, kožešnice, byla doma stále; od rána do večera šila. Ztěžka obcházela starou krejčovskou pannu, ústa plná špendlíků. Parkety vrzaly. Kvidův otec se snažil pobývat kdekoli jinde: S kamarádem Zvárou lezli po vyšehradských hradbách. Schovávali se v odstavených vagónech na vršovickém nádraží. Někdy zůstali přes noc v aule gymnázia. Později sedávali ve fakultní studovně, jak si to přál Kvidův otec, nebo v kavárně Demínka, jak to chtěl Zvára. Chodili na brigády a dva večery v týdnu trávil Kvidův otec v jazykové škole. Když se vracíval v noci domů a ve světle malé stolní lampičky si čítával z anglické učebnice, opřené o pokálenou ptačí klec, mívával někdy pocit, že říká slova jakési tajuplné modlitby.

Někdy počátkem osmého semestru přinesl Zvára Kvidovu otci lístek do divadla. Z jeho výrazu bylo zřejmé, že ta, jíž byl lístek původně určen, z nějakého důvodu odmítla.

„A na co to je?“ dotazoval se Kvidův otec. „Kdo to napsal?“ Do divadla nechodil a těžko mohl předpokládat, že by mu název hry něco řekl, ale chtěl si nechat zadní vrátka pro případ, že by stál lístek příliš mnoho.

„Na hovno!“ řekl Zvára, jako by se dovolával pochopení kolemjdoucích. „Shakespeare asi, kdo jinej!“

Ale mýlil se. Dávali Lorcovu Čarokrásnou ševcovou. O přestávce potkali někdejší Zvárovu přítelkyni, která jim představila svou společnici, štíhlou brýlatou dívku v tmavě modrých sametových šatech s bílým krajkovým límečkem.

„A nepokáleným od andulek,“ dodával vždycky Kvido.

Byla to Kvidova matka.

Tři měsíce nato byl Kvidův otec poprvé uveden do bytu na náměstí Pařížské komuny. Všiml si pochopitelně velikosti obou pokojů, výšky stropů, naleštěného klavíru i mnoha obrazů, ale vůbec největší dojem na něj udělala pracovna dědečka Jiřího: Po celé délce vzdálenější zdi stála mahagonová knihovna s přinejmenším tisícem svazků a před ní pak tzv. americký psací stůl, rovněž tmavý, se zatahovatelnými obloukovitými žaluziemi, pod nimiž byl uschován psací stroj a spousta dalších kancelářských potřeb, včetně pečetního vosku, rodinného pečetítka a nožíku na rozřezávání korespondence.

„Posaďte se,“ pokynul dědeček Jiří směrem ke koženému křeslu.

„Jíte mrkvovou pomazánku?“ přispěchala se zeptat babička Líba z kuchyně.

„Už přes dvacet let,“ řekl dědeček pochmurně a zapálil si cigaretu značky Dux.

„Tebe se neptám,“ usmála se babička škádlivě.

„Ptám se pana inženýra.“

„Já jím všechno,“ řekl Kvidův otec po pravdě. „Nedělejte si starosti.“

„Neboj se,“ řekla poněkud tajuplně Kvidova matka. „Máma si žádné nedělá.“

Přestože se ani dědeček, ani babička nezbavili určité minimální ostrážitosti (Kvidova matka byla koneckonců jejich jediná dcera), dopadla návštěva nad očekávání dobře. Kvidův otec se nikterak nepředváděl a poctivě vážil každé své slovo, takže byl dědečkovi nakonec mnohem sympatičtější než většina těch mladých herců, básníků a scenáristů, kteří si sem chodili číst své vlastní texty, vinili dědečka za hrůzy padesátých let a polévali jeho stůl červeným vínem.

„Přijď zas,“ řekl mu na rozloučenou téměř úsečně, ale Kvidova matka v té chvíli věděla, že Kvidův otec obstál.

3. „Byl jsem tedy nedonošené dítě,“ vyprávěl Kvido. „Obě babičky byly zděšené. V roce jsem vážil čtrnáct kilogramů, ale ony se mě stále snažily

udržet při životě. Ještě v mých pěti letech bojovaly s pomocí banánů v čokoládě o mou holou existenci.“

Kvido byl prvním vnoučetem v obou rodinách a šel tudíž doslova na dračku. Všichni (s výjimkou dědečka Jiřího) se předháněli, kdo vezme Kvida do zoologické zahrady vícekrát. Hrochy, pštrosy a klokany považoval Kvido poměrně dlouho za domácí zvířata.

Ze zoologické se chodívalo samozřejmě do cukrárny.

„Copak to tu voní, Kvidoušku?“ ptávala se babička Věra.

„No přece kafičko!“ odpovídal malý otlý Kvido tak sladce, až se osazenstva cukrárny zmocňoval pocit těžko definovatelného hnusu.

Když Kvidova matka představovala svého syna komukoli v divadle, vkřádal se jí do hlasu jakýsi vyzývavě varovný tón.

„Zvláště pak poté, co ji jeden poměrně známý režisér krátkometrážních filmů žertem požádal, zda by mne nechtěla zapůjčit do jejich připravovaného osvětového snímku o výhodách hormonální antikoncepce,“ vyprávěl Kvido. „Níméně – uvědomuji si – to bylo jediné období v mém životě, kdy jsem byl maximálně milován, zavdávaje pro to celkem minimální důvod. Milovali mě prostě jen proto, že jsem *byl*. Kde jsou ty časy!“

Dědeček Josef brával Kvida na ryby, na fotbal nebo krmit racky.

„Jedéem!“ křičíval dědeček v Edenu.

„Ná, nažer se,“ volával u Vltavy na racky.

„Drž, dostaneš kůži,“ vztekal se, když se žízala kroucením vzpírala navléknutí na háček.

Všechno se to odehrálo ve strašlivém a pro Kvida tehdy nevysvětlitelném spěchu. Když byli doma, pospíchal dědeček, aby už byl na fotbale; ještě před poločasem už ale chvátal do ochozu pro buřty, ještě je ani nedojedli a hnali nazpět, aby jim nikdo nezasedl místo – a dvacet minut před koncem zápasu se drali skrze nadávající diváky domů. Dědeček spěchal na ryby a spěchal z ryb, spěchal do práce a z práce, do hospody a z hospody. Sotva někam přišel, cosi ho hnalo jinam. Kvidovi dlouho trvalo, než pochopil důvod onoho vnitřního neklidu: Jeho dědeček spěchal, aby už měl ten zkurvenej život za sebou.

Kvido měl – na rozdíl od svého otce i dědečka – ten malý byt v Sezimově ulici rád. Nebydlel zde, ale babička Věra si ho tu často nechávala, aby nemusel do školky. Mohl si tu hrát s hebkými kožešinami a létaly tu tři krásné modré andulky. Kvido si pak škodolibě uvědomoval, že zatímco jeho vrstevníci plní právě jakýsi nudný výchovný program, on si může hovět na polštářích z berana a bezstarostně pozorovat, jak andulky

šplhají po zakouřených záclonách. Babička je měla natolik ochočené, že mohla klidně nechávat otevřené okno, aniž by jí ulétly. Procházely se po okenním parapetu a pouze tehdy, když se k nim hlučně snesl některý z tisíců nuselských holubů, poplašeně přilétly zpátky ke své ochránkyni a usadily se jí na hlavě a na ramenou. Aby babičku jejich pařátky neškrábaly, navlékala si v létě na ramínka od kombiné dva prázdné jehelníčky.

„Když se na ní ptáci rozesadili všichni tři,“ vyprávěl Kvido, „dva na ramenou a jeden na hlavě, dosahovala babička souměrnosti doslova oltářní.“

Co však Kvido naopak nesnášel, byl dědečkův zlovyk dělit se s andulkami o jídlo: Dědeček příslušný pokrm nejprve pečlivě rozzvýkal, zešíroka otevřel ústa – a ptáci se k němu ihned slétli a klováním do jeho zažloutlé zubní protězy se hlásili o své.

„Nikdy v životě, ani v žádném pornofilmu, který jsem kdy zhlédl,“ vyprávěl Kvido, „jsem už neviděl nic odpornějšího, než ty tři oslintané opeřené hlavičky, střídavě se zasouvající do dědečkových úst plných svičkové omáčky.“

Jestliže dědeček Jiří přijal vnuka maličko zdrženlivě, nebylo to rozhodně z nedostatku lásky: Jednak ho jeho práce v prezidentské kanceláři zaměstnávala mnohem více, než byl zaměstnán kterýkoli jiný Kvidův příbuzný – a za druhé odmítal, jak se vyjádřil, o přízeň dítěte *soutěžit*. Raději trpělivě počkal, až na něj přijde řada, nevnucoval se, natož aby Kvida – jak si to s oblibou vzájemně dělávaly obě babičky – víceméně tajně unášel. Kdykoli mu byl však hoch konečně svěřen, připravil pro něj do nejmenších detailů promyšlený program, takže se Kvido skutečně ani minutu nenudil: letěli do Karlových Varů, jezdili parníkem na Slapy, vylezli na desítky pražských věží, navštívili postupně všechna muzea, Petřín, Vyšehrad, planetárium a samozřejmě Pražský hrad. Dědeček vlastnil průkazku, která mu otvírala i zavřené dveře, takže kupříkladu korunovační klenoty uviděl Kvido o několik let dříve, než je uviděli ostatní smrtelníci. Mimo to měl dědeček i vzácnou schopnost vycítit onen okamžik, kdy pozornost toho jinak velmi vnímavého chlapce začíná ochabovat: Tehdy prohlídku rychle ukončil, prošli jakýmsi průchodem nebo proběhli jakousi Kvidovi neznámou uličkou – a rázem se ocitli přímo u stanice tramvaje, která je odvezla někam, kde si dali limonádu a velký kus masa s malou přílohou.

Dědeček toho během vycházek moc nenamluvil, ale stávalo se nejednou, že to, co řekl, si malý Kvido poměrně přesně zapamatoval.

„Na všem záleží,“ poučil jednoho večera z vany svou matku. „Ale na ničem zase tak moc.“

„Kdo ti to říkal?“ dotazovala se matka s úsměvem.

„Dědeček Jiří,“ řekl Kvido, a jak sklonil hlavu k červenobílému plovoucímu parníčku, na krku se mu udělaly tři varhánkovité bradičky.

Povzbuzována podobnými důkazy, domnívala se Kvidova matka – tak jako pochopitelně většina matek – že pod tukovými polštářky jejího syna se ukrývá výjimečný talent, který se dříve nebo později projeví. Už dvouletému Kvidovi proto hlasitě deklamovala své nejlepší divadelní role, a to nejen ty dětské, a také zdaleka nejen ty, v nichž skutečně hrála:

„Můj otec dokonal, sklán právě první zbraní,
kterou don Rodrigo dnes sevřel ve své dlani.

Ó plačte, oči mé, a roňte svoji sůl!

Půl mého života mi sklála druhou půl

a nutí mě se mstít, po oné kruté ráně,

za tu, co nemám už, na té, co zůstává mně,“

recitovala například Kvidovi často. Nemyslela si přirozeně, že by Corneillovým veršům nějak příliš rozuměl, ale doufala, že se jejich prostřednictvím stane Kvido někým alespoň trochu jiným než všechny ty děti odkojené Ferdou Mravencem a Špalíčkem českých pohádek.

„Nakonec se jí to skutečně povedlo,“ vyprávěl po letech Kvido. „Já a můj psychiatr jsme jí to nikdy neodpustili.“

První výsledky matčiny výchovy uměním byly ale natolik neprůkazné, že matka dokonce v jednu chvíli zapochybovala, zda dítě nebude přeci jen po otci, a obklopila Kvida raději ještě i „podněty technického rázu“, což ho posléze málem stálo život. Darovala mu totiž mimo jiné staré rozbité rádio, které se podle jejích vlastních slov mělo stát „indikátorem Kvidova smyslu pro elektroniku“ – Kvido rádio jednoho pošmourného nedělního odpoledne zapojil potajmu do sítě, odlomil zadní kryt a sáhl si dovnitř pro zcela jednoznačně nejsilnější podnět celé své ontogeneze. Pohled na vypoulené skelné oči dočasně nedýchajícího Kvida, ležícího pod stolem na perském koberci, byl pro jeho matku natolik nesnesitelný, že se pak na celé dlouhé měsíce spokojila pouze se zcela klasickými a – jak se předtím vyjádřila – intelektuálně naprosto sterilními pastelkami a modelínou. Kvido však zejména pastelky přijal velmi vděčně; k jeho nejzdařilejším obrázkům patřil výjev Parašutisté v dešti.

„Podívejte se, jaké namaloval hříbky v jehličí!“ volala nadšeně Kvidova matka, předjímajíc tak bezděky obraz mnoha jeho pozdějších jednání s nakladatelskými redaktory.

Jedno nadání ale malý Kvido nesporně měl – a sice čtenářské. Aniž se mu předtím v tomto směru kdokoli seabeměně věnoval (nebot' každý to považoval za předčasné), zvládl ve svých čtyřech letech celou abecedu. Definitivně to vyšlo najevo počátkem září roku devatenáct set šedesát šest, v průběhu jedné z prvních zkoušek připravované Kohoutovy hry August, August, August. Už předtím se Kvido doma sice dvakrát blýskl, když přečetl několik krátkých titulků z Plamene a Literárních novin, ale oba jeho výkony shodou okolností zapadly ve zmatcích kolem matčiny rigorózní zkoušky. Také onoho památného dopoledne se Kvidova matka spíše než několika holým větám své role věnovala v zákulisí tlustým skriptům hospodářského práva. Její syn zatím lezl po rudých plyšových sedadlech v setmělém hledišti, osahával zlacené zdobení lóží, a jelikož se stále zastavovaný děj inscenace vlekl už dobré dvě hodiny, upřímně se nudil. Posléze se nad ním ustrnula paní Bažantová, garderobiérka, a přinesla mu odkudsi z kanceláří vysoký štos starších divadelních programů. Kvido zdvořile šeptem poděkoval a přesunul se blíže k jevišti, aby na písmena lépe viděl. Právě když se usazoval, klín plný barevných programů, režisér Dudek se ohlédl a krátce se na něj usmál. Kvido si jeho úsměv vyložil jako pobídku.

„Podivná příhoda aneb Jak neprovdat dceru,“ přečetl polohlasem ze zeleného programu, který byl první navrchu.

„Psst!“ napomenul ho režisér okamžitě.

Pavel Kohout, který sledoval zkoušku po Kvidově levici, na chlapce podezíravě pohlédl.

„Poslouchej, Pavle,“ zašeptal Kvido a zkušeně si olízl ukazováček, aby mohl snáze listovat stránkami:

„Ó matko molů, matko lidí, matko všeho,

dej molům sílu k návratu do světa přetěžkého,“ přečetl plyně.

„Ježíšmarjá!“ vykřikl Pavel Kohout, „to dítě snad čte!“

Zkouška musela být na okamžik přerušena. Vlastimil Brodský i Vladimír Šmeral se zájmem hleděli na obézní dítě.

„Promiňte,“ omlouvala se Kvidova matka, která – rudá ve tvářích – přispěchala syna odvést. „Pavle, promiň.“

„Počkej,“ řekl Kohout. „Ať to dočte.“

Prstem ukázal na příslušný řádek v textu.

„...že jsou tak útlí a že tolik je jich zapotřebí ve světě, kde stvůry mamutí se šklebí,“

dočetl Kvido.

„Bravo!“ zvolal uznale Vladimír Šmeral. Někteří herci zatleskali. Nebylo pochyb: Kvido uměl číst.

4. Pokoj Kvidových rodičů. Večer. Kvido spí.

OTEC (odkládá Pravidla silničního provozu): Hlavně aby to v tom lednu neklouzalo. To by byla moje smrt.

MATKA (žehlí): Stejně nechápu, jak jsi mohl udělat trojité hodiny během popojíždění u benzínové pumpy.

OTEC: Šíleně mě znervóznil ten instruktor. Je proti mně zaujatý. Ještě na dvoře autoškoly na mě křičel, že mi tu zkoušku nedá – zřejmě kvůli té tašce s masem, co jsem mu ji měl hodit do kufru...

MATKA (zarazí se): A kam jsi ji hodil?

OTEC: Do motoru. Měl jsem příšernou trému.

MATKA (se smíchem): Kdy se na to přišlo?

OTEC: Na Černokostelecké. Policajt, co seděl vzadu, tvrdil, že cítí připálené ražniči.

MATKA: To jsi mi neřekl!

OTEC: Zapomněl jsem. Víš, nemohu prostě snést představu, že při míjení s protijedoucím vozem mě dělí od jisté smrti jediný malý pohyb ruky v zápěstí. To je celý ten problém. Několik centimetrů – a konec. ARO – v lepším případě. Představ si, že tam nepouštíj návštěvy.

MATKA: Nesmíš si to tak brát. Musíš si prostě víc věřit.

OTEC: Věřím si v jednosměrce. Miluju jednosměrky. Můj styl jízdy se tam pokaždé úplně promění!

MATKA: Jako u té pumpy! Nebo tenkrát na té dálnici!

OTEC: Dálnice je úplně něco jiného. V životě už tam nevjedu! Nejsem kosmonaut!

MATKA: Tak proč si ty papíry vůbec děláš?

OTEC: Protože jsi to chtěla.

„Moderní člověk,“ řekl redaktorovi Kvido, „se neobejde bez auta. To maso mi mimochodem něco připomíná.“

5. „Babička,“ říkával občas u oběda dědeček Jiří, „je bezesporu zkušená a skvělá kuchařka. – Škoda jen, že v devíti případech z deseti propůjčuje svůj nepochybný talent bezmasým jídlům.“

Měl pravdu: šest obědů v týdnu tvořily škubánky, zapékané palačinky, nudle s tvarohem, bramborák, zapékané brambory s vajíčkem a žemlovka.

„Opravdu nemohu kupovat maso, pokud mi dědeček bude dávat na domácnost tak málo,“ hájila se babička Líba na pokraji pláče, zatímco polévala zoufale osamocené houskové knedlíky znamenitou koprovou omáčkou. „S tak málo penězi prostě nevyjdu. Prostě nevyjdu.“

Všichni členové rodiny ovšem již dávno věděli, že babička s penězi nejenže dobře vyjde, nýbrž že jí dokonce ještě zbyde právě tolik, aby mohla jet se Zitou a ostatními přítelkyněmi na každoroční zahraniční zájezd.

„Chceme jet letos s děvčaty na Jaltu,“ oznámila na jaře roku tisíc devět set šedesát sedm babička rodině a její tvář zalil půvabný dívčí ruměnec. „Už jsem vám to říkala?“

(„Na Jaltu?!“ křičel dědeček Josef, když se to dozvěděl. „Na Jaltu!? Ona se bude klidně rekreovat zrovna v těch místech, kde nás navždy prodali bolševikům?!“)

„Myslím, že ne,“ řekl naopak velmi zdvořile dědeček Jiří a s vyrovnaností doslova orientální dojedl zbytek celerového rizota.

Ještě o mnoho let později, když po tříhodinové manželské hádce sprchoval ledovou vodou oblečenou Jarušku, vzpomněl si Kvido v náhlém záblesku paměti na onen výraz nedostižné chápavosti, který se tenkrát zračil v dědečkově obličeji.

„Babička Líba byla ortodoxní turistka,“ vyprávěl Kvido. „Od útlého dětství jezdila každé prázdniny do nejlepších francouzských a anglických rodin. Silvestra později trávila ve švýcarských Alpách. Nynější život ji nemohl uspokojit: byl to jen jakýsi neúměrně dlouhý pobytový zájezd, zatímco ona milovala – jak se mnohokrát vyjádřila – spíše poznávací tematické okruhy. Dědeček byl sice pozorný, ale někdy přece jen trochu obtížný průvodce.“

Z Jalty – tak jako ostatně ze všech zájezdů – poslala babička černobílou pohlednici s vlastními verši:

Na krásné pláži poblíž Jalty

pořádáme malou party:

Koupeme se, povídáme,

háčkujeme, vzpomínáme!

stálo na lístku a následovalo obvyklé Všechny líbá vaše Líba!

Kvido, který byl toho dne v mimořádně dobré náladě, neboť dědeček po babiččině odjezdu naplnil lednici uzenými jazyky, telecími játry a vepřovými kotletami, se pokusil zavtipkovat.

„Všechny líbá naše bída!“ zvolal celkem pohotově. Jeho otci uklouzlo krátké uchechtnutí, ale dědeček Jiří se neusmál. Matka se napřáhla a dala Kvidovi facku; byla to jedna z těch nešťastných ran, které přicházejí o pár vteřin později, než aby mohly být považovány za impulsivní.

Kvidovi poklesly koutky úst, ale byl odhodlán svou pravdu hájit.

„Všechny líbá naše bída!“ opakoval vzdorně a dostal druhou.

Jeho obličej se nato sraštil hned dvojím úsilím: jednak zadržet pláč – a jednak vymyslet ještě odvážnější a pravdivější rým.

Dědeček, otec i matka upřeně pozorovali, jak se jeho tučná bradička dostává do stále silnějších vibrací.

„Všechny líbá – maso nedá!“ vykřikl konečně Kvido vzdorně.

Matka semkla rty a napřáhla se potřetí, ale dědeček její ruku zadržel.

„Člověk by zřejmě neměl být nezdvořilý,“ řekl Kvidovi. „Dokonce možná ani tehdy ne, když má pravdu. – Zkusíš si to pamatovat?“

Kvido ještě pokýval hlavou, ale vzápětí už jím otrásl výbuch osvobozujícího pláče.

„Toho dne,“ vyprávěl později, „jsem poprvé – a vůbec ne naposledy – poznal strašlivé důsledky onoho případu, kdy se neúprosný zákon tvorby obrátí proti umělcově vlastní rodině.“

Mimochodem první, kdo se v přímé souvislosti s Kvidem ponejprv prorocky zmínil o slovesném umění, byl jeho otec. (Myslel to ovšem částečně ironicky, neboť už i jemu – třebaže to nahlas nepřiznal – začínali všichni ti mladí básníci, dramatici a písňoví textaři, kteří jeho ženu nepřestávali chodit navštěvovat, lézt čím dál víc na nervy.)

„Myslíš, že měl o ty zvířata nějaký zájem?“ stěžovala si mu na Kvida babička Věra po jarní premiéře v zoo. „Vůbec! Celou dobu si o nich akorát čet z té své knížky, co mu ji dědek u vchodu koupil!“

„No jo,“ řekl Kvidův otec. „Je teď do čtení blázen.“

„A to chodíme, abysme viděli krmení!“ zdůrazňovala babička.

Nijak nepřeháněla: Zatímco před nimi živá, skutečná zvířata skákala, plazila se a létala tak blízko, že cítili jejich pach a viděli každý jejich chlup, každou lesklou šupinu i každé barevné peříčko, Kvido si o zábradlí před klecemi opřel dotýčnou publikaci a četl si v textu pod nepřítulnými kvalitními fotografiemi. Babička si nevěděla rady. Kvido ji svým chováním natolik zaskočil, že mu tentokrát – na rozdíl od minulé návštěvy – byla navzdory svým výchovným zásadám ochotna ukázat i pářící se opice, jenže ty spaly.

„Co je to za dítě?“ dotazovala se teď babička Kvidova otce. „To mi řekni, co z něj bude!“

Kvidův otec si na okamžik představil svého syna, jak si v místech, kde žlutočerné žirafy okusují nejvyšší vrcholky stromů, lvi trhají třicetikilogramové kusy krvavého hovězího a kde orli svými křídly vytvářejí větší stín, než poskytují stíny všech slunečníků v přilehlé zahradní restauraci, čte jakousi knihu o zvířatech.

„Zřejmě spisovatel,“ řekl pobaveně.

„Víš, kdy si akorát nečet?“ dodala babička zamyšleně. „Když jsme stáli u psů.“

6. Večer před Štědrým dnem sedmašedesátého roku připravovala babička Líba spolu s Kvidovou matkou bramborový salát. Kvidův otec seděl u kuchyňského stolu a polohlasem si předčítal jakýsi anglický text z poslední strany Plamene. „We would like to call our readers' attention to the following contributions in the December edition of Plamen –,“ četl otec.

„Přemýšlím,“ řekla Kvidova matka, „zda je úplně normální, když český čtenář čte z českých časopisů *pouze* résumé v angličtině.“

„Není to normální,“ řekla babička Líba.

„Proč ne?“ řekl Kvidův otec. „Miluju stručná shrnutí. Je v nich všechno. Jak myslíš, že se mi podařilo vystudovat?“

„Tak kdy už budeme zdobit?“ chtěl vědět Kvido. „Neustále to jenom odkládáte. Umíte si představit, jak je to deprimující?“

„Až se tatínkovi podaří zasunout stromeček do stojánku,“ informovala ho matka.

„Tak tati!“ naléhal hoch a pokoušel se otci časopis odejmout.

„Až mi něco přečteš!“

„Počkej,“ vzpomněla si matka, utřela si ruce do utěrky a nalistovala v časopise stránku se zatrženým textem, „přečti nám tohle.“

„Tak dlouhý?“ řekl Kvido naoko zklamaně, ale ve skutečnosti byl rád, že může svou čtenářskou dovednost zase jednou demonstrovat na jakžtakž souvislém textu.

„Jedním z duchovních příznaků stalinismu bylo zúžení řečiště tvorby do autoritativně zregulovaných a de iure nepřekročitelných břehů jediné ‚správné‘ a ‚pokrokové‘ metody, pro niž se vžila formule socialistický realismus,“ překonával se Kvido. „Estetické normy a zásady této koncepce byly v podstatě odvozeny z realistické prózy devatenáctého století, která prý objektivním popisem dokázala zobrazovat *celou* životní realitu, zvláště pak to, co bylo pro marxistické pojetí funkce umění nejdůležitější, pohyb a konflikty společenských tříd.“

„Výborně, Kvido,“ pochválila ho matka. „To je nářez, co?“ obrátila se na otce.

Ten však už delší dobu věnoval pozornost kuchařskému počínání tchyně. „Neměl by se tam nakrájet salám?“ zeptal se.

„Do bramborového salátu?!“ zděsila se babička Líba.

„Tebe to ale zřejmě nezajímá,“ řekla Kvidova matka. „Tebe vzrušuje salám v salátu.“

„Salám v salátu mě nevzrušuje,“ řekl Kvidův otec. „Zaujala mě pouze otázka možnosti jeho *absence*.“

„Salám do bramborového salátu!“ vrtěla hlavou babička Líba. „To je nápad!“

„Tak budeme už konečně zdobit?“ zvolal Kvido.

„Pojď,“ řekl mu otec. Kvido uchopil stojánek a otec porovnal průměr kmene s otvorem ve stojánku. Potom si vyžádal nůž a pečlivě, téměř něžně začal stahovat příslušnou část kůry.

„To je vůně,“ řekl. „Miluji dřevo.“

„Víc než stručné výtahy?“ zeptala se matka.

„Víc.“

„Ale míň než jednosměrky?“

„To míň,“ smál se otec. „A taky míň než tebe.“

V zámku zarachotil klíč.

„Dědeček,“ zvolal Kvido.

„Dobrý večer vespolek,“ řekl dědeček Jiří, když ho přišli přivítat do předsíně. Střechu klobouku i ramena zimního kabátu měl plné mokrého sněhu. „Zdržel mě František – odtáhl mě na večeři.“

„Odpoledne jsem připravila karbanátky!“ řekla babička Líba vyčítavě.

„*Kapustové* karbanátky,“ upřesnila matka.

„Opláchnu si ruce,“ řekl dědeček, „a rád si s vámi vezmu.“

„Jeden,“ řekla Kvidova matka vesele.

„A co říkal?“ zajímal se Kvidův otec, když se dědeček Jiří vrátil z koupelny.

„František? Že nám prý lidi věřej, například,“ odpověděl dědeček s trochu záhadným úsměvem. „Myslíš lidi tady na Vikárce? dobíral jsem si ho ještě. Ne, povídá, myslím lidi tady v republice. Prý držíme v ruce historickou šanci.“

„Já mu věřím,“ řekla Kvidova matka. „A mám ho ráda. Všem vám věřím, opravdu. Vy, které mám ráda, teď vládněte a vyhojte náš stát!“

„Co jste mu na to řekl?“ zeptal se Kvidův otec.

„Co se dá říct na politické prognózy?“ řekl dědeček pochybovačně.
„Nic. Že jsem právník, že osobně žádnou šanci ve *svých* rukou nedržím a že tudíž nikomu nic neslibuji. Že bych byl ovšem samozřejmě taky rád, kdyby se to povedlo, a že se pro to pokusím udělat maximum.“

„To jsi mu řekl dobře,“ řekla babička Líba. „O vízích něco neříkal?!“

„Ne,“ řekl dědeček poněkud překvapeně. „Nemá s vízy nic společného.“

„Prosím tebe,“ vzpomněla si náhle babička. „Dává se do *bramborového* salátu salám?“

„No,“ řekl dědeček zvolna a rychlým pohledem přelétl pult kuchyňské linky, „to záleží na kuchařově naturelu.“

„Nedává,“ řekla babička Líba.

„U nás v Akademii,“ řekl spěšně otec, „se už taky dějou věci: Víte, co si Šik nechal napsat na dveře? PRODEJ ODPUSTKŮ ZA EKONOMICKÉ OMYLY! Ukazoval mi to včera Zvára.“

„Kriste Ježíši!“ zvolal Kvido. „Budeme už teda zdobit?!“

7. Když Kvidův dědeček Josef jedenadvacátého srpna roku devatenáct set šedesát osm v půl páté ráno v kuchyni vstal, aby se vypravil do práce, uslyšel podivné neznámé hřmění, které se do bytu snášelo oknem odkudsi z temné oblohy. Tiše postavil konvici na plynový sporák, ale jeho ohledy byly zbytečné, neboť babička díky zmíněnému hluku rovněž už hodnou chvíli nemohla spát.

„Co je to?“ dotazovala se vyčítavě z pokoje.

„Vím já?“ vyjel dědeček. „Popeláři sotva.“

Náhle se zarazil, protože si uvědomil, že až dosud nespátl ani jednu z andulek. Nahlédl do pokoje, rozsvítil, zhasl a vrátil se do kuchyně, podíval se na skříň a na konzolu, poodhrnul závěs – ale nikde nebyly.

„Kde jsou moje andulky?“ zavolal, hledě na otevřené okno. „Nejsou tu.“

„Seš slepej?“ volala babička. „Kde by asi tak byly?“

„Vím já!“ křičel dědeček popuzeně, zatímco se kolem sebe znovu rozhlížel. „Tak mi je pojd’ najít, ty chytrá!“

Měl bohužel pravdu: Ptáci byli pryč.

Kvido se vzbudil chvíli před osmou. Překvapeně zamžoural na dědečka, který měl být už dávno na šachtě, a místo toho seděl v pyžamu u stolu a poslouchal rádio.

„Uletěly nám Kačenky,“ řekla babička smutně. „Asi je něco poplašilo.“

Kvido zvrátil hlavu ke stropu a potom se v posteli předklonil, aby dohlédl na klec. Byla prázdná.

„Jak to?“ řekl.

Žádnou lítost ale zatím necítil. Mrzelo ho sice, že už neuvidí, jak andulky šplhají po záclonách a jak usedají babičce do vlasů, ale zároveň byl i rád, že mu už nikdo nebude při jídle sedat na okraji talíře a strkat mu pařátky do bramborové kaše.

„Jak to?!“ vykřikl dědeček. „Jak to?! Poněvač nám soudruh Brežněv vyhlásil válku!“

„Nech toho, slyšíš!!“ zaječela náhle babička tak, jak ji ještě nikdy Kvido ječet neslyšel. „Nech toho!!... To není žádná válka, rozumíš?!“

Zpražila dědečka pohledem a sedla si na Kvidovu postel.

„Dědeček blázní,“ řekla a políbila ho na tvář. Ucítil příjemnou vůni jejího mandlového krému. „Natáčeš tu válečný film a dědek si hned myslí, že je válka!“

Kvido vstal a zvědavě přistoupil k oknu, ale žádné kamery ani vojáky neviděl. Babička nasypala na parapet trochu ptačího zobu.

„Nasnídej se,“ řekla vnukovi. „Buchtá je na lednici.“

Vyčistila klec, vyměnila vodu v misce a potom si sedla v kuchyni na gauč a dívala se na prázdné okno. Kvido se při pohledu na babiččin smutek v duchu zastyděl a začal se snažit, aby se mu po andulkách také stýskalo: Soustředil se a po celou dobu snídanež myslel na jejich krásně modrou barvu, na jejich sametová peříčka a korálková očka tak usilovně, až se rozplakal.

„Nebreč,“ řekla babička s pohnutím. „Půjďte s dědkem vylepovat oznámení.“

Dědeček odtrhl cigaretu od úst: „Jaký zas oznámení?!“

„Jaký asi,“ odsekla babička. „Že nám uletěly!“

„Teď?!“ křičel dědeček. „Zrovna teď se budu starat o andulky!!“

„A kdy jindy? Můžu za to, že ulítly teď?“

„Já bych lepil,“ řekl Kvido. „Jestli můžu...“

„Drž, dostaneš kůži!“ křičel dědeček Josef pokaždé, když se některý z nastříhaných papírků s oznámením o ztrátě tří andulek ze Sezimovy ulice č. 2 vzpouzel přilepení. Oči mu plály a stříbrný pruh vlasů mu ustavičně padal přes zpocené čelo.

(„Ještě docela nedávno, než jsem si konečně připomněl babiččino zaměstnání,“ vyprávěl Kvido redaktorovi, „jsem nepřikládal téhle oblíbené dědečkově průpovídce žádný vedlejší význam...“

„Ale fuj,“ řekl redaktor. „Nedělejte mi z toho porno. Tuhle kapitolku ale stejně vyhodíme celou.“)

Nejprve olepili některé sloupky pouličního osvětlení přímo v ulici a potom i na náměstí. Po jedné kartičce nalepili na telefonní budku, na trafikku a na sloupek u tramvajové zastávky.

„Co se teď staráte o andulky, proboha?“ křičel za nimi jakýsi muž, který si jejich oznámení přečetl. „To jste vlastenci?“

Dědeček ze široka máchl rukou, aniž se otočil, a tiše zadrmolil jakousi nesrozumitelnou kletbu. Kvido mužovu výtku nechápal, ale neměl kdy o tom přemýšlet, protože očima bedlivě pátral po obloze, po stromech a po římsách domů. Po andulkách nebylo ani památky. Přešli Botič, prošli pod viaduktem a po Nuselských schodech se vydali vzhůru.

„Budeme tady lepit?“ zajímal se Kvido.

„Jasně,“ řekl dědeček a zapálil si.

Nalepili zbylé kartičky a v parku na Tylově náměstí se na chvíli posadili na lavičky. Kolem chodila spousta lidí, a to nejen po chodnících, ale i po ulicích, a někteří i dokonce mezi tramvajovými kolejemi.

„Podívej!“ zvolal Kvido náhle: Od Karlova náměstí přijížděly dva zelenohnědé kolové transportéry; v poměru k zaparkovaným automobilům se zdály chlapi hrozivě veliké. Dědeček zůstal trochu strnule sedět, avšak Kvido, který odjakživa považoval divadelní a filmové herce za své dobré přátele, vyskočil a vesele na ně mával.

„Byl jsem zkrátka jeden z oněch osmi či devíti lidí v Praze, kteří se na interventy usmívali,“ řekl redaktorovi Kvido.

„Škoda papíru,“ vrtěl hlavou redaktor. „Šetřte lesy!“

Dědeček Kvida odvedl stranou, a aniž to nějak blíže vysvětlil, zakázal mu na filmaře mávat. Kvido slíbil, co měl, nicméně toužil jít hledat dál. Dědeček ale jeho návrh rázně odmítl a tvrdil, že musí nejprve na Valdeku spláchnout z jazyku tu strašlivou pachůť lepicí pásky – a jak řekl, tak udělal.

„Tak co tomu říkáš, siláku,“ vyrušila jakási starší světlavlasá paní Kvida, který právě se směsí odporu a zaujetí pozoroval, jak hladina piva v püllitru opticky zvětšuje dědečkovy přední zuby.

„Nevím,“ odpověděl. „Ještě jsem to neviděl.“

„No jo,“ řekla ta paní. „Zato my jo, vid', Pepíku. V březnu v devětatřicátým!“

„Aby ne,“ řekl dědeček Josef. „Všechny by je měli pověsit. Na ty jejich berjózy!“

„Moje řeč,“ řekla paní.

Jakmile zhruba po půldruhé hodině vyšli znovu na ulici, zpozoroval Kvido, že dědečkova chůze je podivně nejistá. Věděl už, co to znamená, ale snažil se zdvořile předstírat, že si ničeho nevšiml, a začal mu vyprávět o komických obtížích s přejmenováním TJ Dynama Praha na dnešní Slavii, jak o tom kdysi slyšel vyprávět Pavla Kohouta v divadelním klubu.

„O tom svazákovi,“ řekl dědeček s nezměrným pohrdáním, „mi radši nemluv.“

Ke Kvidovu nemalému překvapení je v bytě v Sezimově ulici čekala kromě babičky Věry už celá kompletní rodina. Bylo až neuvěřitelné, jak se do toho těsného prostůrku dokázali všichni vejít, a dokonce se i rozesadit, byť třeba – jako v případě Kvidova otce – na koši se špinavým prádlem. Dědeček Jiří i Kvidova matka kouřili a místnost byla plná šedomodrého dýmu.

„Už jsou tady!“ zvolala babička Líba, která jako první uslyšela vnukův hlas v chodbě domu, a běžela jim otevřít. „Kde jste, prosím vás, byli?“ obořila se na dědečka ve dveřích.

„Byli pařit,“ řekla Kvidova matka hlasem servírky Hettie. „Nemýlím-li se.“

„Proboha, tati,“ řekl Kvidův otec zoufale. „Tři hodiny tu trneme strachy!“

„Kde?!“ vykřikl dědeček Josef a vystrčil bradu směrem k babičce Líbě. „Kde?! Prohlídnout jsme si je byli – ty vaše kamarádky z Jalty!“

„Nech toho, slyšíš!“ zaječela babička Věra.

„No to tedy promiň,“ ohrazovala se babička Líba.

„Jestliže jsem se snad vyjádřila, že to byli milí a společenší lidé, neznamená to přece, že bych s nimi se všemi a ve všem souhlasila. Celé večery jsme s nimi vedli – a to se můžete Zity zeptat – mnohahodinové a velice ostré polemiky. Především ten Grigorij – myslím, že jsem vám o něm už vyprávěla – byl ve svých názorech velmi neústupný. Představ si, že brojil dokonce i proti –“

„Zelenině?“ otázala se Kvidova matka.

„Teda,“ vydechla babička. „To jsem si nezasloužila. To mám zřejmě za to –“

„Nechte Josefa vyspat,“ řekl dědeček Jiří. „Pojďte všichni domů. A byl bych hrozně rád,“ dodal důrazně, „kdybyste tam také *všichni* setrvali.“

Odkudsi ze středu města se krátce ozvala střelba.

„To je hrůza!“ zvolala babička Líba. „Co budeme dělat? Volal jsi Františkovi?“

„Truchlit,“ řekla Kvidova matka. „Všeobecný smutek je teď náš úkol. Za vězeňskou zdí přečkáme příliv – odliv mocných sekt řízený lunou.“

„František,“ řekl dědeček Jiří trochu popuzeně, „nám nepomůže a zřejmě nám teď nepomůže ani Shakespeare!“

„Pověsit je,“ řekl dědeček Josef. „To by pomohlo!“

„Mami!“ zvolal Kvidův otec. „Ať už si konečně lehne! My už jdeme. Ať si lehne v kuchyni.“

„Je to taky Kvidova vina!“ zvolala Kvidova matka.

„Hlavně že zná od tří let hodiny!“

„Žárlí na filmaře,“ pošeptal Kvido dědečkovi Jiřímu.

„Cože?“ vykřikla matka, která to zaslechla.

„Že žárlíš na filmaře!“ vypískl Kvido a schoval se před matkou, která se po něm ohnala, za dědečkovými nohama.

„Panebože! Vždycky jsem si myslela, že je to génius,“ řekla matka nevěřícně. „Dneska ale vidím, že je to idiot!“

„Nech to dítě na pokoji!“ zahřímal dědeček Jiří.

„Chováš se jako husa. Kolik si myslíš, že toho ještě unese?“

„Přivázat na břízu, ohnout – a pustit!“ hulákal dědeček Josef z hlubin své ponuré obrazotvornosti.

„Vidíte ho?!“ rozkřičela se babička Věra. „Vidíte ho?!“

„Není to tak hrozné,“ řekl Kvidův otec rezignovaně. „Horší je, že ho i slyšíme.“

„Promiňte,“ řekla náhle matka. „Kvido, promiň. Všichni mi promiňte! Opravdu,“ rozplakala se. „Bylo toho na mě moc.“

„Neomlouvej se,“ řekla babička Líba. „Už jsem ti to odpustila. Na nějaké osobní rozmíšky teď určitě není vhodná doba. Nečekají nás právě lehké časy. Všichni musíme zatnout zuby a šetřit. Ostatně kdovíjak to bude s cestováním?“

„Panenko skákavá,“ řekl dědeček Jiří, „půjdete, nebo ne?“

„Půjdeme,“ řekla Kvidova matka už tiše. „Ale kam?“

III. Z Kvidova deníku

20. září 1968

Stěhujeme se do jakési Sázavy! Nikdo mi nedokázal srozumitelně říci proč. Řekli mi jenom, že jsem zmeškal začátek školního roku a že budu v Sázavě chodit ještě jeden rok do školky. Samé Jobovy zvěsti! Nikdo navíc přesně neví, kde ta Sázava je. Na mapě ČSSR jsme to nenašli. Otec řekl, že přinese zítra větší. Pořád si zpívá Kaťuši. Matka mlčí.

21. září 1968

Není to ani na té větší. Otec řekl, že přinese jednu ještě větší. Matka se hystericky smála a navrhovala mu, ať si půjčí od vojáků. Pokud ještě vůbec nějakou mají, dodala. Zeptal jsem se otce, proč mám jediným trhnutím zpřetrhat všechna citová pouta, která jsem si vůči Praze vytvořil. Protože jsem nechtěl čekat, až mě vyhodí z práce, řekl otec. Chtěl prý odejít sám. Jestli prý miluji Bruncvíka, umožní mi ho o víkendech navštěvovat. Připadalo mi, že se mi vysmívá.

22. září 1968

Otec i matka budou pracovat v sázavských sklárnách, kde se prý vyrábí světoznámé varné sklo pro domácnost a laboratoře. Budeme prý bydlet v podnikové vile s velkou prosklenou terasou a po práci se koupat v řece, která šumí hned pod okny, říkal otec. Pojedeme se tam prý zítra podívat. Matka se tvářila pochybovačně a říkala otci „Františku Hrubíne“. Řekla mi, že to tehdy nebylo žádný natáčení, ale normální okupace. Babička řekla, že to nebyla okupace, ale pogrom na turisty.

23. září 1968

Dneska jsme byli poprvé v Sázavě. Klášter ještě jakžtakž ujde, ale když jsem viděl to okolí, bylo mi jasné, že ti mniši tenkrát odešli zřejmě dobrovolně. Prohlédli jsme si s otcem tu podnikovou vilu. Líbilo se mi, že má v omítce různobarevná sklíčka. Matka zůstala sedět v autě. Řekl jsem jí, že se vila jmenuje DRÁBOVKA. Řekla, že to je pěkné jméno. Potom začalo pršet. Když jsem si v obchodě kupoval limonádu, zarazilo mě, že tu mají na

regálech čokolády hned vedle mýdel a tak. Otec mi vysvětlil, že je to obchod se smíšeným zbožím, což prý je praktický nápad předbíhající v mnohém svou dobu, i když připouštěl, že ta leštěnka na nábytek v mrazicím boxu bude patrně omyl. Pršelo ovšem silněji, a tak jsme se běželi schovat do nejbližší restaurace. Běželi jsme skoro půl hodiny. Matka křičela, že řidič, který se bojí jezdit v dešti, potřebuje psychiatra. V restauraci byla spousta čundráků. V botách měli zasuté polévkové lžíce, což mi připadalo vysloveně nehygienické. Otec s matkou se hádali, jestli je plakát VÝKUP KOŽEK modernistický nebo funkcionalistický. Když jsme snědli párky, přestalo pršet. Chtěl jsem jít, ale otec trval na tom, že počkáme, dokud neoschne vozovka. Matka si objednala rum. Chvilí pak zpívala společně s čundráky, ale při čtvrté písni se rozplakala. Když jsem se jí ptal, řekla mi, že ji rozesmutnil tklivý refrén TAK KOPNI DO TÝ BEDNY. V Praze nás otec držel hodinu násilím v parku, aby matka nevypadala uplakaně. Dědečkovi pak řekla, že Posázaví je vlahý kraj plný rázovitých milých lidí, nicméně že ona osobně ho bude ode dneška považovat za českou Sibiř.

29. září 1968

Dneska odpoledne jsme se stěhovali. Za okny Drábovky byla spousta cizích lidí. Matka řekla, že oba dva stěhováci musí být zřejmě ožralí, když nesou její postel na tu prosklenou terasu. Otec řekl, že je osočuje zcela neprávem, protože ona terasa bude skutečně naším dočasným domovem. Matka se na chodníku před vilou posadila do proutěného křesla a přibližně hodinu odtud pozorovala vlnky v řece. Potom mě vzala za ruku a řekla otci, že odjíždíme do Prahy. Otec řekl, že si vždycky přál oženit se s holkou do nepohody, ale že si – jak nyní vidí – zřejmě vzal Pyšnou princeznu. Co prý má dělat inženýr Zvára, ptal se otec, který již třetí týden načerno bydlí i se svou snoubenkou v elektrickém transformátoru? Když se setmělo, matka mi řekla, že jí život s mým otcem stále víc připomíná Kanadskou noc.

30. září 1968

Terasa je prosklená ze tří stran. Matka se včera styděla převléknout do pyžama. Tvrdila, že ji tím sklem pozorují stovky očí. Bylo mi jí trochu líto. Vlezl jsem si k ní pod peřinu a přitulil jsem se k jejímu baloňáku. Otec si četl knížky o skle.

1. října 1968

Začal říjen. Zeptal jsem se otce, co bude dělat, až nám sem ledový severák nafouká tři čtyři sněhové jazyky – odpověděl mi, že vyluxuje. Někdy

se ptám, zda je vůbec schopen být matce a mně oporou. Bud' si čte o skle, nebo si vyřezává ozdobné hole. Obyčejná píšťalka, o kterou jsem ho již několikrát slušně požádal, je ovšem zřejmě nad jeho síly. Pozítří jdou poprvé do práce a já do školky. Metafora je klíč ke skutečnosti. Čtu knížku o spisovatelství a pomáhám matce. Když se chce převléknout, musím jí postavit bunkr z matrací.

2. října 1968

Dneska jsme byli s otcem u řeky. Říkal, že potřebuje sehnat nějaké dřevo na vyřezávání. Zeptal jsem se ho, co má pořád s tím dřevem: Řekl mi, že je to materiál s vynikajícími psychohygienickými vlastnostmi, což prý lze v zemích východního bloku stěží docenit. Večer mi konečně udělal píšťalku. To to trvalo!

3. října 1968

Školka kromě učitelky Hájkové a tvarohu s malinami odráží tristní stav naší předškolní výchovy, což jsem jim také řekl. Učitelka Konečná, která se na mě přišla podívat z mladšího oddělení, řekla, že budu pro školku přínosem. Sedím vedle Jarušky Mackové. Je to docela pěkná provinční dívka, jakkoli je plná naivních předsudků vůči metaforickému vyjadřování o obezitě. Matka si z práce přinesla čtyři tašky spisů. Zapískal jsem jí na uvítanou „Sen lásky“, ale ona přiskočila a vyhodila mi píšťalku z okna. Křičel jsem, že skočím za ní, ale matka zapochybovala, zda bych prý vzhledem ke své tloušťce dokázal vyšplhat alespoň na tu židli, z níž by pak bylo možné přelézt na okenní parapet. Odcizení mezi mnou a matkou roste jako muchomůrka tygrovaná po vydatném dešti. Od zítřka se zříkám všech sladkostí.

4. října 1968

Včera v noci byla bouřka. Vlezl jsem si k matce do postele, ale otec se vnuťl mezi nás. Dívali jsme se, jak se obloha modře a bíle rozsvěcuje a zase zhasíná. Otec řekl, že je to lepší než sedmdesátimilimetrový film v kině Alfa. Déšť bušil do střechy jako tlupa divokých pokrývačů. Otec matku hladil, což mi vůči mně připadalo vysloveně netaktní.

5. října 1968

Dneska jsem se ve školce zřekl moučnicku ve prospěch Jarušky Mackové. (Včera byl pomeranč.) Při odpoledním spaní mi na oplátku ukázala pohlaví.

6. října 1968

Macková chtěla vidět mé pohlaví! Řekl jsem jí, že jí dám zítra moučník. Matka je čím dál nervóznější. Otec jí večer navrhl, aby si někam vyšli, ale za čtvrt hodiny byli zpátky, protože ve tmě spadli do odpadního kanálu u Polské ubytovny. Smrděli jako dlouho nemytí tchoři. Což jsem jim také řekl.

14. listopadu 1968

Dneska píši za strašného hluku, neboť otec s matkou si přitáhli domů ing. Zváru a jeho snoubenku. Zastavěli mi postel metrovou hradbou krabic, které po stěhování stále ještě nikdo nevybalil, a snažili se ve mně vzbudit dojem, že mi tak vznikl samostatný dětský pokoj. Potom zpívali sovětské válečné písně a popíjeli vodku z keramických izolátorů, které doma v transformátoru ukradl ing. Zvára.

15. listopadu 1968

Dneska jsem požádal učitelku Hájkovou, zda bych si odpolední spaní nemohl výjimečně přeložit na dopolední. Souhlasila, ale chtěla vědět proč, takže jsem jí stručně načrtl, do kolika hodin v noci jsem musel poslouchat dumky a častušky. Tvářila se sice soucitně, ale myslím, že mi skutečně uvěřila až poté, co jsem jí ukázal svůj nátečník, kterým otec ve tmě utřel rozlitý alkohol. Nechala mě spát na gauči v ředitelně! Pěkně jsem si chrupkal, zatímco moji provinční vrstevníci museli hrát ty infantilní námětové hry!

16. listopadu 1968

Otec ani matka se mnou nemluví. Musím chodit spát přesně v 19.00 hodin jako nějaká nevyspalá slepice. Úderem této hodiny oba rodiče provokativně šeptají. V matčině případě je to ale stejně zbytečné, protože je z divadla zvyklá šeptat příšerně nahlas. Což jsem jí také řekl.

17. listopadu 1968

18. listopadu 1968

Celý víkend jsem trávil za krabicemi. Nikdo se mnou stále nemluví a já s nimi také ne. Čtu Montaignovy eseje. V řadě případů s ním musím 100% souhlasit. Když jsem si ale přečetl, že „kdo by naučil lidi umírat, naučil by je i žít“, měl jsem neodbytný pocit, že už mu taky solidně hrabe.

19. listopadu 1968

Matka i otec se mnou zase mluví. Matka ale jen málo, protože si tím divadelním šeptáním přivodila zánět hlasivek. Když jsem se jí ptal, proč tedy šeptá tak nahlas, když si tím hlasivky tak namáhá, odpověděla mi, že se touto cestou – tak jako prý každý poctivý herec – solidarizuje s chudými studenty na třetí galerii. Otec tvrdí, že moje túlko použil omylem – byl prý napůl slepý, protože mu matka přiškvařila cigaretou oční rohovku. Řekl jsem, že to v tomto smyslu učitelce Hájkové zítra upřesním. „Ty už nic neupřesňuj!“ sípala matka. Měla tak vypoulené oči, až jsem si říkal, že ji brzo povežeme do Bohnic.

20. listopadu 1968

Podářilo se mi pro otce sehnat dva velké kusy vzácného ebonitového dřeva, které kdosi zcela neodpuštělně zahodil na smetiště pod Bílým kamenem. Když jsem dřevo dotáhl domů, stále ještě nikdo nebyl doma. Chodí z práce čím dál později. Řekl jsem jim, že neměli přijímat job, na který evidentně nestačí. Všichni ostatní chodí domů v půl třetí.

21. listopadu 1968

Otec prohlásil, že to není ebonit, ale ohořelý bakelit, ale že mi přesto děkuje. Choval se ke mně trochu chladně. Matka mě ale pochválila a řekla, že mám ostrůvkovitou inteligenci. Jinak se ovšem baví výlučně o práci, ačkoli ještě před dvěma měsíci věděli o varném skle úplné prd. Což jsem jim také řekl.

22. listopadu 1968

Školka doslova přetéká problémy: dopoledne svítilo slunce, takže nás vyhnali na zahradu jako nějaká telata. Učitelka Konečná mě pak nutila, abych si šel hrát do některého z těch příšerných plechových domečků. Zeptal jsem se jí, na co bych si tam měl podle jejího názoru hrát. Řekla mi, že bych tam jako mohl přijímat návštěvy. Odpověděl jsem jí, že ten absurdní rituál, jakým je v této zemi přijímání návštěv, je kapitola sama pro sebe – tím spíše pak v tom tzv. domečku, který člověku spíše připomíná těsné vlakové kupé, pokud ne rovnou vyhořelou maketu na tankové střelnici, a že bych si daleko raději – samozřejmě pokud s tím bude souhlasit – na některé nepřiliš vzdálené lavičce dočetl toho Heinricha Bölla. Řekla, že samozřejmě ne, protože prý nemáme nějakého Bölla, ale komunikační hry. Nato jsem se jí zeptal, zda chce mou osobnost skutečně rozvíjet – tak, jak to má v popisu své práce – nebo spíše potlačit. Řekla mi,

že jediné, co momentálně chce, je dožít se v klidu penze. Vypadalo to, že se každou chvíli rozpláče, a tak jsem šel poslušně komunikovat s Jaruškou Mackovou, abych udělal učitelce radost. Komunikovali jsme v červeném domečku. Bylo docela zajímavé vidět Jaruščino pohlaví zase v jiném světle!

23. listopadu 1968

Dneska jsme měli učitelku Hájkovou a všude panoval příjemný poklid. Dopoledne jsem při kuželkách shodil obraz prezidenta Ludvíka Svobody, sklo se rozbilo a prořízlo panu prezidentovi horní ret, takže vypadal trochu jako starý zajíc. Jaruška Macková se tomu smála. Učitelka Hájková se mne zeptala, zda zamýšlím s Jaruškou tancovat při vánoční besídce. Řekl jsem, že asi ano, i když bych se na druhé straně nechtěl předčasně vázat na jednu provinční dívku. Když jsem přišel domů, úplně mě roztřásla zima. Otevřel jsem okno a na postele a na nábytek jsem rozházel několik kupiček mokrého listí, které jsem nasbíral na zahradě, aby si otec už konečně uvědomil, že venku právě končí podzim. Když to otec večer uviděl, ohnal se po mně lištou, kterou si chystal na výrobu květinového stojánu, ale zasáhl místo mne mou matku. Když se oba uklidnili, sedli si zády k teplometu a začali mne vyslýchat, jak to bylo s tím obrazem. Otec mi nevěřil, že jsem to neudělal naschvál, a tvrdil, že obraz je možné shodit při kopané nebo při košíkové, ale rozhodně ne při kuželkách. „Při kuželkách může shodit obraz jediné idiot!“ vykřikoval. Matka mi řekla, ať se na otce nezlobím, protože ho prý dnes v práci kádrovali.

25. listopadu 1968

Včera byla sobota. Měli jsme jet na Český Šternberk, ale otec mi místo toho hodinu vyhrožoval, že má dva svědky, kteří prý potvrdí, že jsem po zásahu do obrazu vykřikl: „Trefa! Trefa!“ Přiznal jsem, že jsem to opravdu vykřikl, avšak jen proto, abych před dětmi zakryl neúspěch v kuželkách. Otec vzdychl a odešel do sklepa dodělat květinový stojánek. Matka mi sdělila, že otec potřebuje psychiatra a že na Šternberk pojedeme po obědě. Před obědem se ale otec sekl půlkulatým dlátem do stehenní kosti, takže se jelo na pohotovost do Uhlířských Janovic. Vezl nás ing. Zvára, protože otec odmítl v tomto stavu řídit. Otec se po celou dobu jízdy smál podivným smíchem, mluvil stále o jakémsi „Šperkovi z cézetvé“. Bylo mi zima a stýskalo se mi po Praze. Půjdu napsat dědečkovi.

III.

1. Kvidova matka byla vždy přesvědčena, že Paco byl počat první červnovou sobotu roku devatenáct set sedmdesát, asi čtvrt hodiny před půlnocí. Tvrdí, že se tak stalo jen několik metrů od dohasínajícího táboráku ve vojenském spacím pytli, během Krylovy písně Salome, kterou své novopečené manželce (s níž se konečně z transformátoru přestěhoval na manželskou ubytovnu) nedaleko hrál a zpíval ing. Zvára. Tento předpoklad jí pak samozřejmě umožňoval zdánlivě racionálně vysvětlovat Pacovu pozdější trampskou vášeň. Kvidův otec ale od počátku označoval takové vývody za vulgární vlivologii a matčinu hypotézu s počítáním ostatně odmítal celou, argumentuje přitom poměrně dobrou znalostí jejích cyklů.

„Musíš ale vzít v potaz,“ namítala matka, „že jsem se oné teplé noci – navíc u ohně – po deseti či kolika měsících na té ledové terase poprvé pořádně zahřála!“

Toto dlouho nepoznané teplo, vysvětlovala vážně, v ní prý jednak probudilo někdejší vitalitu, díky které údajně svolila i s vysloveně *čundráckým* způsobem strávení sobotního večera – a jednak zřejmě uspíšilo i čas její ovulace.

„To je ale krávvovina!“ smál se otec.

Bud' jak bud', těhotenství jeho ženy bylo nesporné: „Je to tak, holka,“ řekla jí v Podolí v srpnu Zita. Vypadala unaveně, ale oči měla stále jasně modré. „To budeš rodit v té gubernii?“

„Budu muset,“ řekla Kvidova matka, zatímco se oblékala. „Ty víš, že jsem vždycky chtěla rodit u tebe.“

„Mohla jsi!“ řekla Zita naoko vyčítavě. „Ale dala jsi tenkrát přednost doktoru Libíčkovi.“

„Přiznávám, že je to břídil,“ řekla Kvidova matka. „Představ si, že ani neuměl překousnout pupeční šňůru!“

„To je skandál!“

„Odpustíš mi?“

„Ne,“ řekla Zita s úsměvem.

Posadily se do běžových křesel. Kvidova matka si náhle vzpomněla, jak ji jako dívku v těchto křeslech Zita konejšila, když sem jednou přiběhla,

vyděšená z prvních měsíčků. Pocítila jakousi nostalgickou lůtost. Je to báječná ženská, říkala si.

„Zito?“ řekla.

„Ano?“

„Ted' by to už nešlo?“

Paní primářka se velmi zhluboka nadechla a malinko nadzdvihla obočí, takže se jí nad kořenem nosu objevila trpká vráska. Její úsměv posmutněl.

„V únoru?“ řekla jakoby nevěřicně. „V únoru roku sedmdesát jedna?“

„Přihlásila bych se formálně v Nuslích k pobytu,“ řekla Kvidova matka.

„O to přece nejde,“ řekla Zita. „Je pozdě, dítě moje.“

„Pozdě?“ nechápala Kvidova matka.

Primářka se k ní naklonila a prstem jí odhrnula vlasy z čela. Potom vzala její bradu do dlaní a popleskala jí po tvářích. Kvidova matka si všimla, že se jí vlhce lesknou oči.

„V únoru už budu dělat uvaděčku někde v Realistickém,“ řekla. „Víš?“

„Mýlíla se,“ řekl Kvido. „Dělala šatnářku v kině Jalta.“

„Dědečku!“ vykřikl Kvido.

„Nazdar, Kvido!“ zvolal dědeček Jiří potěšeně, ale do náruče vnuka tentokrát raději nezdvihal, neboť se už delší dobu necítil dobře. Musel opustit své dlouholeté místo v prezidentské kanceláři, a přestože naštěstí nemusel měnit profesi, v novém zaměstnání si velmi těžko zvykal. Ani znamenitá koprová omáčka se skutečným masem – a nikoli tedy obvyklým vajíčkem – kterou babička Líba pro hosty připravila, mu nedokázala beze zbytku vrátit někdejší náladu.

„Co dělá pan František?“ zeptal se Kvidův otec z celkem upřímného zájmu, když se všichni usadili v kuchyni.

„Ani přesně nevím,“ řekl dědeček. „Někde u Sadů a lesů.“

„To je přišerný,“ řekla Kvidova matka.

„Ale ne,“ řekl dědeček s jakousi rezignovanou skepsí. „Je na vzduchu, v přírodě... Jiní dopadli hůř.“

„Karlu nepustili do Švýcar,“ řekla babička Líba. „Věřili byste tomu?“

„Neříkej!“ řekla Kvidova matka. „Vážně?“

Když Kvidova matka odmítla ke kávě cigaretu a sdělila mu konečně onu slavnou novinu, dědeček Jiří přece jen o poznání ožil.

„Je to jisté?“ chtěl vědět s úsměvem.

„Byla jsem u Zity,“ řekla matka a začervenala se, neboť slova jako gynekologické vyšetření nedokázala nikdy vyslovit ani v okruhu svých nejbližších. „Myslím, že to bude zase kluk.“

„Kluk?“ zaradoval se dědeček. „Jak mu budete říkat?“

„Paco,“ řekla Kvidova matka. „Tuhle po tatínkovi,“ ukázala na Kvidova otce.

„Ano?“ řekl dědeček neutrálně.

„Jmenuju se odjakživa Josef,“ řekl Kvidův otec odměřeně.

„V životě jsem neslyšela, že by se někdo jmenoval Paco,“ řekla babička Líba.

„Ani já ne,“ řekl Kvidův otec s nadějí v hlase. „Jako by nestačil tady Kvido!“

„No dovol!“ ohradil se Kvido.

„Kvido je moc hezké jméno,“ řekl dědeček.

„Paco je zase zajímavé,“ řekla Kvidova matka. „Přinejmenším tak zajímavé jako ‚Drábovka‘.“

„Jak to souvisí?!“ protestoval otec.

„Přímo!“

„Paco,“ opakoval zkoumavě dědeček Jiří. „Paco. Nezní to zase tak špatně. Paco.“

„Pacovi. S Pacem,“ řekla Kvidova matka. „Rozhodně se to bude dobře skloňovat.“

„Skloňuje se to stejně jako Kvido,“ řekl dědeček. „To je dobré.“

„Jestli mu vybíráte jméno podle snadného skloňování, mohl by se jmenovat třeba Filé,“ řekl Kvido. „To je úplně nesklonné.“

„Jak vidíte, pane redaktore,“ řekl Kvido, „byl jsem v gramatice dost napřed.“

„Další dítě?“ řekl nesouhlasně dědeček Josef. „Ted’?“

Jak přecházel po místnosti, pantoflemi rozšlapával rozházený ptačí zob. Na konzole už opět seděly tři andulky, tentokrát zelené. Kvido si všiml, že okno je zavřené.

„V týhle době dítě!“ hulákal dědeček. „Chcete, aby vám ho některý z těch bolševiků zastřelil?“

„Nech toho!“ zaječela babička Věra. „Okamžitě toho nech!“

„Já? Já toho mám nechat? A voni můžou střít do lidí?!“

„Tati, proboha, nekřič!“ žádal ho Kvidův otec. „Křik nám nepomůže.“

Dědeček zuřivě potáhl z cigarety.

„Dobře, jsem zticha,“ řekl, s námahou se ovládaje. „A co nám teda pomůže?“

„Copak já, tati, vím?“ řekl bezmocně Kvidův otec.

„Něco ti povím,“ řekl dědeček Josef a znovu zvýšil hlas. „Pověsit je – to by pomohlo!!“

„Nepomohlo,“ řekl Kvidův otec. „Potřebuješ psychiatra.“

2. V následujících měsících míval ovšem nejednou pocit, že by ho nutně potřeboval sám, neboť navzdory všem příslibům stále ještě neměl pro svou ženu a děti byt. V září mu měl být přidělen třípokojový byt v prvním patře Drábovky, ale nakonec ho dostala úplně jiná rodina. Kvidův otec byl na pokraji zhroutení. Loňská zima, kterou na terase prožili, byla zážitkem, jež rozhodně nechtěl opakovat. Ve dnech, kdy mrzlo, ukazoval teploměr v místnosti málokdy víc než třináct stupňů, třebaže elektrická kamínka i teplomet běžely na plný výkon. Židle, stůl i postele na dotek nepříjemně studily a v noci, kdy býval mráz venku největší, se lidský dech okamžitě měnil v bělavou páru. Kvido a jeho matka prodělali několik nachlazení a on sám, ačkoli to nepřiznal, trpěl revmatickými bolestmi v kloubech.

„Slíbila jsem, že s tebou budu v dobrém i zlém,“ řekla mu jeho žena na sklonku léta, „ale pod osmnáct stupňů letos nejdu. Dělej, co umíš.“

Kvidův otec se snažil: Doplnil žádost o byt potvrzením o manželčině graviditě, osobně dohlédl na postup v pořadníku, později žádost slovně i písemně urgoval, odpověděl na několik desítek inzerátů a nakonec vlastnoručně sepsal i jakousi stížnost, ale nikdy to nikam nevedlo. Pomalu končil říjen, řeka byla plná listů a každé ráno od její hladiny stoupala stále studenější mlha. Kvidova matka po příchodu z práce ihned zalézala do postele a on vždy nasměroval oranžovou zář teplometu do toho vystouplého místa na peřině, kde tušil její břicho. Kvido ten nasvícený malý kopeček, pod nímž si v teple hověl Paco, trochu žárlivě pozoroval a naschvál hlasitě cvakal zuby. V polovině listopadu dostal podle očekávání chřipku a matka s ním musela zůstat doma. Deset dní oba leželi, vařili si horký čaj a jedli vitamíny. Když Kvidovi ustoupily horečky, dovolila mu matka, aby jí četl Dürrenmattovy hry – a na oplátku mu četla Andersenovy pohádky. Jindy zase jen tak mlčky leželi, šedesáti malými okenními tabulkami, které je ze tří stran obklopovaly, pozorovali rozmanité tvary a barvy mraků – a snili.

Během jedné takové chvíle si začal Kvido představovat jakousi neznámou, exotickou krajinu. Uprostřed ní stál sice samozřejmě Pražský hrad a Staré Město, ale pak už se – kaskádou bílých útesů – začala celá krajina postupně svažovat k moři. Písek na tamějších plážích byl horký a stříbrozlatý. Ve stínu nedalekých palem seděla učitelka Hájková, dědeček

Jiří, Pavel Kohout a paní Bažantová z kostymérny. Četli si divadelní hry a smáli se a popíjeli přitom kokosové mléko přímo z ořechů. V povětrí létaly blankytně modré andulky a usedaly Kvidovi a Jarušce Mackové na opálená ramena, ale místo pařátů měly na nohách malinké sametové přísavky, takže to Kvida ani Jarušku vůbec neškrábalo. Sbírali společně mušle a koupali se, a když byli unavení, lehli si na slunci na veliké kožešiny z bobrů a norků; kdykoli Kvido chtěl, Jaruška mu ukázala pohlaví. – Vidina oné krajiny ho zaujala natolik, že si ji často přivolával a rozvíjel ji i ve dnech následujících. Báł se ale, zda si všechny ty báječné věci, které si v krajině utvořil, bude pamatovat. Jednou navečer se proto rozhodl, že podobu své krajiny zachytí navždy: Přinesl si do postele blok a pero a všechno to, co stále ještě velmi ostře viděl, kdykoli jen malinko přivřel oči, pečlivě zapsal.

„Dneska by to pochopitelně vyjít nemohlo,“ řekl redaktorovi sarkasticky Kvido. „Ani bez Kohouta. Je v tom surrealismus a dětská pornografie a ta skupina pod palmama je úplně vyvázaná ze struktury třídních vztahů.“

„To dítě sní o teple!“ řekla Kvidova matka svému muži, když si synovo dílko potajmu přečetla. „Dělej něco!“

„Dělej něco!“ vybuchl Kvidův otec, který od návratu z práce až dosud mlčel – a měl pro to po pravdě řečeno dost dobrých důvodů. „Ty jsi úžasná. Ale co?! Porad’ mi jednu jedinou věc, kterou jsem mohl udělat a kterou jsem ještě neudělal. Pokud možno,“ dodal nakvašeně, „kromě vstupu do komunistické strany!“

„Nekřič!“ Kvidova matka se ohlédla po spícím synovi. „Nebyl jsi za Šperkem, například. Všichni říkají, že to je to nejdůležitější.“

„Byl jsem za Šperkem – a dokonce hned dvakrát. Nemohu ovšem za to, že mě ani jednou nepřijal.“

„Zváru ale prý přijal?“

„Ano. Zváru Šperk přijal,“ řekl Kvidův otec. „Zřejmě pro něj Zvára měl nějaké atraktivní sdělení...“

„Cože?“ Kvidova matka se na posteli posadila. „Chceš říct, že Zvára – ?“

„Ano,“ řekl Kvidův otec s jakousi podivnou trpělivostí. „Zvára.“

„To tedy... to bych nevěřila...“

„Trpící lidé už ho prý nudí,“ řekl otec. „Pochopil, že k šíření pravdy je třeba lstivosti. Taková je doba. Oni jsou náš soupeř – a proti soupeři musíme uplatňovat taktiku, jinak je to donkichotství. Živočich přežívá tím, že splývá se svým okolím. Všechna ta rudá barva je jen ochranné zbarvení.“

Člověk prostě musí jít s dobou – tím spíše, když v transformátoru nastydl na ledviny.“

„Aha,“ řekla Kvidova matka.

„Já prý postrádám alespoň minimální pud sebezáchovy...“

„To je pravda.“

Náhle si cosi uvědomila: „Takže ačkoli čekají teprve *první* dítě, dostanou byt!“

Kvidův otec na okamžik zaváhal.

„Nedostanou,“ řekl a zadíval se stranou. „Už ho dostali.“

Kvidova matka se krátce zasmála. Znovu si lehla a mlčky pozorovala popraskaný strop.

„A jejich pokoj na ubytovně –?“ zeptala se po chvíli tiše.

„Už přidělili...“

„Havelkovým?“

„Ne.“

„Tondlovým?“

„Ne.“

„Třetí jsme my,“ řekla Kvidova matka.

„Tihle nebyli vůbec v pořadníku.“

„Hnus,“ řekla Kvidova matka. „Hnus, hnus, hnus.“

„Ano. Je to hnus.“

„A ty s tím vůbec nic neuděláš! Jak si tě potom mám vůbec vážit?“

„Přečtu vám,“ řekl redaktorovi Kvido, „co říká profesor Michail Bědný: ‚Dívka, která se vdává, by měla mít na paměti, že nejkratší cesta k vdovství a sirobě jejích dětí vede přes neustálé naléhání na manžela: Jsi muž, musíš. Já jsem slabá žena, nemusím. Psychologové vědí, že právě tyto slabé ženy jsou zpravidla nejnáročnější.‘ Co tomu říkáte?“

„Že ztrácíme čas. Dohodli jsme se na humoristickém románu, a vy mi tu místo toho obsáhle líčíte, jaká vám byla v dětství zima, nemluvě už vůbec o tom, že z toho buhvíproč viníte členy partaje.“

„Já vím taky proč,“ řekl Kvido. „Víme to s Bohem oba.“

„Tak mě s tím neobtěžujte!“ rozčílil se redaktor. „Většina těch kapitolek, co jste mi zatím donesl, vám tady nikde nevyjde, copak to vážně nechápete? Jestli opravdu nejste schopni napsat dva odstavce, aniž byste přitom pětkrát nenapálil komunisty, tak to řekněte a necháme toho. Vykašlete se na mě, pište si do šuplíku anebo si to spánembohem pošlete do Sixty-Eight Publishers. Tohle nemá cenu.“

3. Prosinec roku devatenáct set šedesát devět nebyl nijak zvlášť studený, ale Kvidova matka přesto všechny víkendy a pochopitelně i vánoční svátky trávil u rodičů v Praze. Kvidův otec, který se těchto návštěv vzhledem k okolnostem zprvu poněkud obával, musel pak v duchu obdivně konstatovat, že si jeho žena ani jedinkrát slůvkem nepostěžovala, překypovala naopak dobrou náladou, citovala hojně z divadelních her a on posléze uvěřil, že je jediný, kdo si všiml, jak často se zády tiskla k velkým kachlovým kamnům v dědečkově pracovně.

Záhy poté, co se po Novém roce vrátili do Sázavy, napadl první snůh. Nebylo ho mnoho a navíc byl dost mokrá, ale na sáňkování to stačilo a místní kopec Skřivánek se odpoledne po vyučování vždy doslova obsypal dětmi. Kvido a Jaruška chodili také. Kvido chtěl, aby si Jaruška sedala na sánky *před* něho, neboť byl přece jen o něco vyšší, ale Jaruška se bála dívat, jak se stromy na úpatí Skřivánku vždycky tak strašlivě rychle přibližují, a sedala si naopak *za* něj. Během jízdy pak se smíchem tiskla tvář ke Kvidovým ramenům a ještě zavírala oči, slepě důvěřujíc jeho nikterak mimořádným řidičským schopnostem.

„Nejhorší je,“ vykládal po svatbě Kvido s jakousi podivnou směsicí pýchy a hrůzy, „že se mnou přesně takhle i žije.“

Jaruška tenkrát nosívala, jak si Kvido vzpomínal, vlněný bílý rolák, černé kamaše a červené kozačky po starší sestře, které jí byly trochu velké, takže čas od času některou z nich na trati ztratila. Líbilo se mu také, jak mu Jaruška horce dýchá na krk, ale na druhé straně mu dělalo starost, že se musí dotýkat jeho sádelnatého břicha – a v příštích dnech se doma vždy nejprve pevně stáhl elastickým obinadlem. Nyní jeho mysl netížilo už opravdu nic a mohl sáňkovat každý den až do příchodu tmy.

Následující sobotu se však Kvido ze Skřivánku vrátil nečekaně brzy. Byl celý promočený a třásl se zimou. Matka ho uložila do postele, uvařila mu čaj a změřila teplotu: Měl rovných devětatřicet stupňů. Kvido usnul, ale když se večer probudil, celý hořel. Teploměr tentokrát ukázal skoro čtyřicet, ale snad ještě více děsil matku jeho namáhavý, přerývaný dech. Kvidův otec se oblékl a šel zatelefonovat do Uhlířských Janovic na pohotovost.

„Dovolal ses?“ dotazovala se vystrašeně hned, jakmile se vrátil.

„Za hodinku jsou tady,“ uklidňoval ji otec.

Kvidova matka, kterou devátý měsíc těhotenství společně se čtyřmi svesty, jež měla na sobě, učinily prakticky nepohyblivou, se ztěžka posadila do křesla proti Kvidově posteli a zoufale si hryzala klouby na pravé ruce. Otec přes ni přehodil kostkovanou deku.

„Všichni tady pochočipáme,“ řekla mu. „Vždycky jsem ti to říkala.“

Asi za čtyřicet minut na šterkové cestě před Drábovkou zaskřípěla kola sanitky. Kvidův otec vyběhl a doprovodil lékaře – k jeho úžasu – až na prosklenou terasu.

„To je teda vážně síla,“ prohodil lékař, když předtím jediným pohledem obsáhl celou místnost, ale pak už se rychle sklonil nad ležícím chlapcem.

„Mohl by to být zápal plic,“ řekl nakonec. „Každopádně ho *odtud* –“ ještě jednou se nevěřičně rozhlédl, „raději odvezeme.“

„Pokud by vám to nevadilo,“ řekla Kvidova matka, „jela bych do Hory s vámi. Stejně tam mám za pár dnů nastoupit, a tak bych –“

„Jak to? Už?“ zvolal Kvidův otec.

„Samozřejmě,“ řekl jí doktor a zachvěl se zimou. „Nechcete jet taky?“ obrátil se vlídně na Kvidova otce. „Něco bychom si pro vás už vymysleli.“

„To nejde!“ zasmál se otec, ale bylo vidět, že na vteřinku zaváhal.

Kvidova matka přinesla ze skříně svou koženou kabelu a začala připravovat nezbytné věci. Dostavil se řidič sanitky.

„Maminka jede s námi,“ řekl mu doktor.

„Á,“ řekl saniták potěšeně. „Dvě mouchy jednou ranou!“

„To je pěkný přírůstek,“ řekla Kvidova matka a zaklapla tašku.

Nemocniční pavilóny, v nichž Kvido a jeho matka leželi, dělil od sebe přibližně třicetimetrový pruh zasněženého parčíku. Jejich pokoje byly shodou okolností prakticky přímo proti sobě, jen v různých poschodích (Kvidův ve třetím a matčin v prvním), ale jediná skupinka jehličnanů, která v parčíku rostla, jim bohužel bránila, aby na sebe viděli. Jedna z hodnějších sester se jim tedy alespoň každý den postarala o výměnu korespondence, ale když chtěl Kvido matku později také spatřit, musel jít k oknu sousedního pokoje.

„Dobrý den,“ říkával pokaždé dospělým přítomným. „Mohl bych, prosím, z vašeho okna krátce zamávat své matce?“

„Mávání,“ vysvětloval později Kvido, „přikládala naše rodina odjakživa velmi hluboký význam.“

„Samozřejmě, mladý muži, samozřejmě!“ říkával mu chrčivě pan Hlavatý, důchodce a astmatik, který se rád nechával okouzlit chlapcovou zdvořilostí.

Kvido tedy poděkoval a poněkud těžkopádně pak vyšplhal na radiátor ústředního topení, neboť jinak přes mléčně bílý okenní nátěr neviděl. V této nijak pohodlné pozici musel čekat zpočátku někdy i dost dlouho, než se jeho matka podívala tím správným směrem, ale záhy se v dopise domluvili

na desáté hodině dopoledne a čtvrté hodině odpoledne a několik dní jim to perfektně vycházelo.

Jednoho dopoledne se ale Kvidova matka v okně neukázala – a neobjevila se ani po obědě. Sestra, která jim nosívala dopisy, měla navíc volno, a tak se Kvido v duchu jen marně dohadoval, co mohlo matčinu nepřítomnost zavinit. Nemohl uvěřit, že by na jejich společnou domluvu tak náhle zapomněla.

Nazítří přišel do sousedního pokoje už v půl desáté a pod průhlednou záminkou konverzace s panem Hlavatým vydržel na radiátoru stát až do půl jedenácté, avšak matku nezahlédl. Vrátil se zklamaně do postele a roztržitě si listoval obrazovou publikací Karla Plicky Pražský hrad, kterou mu po otci poslal dědeček Jiří. Když vešla sestra, zeptal se jí, zda mu matka náhodou nenechala nějaký vzkaz.

„Čí matka? Jaký vzkaz? U koho?“ vychrlila na něj sestra netrpělivě.

Kvido pochopil, že sestra spěchá. Nechtěl riskovat, že ho definitivně odbyde, a tak se maximálně soustředil a ozřejmil jí celou situaci v rámci jediné, logicky a stylisticky až neuvěřitelně čisté věty. Tvářil se při tom natolik vážně, až ho sestře přišlo líto. Dokonce se k němu na chvíli posadila na okraj postele.

„Jestli je maminka tam,“ řekla mu a ukázala na okna porodnického oddělení, „tak má možná teď jiné starosti, než si s tebou dopisovat. Chápeš?“

Teprve teď to Kvido pochopil.

Sestra se nemýlila: Když se onoho odpoledne krátce před čtvrtou hodinou objevila ke Kvidově nepopsatelné radosti matka v okně, držela v ruce jakýsi bílý polštář.

„Proč mi ukazuje ten polštář?!“ křičel Kvido, celý nervózní, že výjevu na protější straně nerozumí.

„Jaký zase polštář?“ chrčel pan Hlavatý, kterého Kvidova častá přítomnost už začínala unavovat. Lékař, jenž astmatika právě vyšetřoval, ke Kvidovi přistoupil a pohlédl směrem, kterým hoch ukazoval.

„To není polštář, ty troubo,“ řekl mu. „To je dítě. Ty blbě vidíš?“

Už to tak bylo: Paco byl na světě a Kvido musel začít nosit brýle.

4. O dva dny později v parčíku před pavilónem porodnice. Noc.

OTEC (hází kamínky do okna): Ssst! Ssst!

(Za oknem se objevují bělavé stíny nočních košil a tváře rozesmátých žen. Potom stíny mizejí, okno se otevírá a objevuje se Kvidova matka.)

MATKA: Kdo jsi, ty muži zahalený tmou, že do mých tajů takhle vpadáš?

OTEC: Neblbni!

MATKA: Kdyby tě uviděli, zavraždí tě! Kde ses tu vzal? A proč jsi přišel? Mluv!

OTEC (pyšně): Nepřišel. Přijel.

MATKA (překvapeně): Cože, v noci? Ty? A kde máš auto?

OTEC: Nechal jsem ho stát za městem. Víš přece, že nesnáším vjezdy na parkoviště.

MATKA: Tak ty jsi jel v noci? Vždycky jsi mi tvrdil, že jsi šeroslepý.

OTEC: Prostě jsem se rozhodl to risknout. Je jasná noc. (Nad skupinkou jehličnanů se objeví velký zářící měsíc)

MATKA (polichoceně): A to kvůli mně?

OTEC: Největší obavy jsem měl z lesní zvěře. Představ si, že ti z lesa na kapotu bez ohlášení skočí metráková srnka! Dovedeš si představit ten masakr? Hrůza! Celou cestu jsem pro jistotu troubil.

MATKA (překvapeně): Ty jsi jel nějakým lesem? Kudy jsi to sem jel?

OTEC: Nejel. Ale nikde není psáno, že srnky nemohou být na poli. Nepředpokládám alespoň, že by je hajný v lese přivazoval.

Matka: To je konečně pravda. Jsi můj hrdina. Myslím to vážně. Fakt.

OTEC: Myslím, že v autoškole věnují jízdě v noci příliš málo hodin. Přitom má jízda v noci spoustu zcela specifických –

MATKA (skočí mu do řeči): Miluju tě.

OTEC (zaskočeně): Já jsem –

MATKA: Miluješ mě? (Zasněně recituje)

Já vím, že řekneš ano,

a já ti uvěřím. Však přísahat

bys mohl křivě. Krivopřísežnictví

milenců směje se prý Jupiter.

Ach Romeo! Řekni pravdu.

Máš mě rád?

OTEC: Neblázni! Co dělá ta moč?

MATKA (rozpačitě): Nekřič. (Šeptá) Ted' ne. Můžou nás poslouchat.

OTEC: Kdo?

MATKA (ukazuje o patro výš): Chlapi z urologie.

OTEC: No a? Snad se můžu zeptat, jestli už máš v pořádku moč?

MATKA (zrudne): Psst! (Šeptá téměř neslyšně) Je to v pořádku.

OTEC: Cože? Vůbec ti nerozumím!

MATKA (zrudne ještě silněji, stále šeptá): Moč je už v pořádku.

OTEC: Co? Vůbec ti nerozumím, herdek!

MATKA (vybuchne): Tak se mě na tyhle věci před lidma neptej!

OTEC: A krev? Na krev se snad můžu zeptat.

MATKA: V pořádku.

OTEC: Vážně?

MATKA: Vážně. Už je to v pořádku.

OTEC (šeptá): A ta moč?

MATKA (vybuchne): Tak sakra! Říkám ti, že –

OTEC (chlácholivě): Dobrá, dobrá, klid... Co dělá Paco?

MATKA: Teď? Spí.

OTEC: A Kvido?

MATKA: Zřejmě taky spí. (Ironicky) Překvapuje tě to?

OTEC: Čistil si večer zuby?

MATKA (ironicky): Bohužel nevím, ale zeptám se zítra primáře.

OTEC: Doufejme, že si je čistil. Znáš ho!

MATKA (stále ironicky): Doufejme.

(Oba se odmlčí).

MATKA (záměrně velmi hlasitě): Mám si tedy myslet, že jsi jel v noci třicet pět kilometrů skrze stáda srnek jenom proto, aby ses zeptal, jak tvůj starší syn pečuje o svůj chrup? Školní zubař by ti v tom případě měl koupit bonboniéru.

(Uvnitř pokoje se ozve salva smíchu)

OTEC (s úsměvem): Proto ne. (Zvážní) Přijel jsem, abych ti něco důležitého řekl.

MATKA: Co se stalo? (Polekaně) Rozbil se teplomet?!

OTEC: Ale ne. Nechci to za každou cenu dramatizovat, ale radši si na to sedni.

MATKA (vyděšeně): Ježíšikriste! (Sedá si a ztrácí otce z očí) Snad jsi nevstoupil do strany?! (Polohlasem k ženám na pokoji) Ten chlap mi snad zastaví laktaci! (Hlasitě) Jsi tam?

OTEC (hlasitě): Jo.

MATKA (prudce stoupá): Ty jsi vstoupil do strany?!

OTEC: Ne, blázníš? Co máš pořád se stranou?

MATKA: Tak co je, proboha??

OTEC (slavnostně): Přihlásil jsem se na VUML.

MATKA: Zbláznil ses? Proč na VUML?

OTEC (s úsměvem vytahuje svazek klíčů): Aby nám dali byt.

MATKA (ohromeně): Byt??

ŽENY (stejně ohromeně): Byt!!

(Opona)

„Pojď dál, soudruhu,“ přivítal Šperk Kvidova otce onoho památného odpoledne ve své pracovně. „Vítám tě v Sázavě!“

Kvidův otec trochu rozpačitě přešel po rudém koberci a přijal ruku, kterou Šperk s úsměvem napřahoval.

„Bydlím tu už víc než rok,“ připomněl. „Nebo spíš mrznu.“

„To i v létě?“ smál se Šperk.

„V létě ne,“ řekl Kvidův otec.

Zdvihl oči k diplomům a plaketám na zdi a sklouzl ke knihovně z leštěného tmavého dřeva, na jejíchž policích byly kromě několika brožovaných červených knížek převážně jen nejrůznější vzorky varného skla. Vyčkával. Šperk ho pozoroval.

„Rozhodl jsem se,“ řekl konečně, „že ti dáme ještě jednu příležitost. Proto jsem tě zavolał.“

„Ještě jednu? Já už nějakou dostal?“ podivil se Kvidův otec.

„Nedostal? Místo v obchodní skupině jsi nedostal?“ usmíval se Šperk.

„Dostal. Ale –“

„Ale?“

„Ale vzhledem k tomu, že jsem obchod pět let studoval a tři roky dělal v Akademii, mi to, že jsem dostal místo *referenta* v obchodní skupině, připadá pouze logické – přinejmenším logičtější, než kdybych dostal místo referenta v účtárně.“

„I když v té Akademii pracoval jistý pan Šik?“ uculoval se Šperk.

„Jéžiš,“ povzdychl si Kvidův otec. „Copak za to můžu?“

„A můžu já za to, že tady má chatu ten Kohout?“ smál se Šperk. „A že to Praha vidí? A taky za to odpovídám. Znáš ho?“

„Já?“ řekl Kvidův otec trochu zaskočeně. „Ne. Osobně ne. Z televize,“ zalhal.

„To je pravičák jako řemen. Ale nebejval – pamatuju, že ho děcka od ženy v kroužku recitovaly. Říkala mi ale, že tvůj kluk pěkně recituje. Je vidět, kluk!“

„Kvido?“ řekl polichoceně jeho otec. „No, snaží se.“

„Ale ty nejsi vidět!“

„Já? Deset hodin mě můžete vidět na jedný a tý samý židli v kanclu. Někdy taky dvanáct. Klidně se přijďte podívat!“

„O to nic,“ culil se Šperk. „Nemyslím v kanceláři, myslím mezi lidma, *politicky*.“

„Politicky?“ zeptal se Kvidův otec opatrně.

„Nepřihlásil ses na VUML, na schůze nechodíš, funkce nemáš, neangažuješ se, zkrátka nic!“

Kvidův otec pokrčil rameny.

„Nechci po tobě, soudruhu, zázraky,“ řekl Šperk. „Stačí, když budeš v Národní frontě. Co aspoň požárníci?“

„Požárníci??“

„No požárníci – nebojíš se přeci ohně?“

„Záleží na výšce plamenů,“ řekl Kvidův otec.

„Hm,“ řekl Šperk. „A co fotbal, hraješ? Běčko sestoupilo, víš o tom?“

„Slyšel jsem,“ znovu zalhal Kvidův otec. „Ale fotbal nehraju. Kdepak! Upřímně řečeno, jsem trochu nesportovní typ.“

„Fotbal teda ne?“

„Ne.“

„Ve Svazarmu nejsi?“

„Ne.“

„No hele,“ řekl náhle Šperk. „Přihlaš se mi na ten VUML a já ti ten byt dám!“

Kvidův otec ucítil slabé píchnutí pod prsní kostí.

„Dobře,“ řekl. „Na tý terase vážně mrzneme.“

„A víš kdy? Ted’ hned!“ smál se Šperk a vytáhl ze zásuvky stolu svazek klíčů. „Chytej – je to ten podnikovej barák pod Skřivánkem. – A běž si tam hned zatopit, jinak ti tam popraskaj trubky! Co jsme vystěhovali Pitoru, se tam netopilo. Bude to dobrej tejden.“

„Barák?“ řekl nechápavě Kvidův otec.

„No barák!“ smál se Šperk. „I se zahradou. Taky ti ho jenom půjčuju!“

„To jsem nečekal,“ řekl po pravdě Kvidův otec. „Děkuju vám.“

„Doufám, že nás nezklameš. A chraň tě pánbůh, jak nebudeš věšet vlajky – vodíme kolem lampiónovej průvod!“

„Vlajky?“ řekl Kvidův otec přihloupě.

Teprve nyní mu Šperkova zpráva začínala docházet. Cítil obrovskou radost a obrovskou úlevu a nedokázal se patřičně soustředit.

„Vlajky!“ řehtal se Šperk. „Abys je nezapomněl pověsit!“

„Dneska?“

„Zbláznil ses? Víš, jaká by to byla provokace? Říkal jsem věšet – ne pověsit ted’ hned!“

„Budu je věšet,“ vzpamatoval se Kvidův otec. Koneckonců na tom není nic tak špatného.

„To říkal Pitora taky,“ zubil se Šperk. „A jak dopadl!“

„A ještě něco,“ řekl nakonec Kvidovu otci, „potřebuješ psa – teď, když máš tu zahradu.“

„Psa? Totiž –“

„Prodám ti štěně,“ řekl Šperk autoritativně. „I s papírama. Mám chovnou stanici, říkali ti?“

„Ano, ale já –“

„Za tři tisíce. Stav se!“

„To nejde,“ bránil se Kvidův otec. „Nemyslím peníze, ale žena by zešléla. Má ze psů hrůzu!“

„Zvykne si,“ řekl Šperk. „Moje si taky zvykla. A že jsou to vlčáci jako telata!“

„Vlčáci?“ zděsil se Kvidův otec. „Ještě to tak! Žena by umřela strachy. Zrovna s vlčákem zažila před lety dost ošklivou příhodu. Kdepak ona a pes!“

„Jakej pes?“ řekl Šperk s úsměvem. „Říkám ti přece, že je to štěně!“

IV.

1. Vilka pod Skřivánkem, kam se po matčině návratu z porodnice rodina definitivně nastěhovala, připomínala babičce Líba jeden malý roztomilý dívčí penzión v Lausanne, kde kdysi dávno několikrát pobývala. Táž podezdívka z červeného pískovce, tytéž okrové okenní rámy, velmi podobná veranda, obrostlá psím vínem, i ty prý téměř identicky rozmístěné smrky a túje na zahradě v ní vyvolávaly velmi sentimentální vzpomínky.

Na jaře toho roku odjela se dvěma přítelkyněmi na zájezd do Německé demokratické republiky. Necelý týden zde žily uprostřed nádherné, probouzející se přírody Harckého lesa – avšak tím více skličoval babičku blížící se návrat do špinavého, zakouřeného města. Poslední dobou trpěla totiž některými dýchacími obtížemi, které bez výjimky přikládala na vrub ovzduší v Praze, a podobně jako obě její přítelkyně nevyklučovala zcela možnost, že má rakovinu plic.

V restauraci v Harckém lese
vrchní kávu, dorty nese.
Když si každý dal,
volá: Noch einmal!

veršovala sice na černobílé pohlednici tradičně, ale pak následoval nezvyklý a podivný prozaický dodatek: Dýcháme kyslík do zásoby – snad nám v té Praze vydrží! napsala.

„Co si o tom myslíš?“ dotazovala se svého muže Kvidova matka, pohlednici v jedné a malého Paca v druhé ruce.

Kvidův otec si text znovu přečetl.

„To je nějaká krávvovina,“ prohlásil.

„Jen aby,“ řekla jeho žena, ale usmívala se.

Dubnové slunce ohřívalo dlaždice na terase tak, že už se na nich dalo nejen sedět, ale bylo to dokonce příjemné. Bylo slyšet bzučení včel a v koruně nejbližší jabloně se pod narůžovělými květy už zřetelně rýsovala příští letní jablka.

Z Kvidovy matky vyzařovalo veliké štěstí – a veliká ostražitost zároveň.

Byla na místě, nicméně nakonec stejně nestačila: Babička Líba se objevila už v polovině května, se dvěma kufry a nenapadnutelným odhodláním pomoci Kvidově matce s malým Pacem. Přijela naprosto neočekávaně jednoho pátečního odpoledne, což jí ovšem nijak nebránilo, aby osočila Kvidova otce, že jí nepřišel naproti.

„To chceš nechat v Praze tátu samotného?“ nechápala Kvidova matka.

„Copak není dospělý?“ argumentovala babička. „Aspoň si může kupovat maso!“

Tvrdila, že nemůže v Praze zůstat už ani minutu, neboť je prý doslova zadušená z tamějšího smogu, a na důkaz svých slov ukázala rodině zahleněný filtr z příručního respirátoru, který nyní používala k dýchání na všech frekventovaných křižovatkách.

„Smog,“ prohlásila, „je karcinogenní!“

Slovo ‚karcinogenní‘ vyslovila s jakousi posvátnou úctou.

„No jo,“ řekla Kvidova matka rezignovaně. „Tak jo.“

Kvidův otec musel využít svých truhlářských schopností a zařídil tchyni v dosud neobývaném podkroví *útulný letní byteček*.

„Navzdory zoufalému důrazu, který otec pokládal na slovo ‚letní‘,“ vyprávěl Kvido, „zůstala babička v Sázavě nejen přes celou příští zimu, nýbrž až do své smrti v roce osmdesát sedm.“

„Ten pokojík je v zimě prakticky nevytopitelný!“ varoval babičku Kvidův otec.

„Měla bys mu tentokrát věřit, mami,“ přesvědčovala ji Kvidova matka.

„Má s nevytopitelnými pokojíky bohaté zkušenosti.“

Babička se však nedala zastrašit a ke zděšení Kvidova otce si přisvojila jak elektrická kamínka, tak i starý teplomet z terasy na Drábovce, tváříc se, že ji žádná zima nemůže zaskočit. Oba spotřebiče, jak otec moc dobře věděl, dokázaly roztočit elektroměr jako gramofonovou desku – a při pomýšlení, že bude kromě drahé topné nafty platit ještě i celé jmění za elektřinu, se ho zmocňovala závrať.

Za mrazivých zimních nocí pak nezřídka vstával a šel si na elektroměr na schodišti posvítit baterkou.

„Vypadal jako šetrný duch Hamletova otce,“ vyjádřila to později Kvidova matka poněkud ztřeštěným příměrem.

Babiččiny náhlé obavy z rakoviny kupodivu přetrvávaly i na zdravém sázavském povětří. Zpočátku babička pouze odmítala vařit v hliníkových hrncích, jíst karcinogenní kuřata, která navzdory jejím varováním stále kupoval Kvidův otec, a mýt nádobí saponátem, v důsledku čehož byly

všechny talíře a hrnky brzy tak mastné, až všem vyklouzávaly z rukou; postupně se ale okruh babičkou vyhlášených tabu stále více rozšiřoval.

Dvacátého května slavila rodina třicáté narozeniny Kvidova otce. Venku prudce páliło slunce, ale barvínkové loubí nad terasou poskytovalo potřebný stín, takže se Kvido rozhodl prostřít k obědu tam. Měl pro otce sadu tří řezbářských dlátek a už se nemohl dočkat, až mu po obědě bude moci dar předat.

„Tak ke stolu!“ volal netrpělivě.

První přišel sám otec a přinesl láhev šampaňského. Matka, která šla za ním, přinášela velký hrnec kouřící polévky a v podpaží tiskla výtisk včerejších novin.

„Tohle si poslechni,“ smála se. „To ti přečtu – to už snad ani nemyslí vážně!“

Postavila polévku na stůl a rozložila noviny.

„Ani snad ne,“ řekl otec, „když mám ty narozeniny.“

Babička Věra ukázala na dědečkovu sklenici. „Jemu nenalévejte!“ nařizovala.

„Slyšíte ji? Slyšíte ji?“ vykřikl dědeček Josef, dovolávaje se účasti ostatních. „Už si ani s vlastním synem nemůžu připít!!“

„Přečtu ti jenom kousek,“ řekla matka, „to ti stojí za to.“

„Teď mi nic nečti,“ žádal otec. „Tati, klid. Klid.“

Začal odstraňovat drátěný košíček na zátce.

„Tak ke stolu!“ volal Kvido. „Dědó!“

„Už jdu,“ volal dědeček Jiří, který byl na povinné prohlídce zeleninových záhonů babičky Líby a nyní trochu zadýchaně kráčel nazpět. Kvido si všiml, že dědeček o poznání zhubl.

„Tak co tomu říkáš?“ volala babička Líba.

„No je to krása!“ řekl dědeček, ale rozhlédl se velice zešířoka, až k lesnatému masívu říčního údolí, takže nebylo zcela jisté, že jeho obdiv patřil pouze celeru, květáku, dýním a rebarborám.

„Aby ne,“ řekla Kvidova matka. „Sazáva atnósitsja k čislú najbóleje papuljárných turistíčeských oblastěj.“

„To se teda máš čím chlubit,“ řekl dědeček Josef opovržlivě. „S ruštinou...“

„Nech toho!“ řekla babička Věra. „No je to vážně nádhernej barák, holka. Já ti řeknu...“

„Akorát je tu neuvěřitelně úzká garáž,“ řekl otec. „Ten, co to stavěl, to musel být úplný idiot. S naší oktávií tam taktak zacouvám.“

„Snažíme se ji vyměnit za hangár,“ řekla Kvidova matka. „Jestli se nám to nepodaří, bude se muset učit couvat bez otevřených dveří.“

„Přehání,“ řekl otec. „Pojďte si připít.“

„Nevzbud’ Paca, prosím tě!“

Rodina se shromáždila kolem stolu. Otec vystřelil zátku a začal šampaňské rozlévat do skleniček.

„Jakže??“ vykřikla babička Líba. „Broušené sklo?? Chceš nás snad všechny otrávit??“

„Opravdu nechci,“ usmíval se Kvidův otec. „Ujišťuji vás, že pokud nám moje žena nebude předčítat Rudé právo, pak ten přípitek přežijeme.“

„Já odmítám olizovat to olovo!“ křičela babička a štitivě se od broušené sklenice odtáhla.

Všichni se nedůvěřivě sklonili ke svým sklenkám.

„Co je to za nesmysl?“ divil se dědeček Jiří.

„Olovo,“ řekl pomalu, s převahou Kvidův otec, „je v olovnatém skle *molekulárně* vázané. Proto možnost, že byste si – jak jste se vyjádřila – *olízla* třeba jen jediný mikrogram, považuji za naprosto vyloučenou.“

„Víte, koho jsem včera potkala?“ snažila se odvést řeč jinam matka. „Pavla Kohouta.“

Babička Líba si skleničku obalila papírovým ubrouskem.

„Na zdraví,“ řekla vzdorně.

„Na vaše,“ pozdvihl svou číši Kvidův otec. „Na vaše.“

„Ekologie – a originálně,“ řekl redaktor. „To beru. Pochopitelně bez toho Kohouta. No vidíte, že to jde, když chcete...“

2. Bylo už řečeno, že Kvido plynne četl dávno předtím, než začal v Sázavě chodit do první třídy. Dalo by se tudíž očekávat, že ho primitivní holé věty ve Slabikáři – jak se to v podobných případech dětem stává – budou nudit, ale jeho problém byl trochu jiný: Protože spojoval slabiky tak jako každý zkušený čtenář zcela automaticky, podvědomě, nechápal dost dobře účel slov, která byla v učebnici právě jen kvůli procvičování onoho spojování. Kvido nechtěl věřit, že by tu všechna ta slova byla vytištěna prostě jen tak, bez nějakého záměru či cíle, a během jejich čtení se usilovně snažil dopátrat jejich smyslu. Věděl už, že slova v knihách či divadelních hrách nejsou rozhodně vybírána náhodně – a odmítl připustit, že by tomu v případě slov na prvních stránkách Slabikáře mohlo být jinak. Tím ovšem slova jako OTA, KOLO nebo MLÉKO dostávala v Kvidových ústech

podivně naléhavý, dramatický akcent, jehož si každý posluchač ihned všiml, ale sotva si ho dokázal vysvětlit.

„Zcela banální věta typu EMA MELE MASO,“ vykládal později Kvido, „zněla v mé interpretaci jako sugestivní existenční sdělení, popřípadě jako krátká ukázka z neznámého gotického románu. Všichni z toho byli úplně štajf!“

Kvidův věhlas se záhy donesl až k soudružce Šperkové, vedoucí školního recitačního kroužku, která si ho vzápětí přišla poslechnout.

„Vstaňte, děti!“ zvolala soudružka učitelka Jelínková, když se její kolegyně z druhého stupně objevila ve dveřích třídy.

„Sedněte si, děti,“ usmála se soudružka učitelka Šperková. „Přišla jsem si poslechnout, jak pěkně čtete.“

Když se Kvido dostal jakoby náhodou také na řadu, čekaly ho tři krátké věty o kuličce zeleného hrášku. Imituje bezděky Vladimíra Šmerala v roli Pia XII., soustředěně je přečetl.

Obě učitelky na sebe pohlédly.

„Nechtěl bys s většími dětmi recitovat pěkné básničky?“ zeptala se soudružka učitelka Šperková Kvida.

„Po pravdě řečeno, nevím,“ řekl Kvido. „Je to koneckonců jen reprodukční umění. Asi bych raději zkusil napsat něco vlastního.“

„Psát bys mohl i tak, po vystoupeních,“ řekla soudružka Šperková překvapeně. Leccos už o Kvidovi slyšela, ale bezprostřední setkání s ním – to bylo přece jen něco jiného.

„Nevím,“ řekl Kvido. „Nechám si to ještě projít hlavou.“

„No,“ řekla učitelka Šperková trochu upjatě, „dobře.“

Její kolegyně na ni však spiklenecky zamrkala.

„Mohli byste recitovat společně s Jaruškou,“ navrhla Kvidovi. „Jaruška taky hezky čte.“

Kvidův zájem o recitaci – jak učitelka správně předpokládala – o poznání stoupl.

„Třeba by nechtěla,“ řekl.

„Jakpak že ne!“ smála se učitelka, rozradostněná svým pedagogickým úspěchem. „Jaruško, pojď sem!“

Jaruška poslušně příběhla a zůstala stát před oběma učitelkami. Oba culíčky se ještě chvíli kývaly. Kvido se na ni chtěl usmát, ale Jaruška se na něho nedívala.

„Chtěla bys říkat pěkné básničky, Jaruško?“

Jaruška trochu bázněvle přikývla a sklopila oči.

„Ačkoli angažmá dvou prvňáčků bylo v historii kroužku precedensem, Šperková nezaváhala,“ vykládal Kvido. „Jaruška a já jsme byli ještě týž den přijati.“

Když se Kvido ještě na terase Drábovky s jistými rozpaky poprvé nasoukal do modré košile s odznakem pionýrských Jiskřiček, jeho matka se ani nepousmála, naopak, tvářila se poměrně vážně.

„To bude ve škole?“ ptala se.

„Na schůzi,“ informoval ji Kvido.

„Aha.“

Kvidův otec vstoupil do místnosti s plnou náručí dřevěných lišt, ze kterých zamýšlel zhotovit botník.

„Čest rudé vlajce,“ řekl Kvidovi, když si ho všiml.

Jeho žena mu věnovala krátký významný pohled.

„A co budete recitovat, Kvido?“ vyzvídala.

„To je různý,“ řekl Kvido nepříteliš ochotně.

„Přirozeně jsem do podstaty toho problému ještě neviděl,“ vykládal po letech, „ale už tehdy jsem tušil, že to s tou recitací nebude úplně v pořádku.“

„A ty?“ ptala se matka.

„Já ,A hrdý bud‘.“

„A hrdý bud, žes vytrval, žes neposkvřnil ústa ani hrud' falešnou řečí?“ připomenula si Kvidova matka své vlastní dětství, napůl strávené v Dismanově rozhlasovém souboru.

„Ty to znáš?“ řekl překvapeně Kvido.

„Hm,“ řekla zamyšleně jeho matka. „A kdo říká ,Lenin – maják, Lenin – zvon‘?“

„Jaruška,“ řekl Kvido a začervenal se.

Pro účastníky schůzí – a tedy nejen pro komunisty – byla předúčast zpívajících a recitujících pionýrů tak samozřejmá jako limonáda na stolech, avšak malý Kvido, který v Neumannových či Skálových revolučních verších nalézal stejně málo smyslu jako v holých větách Slabikáře – a četl je proto se stejně zaníceným hledačstvím, představoval něco, co dosud neznali.

„Kdo je ten mrňavej pošuk?“

„To je tý právníčky a toho inženýra.“

„Říká to jako o život!“

„Ten to žere!“

„Podívejte se na prcka!“

„Že se do toho parchant ale vobul!“

Ať byly některé tyto poznámky jakkoli jízlivé, jedna věc byla nepochybná: Lidé si zapalného recitátora všimli a zapamatovali.

„A zapamatovali si mě ze *schůzí*,“ vysvětloval Pacovi Kvido. „Čili: v příznivém kontextu. Příznivém pro otce! Oba se tvářili šileně shovívavě, jak se správní rodičové tváří, když si jejich dítě vybere nevkusnou hračku, která se jim osobně sice ani trochu nelíbí, ale když už si ji samo vybralo, nechť jí mu ji odpírat. Jenže otcovi se to hodilo do krámu – a tak mi nebránil, to je totiž to správné slovo, prostě mi pouze *nebránil*. Já za něj, bráško, dělal tu špinavou práci: Jednou ‚A hrdý buď‘ pro sklářenský komunisty, dvakrát ‚Zpěv míru‘ na uličním výboru – a tatínek mohl letět do Londýna!“

„Přeháníte,“ řekl Kvidovi redaktor. „Jako vždy přeháníte. Má-li ještě vůbec smysl se o tom všem bavit,“ dodal.

„Jasně že přeháním,“ řekl Kvido. „Chci vám tak ukázat, co tu mohlo *spolupůsobit* zároveň se vším ostatním. Vám to bude znít nesmyslně, ale já jsem pořád ještě přesvědčen, že moje recitace pro komunisty, koupě Šperkova psa a otcův fotbal byly, abych tak řekl, tři zdroje a tři podmínky jeho následné krátké kariéry.“

3. „Tak jak bydlíte, soudruhu,“ smál se Šperk, když si ke Kvidovu otci na okamžik přisedl v závodní jídelně.

„Dobře, děkuju,“ řekl Kvidův otec. „Je to opravdu nesrovnatelné – ta dřívější terasa a tohle.“

Byl Šperkovi sice skutečně vděčný, ale na druhé straně mu bylo nepříjemné, že ho s ním lidé vidí hovořit takto přátelsky.

„Vlajky jsi tam měl, to jsem viděl,“ uculoval se Šperk.

„Měl,“ řekl otec.

„Ale jinak nejsi vidět!“ napomínal ho Šperk. „Kopeš? Potřebuju někoho do béčka.“

„Už jsem vám říkal, že jsem to nikdy nehrál,“ pokrčil rameny Kvidův otec. „Akorát na vojně, ale na to bych radši nevzpomínal.“

„No jo,“ culil se Šperk. „Takže fotbal ne?“

„Ne. Chraň pánbůh!“

„No nic,“ řekl Šperk. „Tak nic. Ale to jsem ti chtěl: Mám pro tebe toho psa, jak jsme se domlouvali!“

„Neblázněte!“ polekal se Kvidův otec. „Vždyť jsem vám přece říkal, jaký má žena ze psů trauma!“

„Jdi ty!“ řehonil se Šperk. „Za tři tisíce takovýho vlčáka! Počkám ti, neboj!“

„O to nejde, vážně. Ale žena se prostě psů bojí. Kdysi ji jeden pokousal, ležela s tím v nemocnici, no hrůza!“ improvizoval zoufale Kvidův otec. „Kdepak psa!“

„Říkám ti, že to není pes!“ řekl Šperk jakoby už trochu rozmrzele. „Je to přece štěně. Zítra se u mě stav!“

„Tak ještě jednou,“ řekla ten večer Kvidova matka svému muži, „domníváš se, že já, která při pohledu na neuvázaného psa jakékoli rasy dostávám předčasně menses, si toužím psa pořídít domů, ausgerechnet zrovna *vlčáka*?“

„Ne,“ řekl Kvidův otec sklesle.

„Domníváš se tedy, že po psovi touží náš Kvido? Ten Kvido, který při nečekaném psím zaštěkání neudrží moč ani stolici?“

„Ne,“ řekl Kvidův otec a vzdychl.

„Toužíš tedy snad po statném vlčákovi malý Paco? Dal ti snad toto své přání nějakou formou najevo?“

„Ne!“

„Pak ho tedy chceš v této rodině jedině ty!“

„Ale nechci,“ řekl nesouhlasně otec. „Chci se jen dostat k pořádný práci.“

„Počkej,“ žasla jeho žena, „to mi vysvětlí: Ty toho psa *nechceš*? Ty ho taky nechceš?? Takže ho vlastně nechce vůbec nikdo – a přesto ho budeme mít?? Přesto pro něj zítra půjdeš?? Proč??“

„Vždyť ti to právě vysvětluji: abych mohl dělat svoji práci.“

„A abys ji mohl dělat, musíš si od Šperka koupit za tři tisíce to chlupatý povolení!“

„Ježíšikriste,“ zaúpěl otec. „Copak za to můžu?“

Na první pohled bylo zřejmé, že redaktora cosi napadlo.

„Boha jeho!“ vykřikl. „Teprve teď mi to došlo!“

Hlučně se plácl do stehů a energicky vstal z křesla.

„Já vám furt nadávám za minimální autocenzuru, rozčiluju se tu, že si kladete jen minimální omezení – a ono je to vlastně úplně jinak!“ zasmál se jakoby trpce. „Vy si totiž nekladete *žádná* omezení! Vy se totiž zatím necenzurujete *vůbec*!“

„No,“ musel přiznat Kvido, „zatím skutečně moc ne, ale –“

„Takže,“ skočil mu do řeči redaktor, „takže to prostě píšete pěkně navostro, jak se říká, po pravdě, s nikým a s ničím se nijak nemazlíte – a více či méně se smiřujete s tím, protože úplně naivní zase nejste, že vám v tom *pak* budu jako nějaký zlý jezuita *pouze* škrtat, že? Je to tak?“

„Tak nějak,“ řekl Kvido rezignovaně.

„No výborně!“ zvolal redaktor a dramaticky ztišil hlas. „Jenomže *potom*, potom už v tom škrtat nepůjde!“

„Ne?“ polekal se naoko Kvido. „To je teda nadělení! Co si počneme? Já se tu můřím s pravdivým příběhem, a nakonec se zjistí, že v něm nejde škrtat!“

„Připadá vám to zábavné?“ řekl chladně redaktor. „Myslel jsem, že chcete ten román *vydat*? A v tom případě v něm musíte dost škrtat. A to asi nepůjde, protože to je zatím po celou dobu stavěný tak, že když v tom víc věcí vyškrtáte, celý vám to spadne na hlavu. Celý se to zhroutí.“

Redaktor vítězně přešel k otevřenému oknu, zabubnoval prsty na parapet a roztržitě vyhlédl na ulici. Na Národní přejela tramvaj.

„No jo,“ řekl Kvido. „Tak ať se to zhroutí.“

Když Kvidův otec zaplatil Šperkovi tři tisíce korun, dostal za ně půlroční fenku jménem Tera. To jméno se mu od začátku nelíbilo. Znělo tak nějak ostře a studeně, a především mu připomínalo film Torra! Torra! Torra!, známé válečné drama. Celou cestu od Šperka nazpět domů si říkal, že by měl fence vymyslet nějaké úplně jiné, měkčí a mazlivější jméno, které by bylo výrazem její – jak pevně doufal – mírnosti, spolehlivosti a přítulnosti a které by na jeho ženu a na Kvida okamžitě zapůsobilo jednoznačně uklidňujícím dojmem. Uvědomoval si sice, že dodatečné přejmenování psa, který už si na své původní jméno několik měsíců zvykal, je patrně v kynologii značný prohřešek, ale na druhé straně se jednak skutečně obával rodinné reakce na jméno Tera – a jednak ho také trochu hrálo pomyšlení, že nemohl-li rozhodnout o jméně svých synů, rozhodne alespoň o tom, jak se bude říkat psovi. Chvíli byl dokonce v pokušení dát fence ženskou variantu svého jména a volat na ni tedy Josefíno, ale pak onen marnivý nápad našťestí sám zavrhl. Nicméně myšlenka na přejmenování ho neopustila.

„Míla. Víla. Vanilka,“ zkoušel si polohlasem v ústech. „Milka? Že by Milka?“ říkal si, ale pak v něm ono jméno vyvolalo představu psí soulože a zamítl je rovněž.

Jak přemýšlel, cesta mu rychle uběhla, a než se nadál, stanul i se psem, který se stále ještě jmenoval Tera, u červených pískovcových sloupků zahradní branky. Mobilizuje veškerou svou inteligenci, vynalézavost a důvtip, vykročil Kvidův otec směrem k domu. Hlavou mu během oněch deseti dvaceti vteřin proletělo dobrých padesát podstatných jmen ženského rodu, ale žádné z nich, cítil, nebylo to pravé. Potom zahrnul za poslední roh a spatřil na terase svou ženu, jak zametá barvínkové listí. Zpod krémového svetru jí vykukoval bílý límeček. Měl to.

Žena si ho dosud nevšimla.

„Už ji nesu!“ vykřikl vesele. „Jmenuje se Něha!“

Vůbec nejlépe z celé rodiny přijal Něhu kupodivu Kvido: Třebaže z jeho pohybů nezmizela jistá opatrnost, choval ji, hladil, hrál si s ní a vůbec kolem ní všemožně poskakoval. Babička Líba ji přivítala pouze jako dalšího strážníka, který bude žádat maso – a Paco byl ještě příliš malý, než aby mu psi štěně dokázalo udělat opravdovou radost. Kvidova matka se rozhodla štěně ignorovat, takže hrozilo vážné nebezpečí, že ho během rychlého hněvivého přecházení z místnosti do místnosti při nejbližší příležitosti zašlápně. Když to trvalo více než dvě hodiny, Kvidův otec to nevydržel.

„Hraješ to blbě,“ zastavil ženu. „Nedá se tomu věřit. Podívej se na Kvida! Nepřipadá ti směšné předstírat, že máš z toho štěňátka strach?“

„Nemám z něho strach. Zatím,“ řekla. „Ale byla jsem proti, a tys to věděl.“

Kvidovu otci pro začátek úplně stačilo, že se nebojí.

„No ták!“ řekl s úlevou. „Jakýpak strach z takové hravé, přítulné, důvěřivé kuličky! Proč myslíš, že jí dali jméno Něha?“

„Pro mě,“ zvolala Kvidova matka, „to vždycky bude jenom černej, zlej, zubatej, děsivej, páchnoucí pes! – A to se může jmenovat třeba Míroslava!“

„Ale jdi ty!“ smál se Kvidův otec. „Pojď si ji radši pohladit, jaká je krásně hebká.“

„Nikdy! A už ji někam přivaž!“

„Zbláznila ses? Copak se štěňata přivazují?“ Kvidův otec zavrtěl nevěřícně hlavou a pak se pro Něhu shýbl. Fenka zdvihla čumák a zadívala se na něho tmavýma lesklýma očima. „Pohlad’ ji. Prosím.“

Kvidova matka zaváhala.

Potom natáhla ruku a položila svou dlaň na hlavu Něhy.

Něha se po ní ohlédla.

Kvidova matka vrátila ruku zpět.

„No vidíš!“ smál se spokojeně Kvidův otec. „Jaké to bylo?“ Teprve nyní otevřela Kvidova matka oči.

„Jako hladit mrtvou kysu,“ řekla.

„Dokud byla Něha štěně, velké potíže s ní nebyly. Okousala přirozeně nějakou tu nohu od stolu, pár knih a močila na koberce, ale *skutečné* problémy s ní nebyly,“ vyprávěl Kvido. Jak ale vyrůstala, problémů přibývalo. Kvidův otec, který se ji pokoušel cvičit podle knihy klasika německé kynologie Hegendorfa, znepokojeně zjišťoval, že ačkoli by jako fena měla být „klidnější, ochotnější a ovladatelnější než pes“, je tomu takřka úplně naopak: Něha byla divoká, tvrdohlavá a velmi neposlušná. V jiné příručce se později dočetl, že jde patrně o „tvrdého psa s převládajícím vůdcovským pudem, který ve smečce pes – člověk přenechává člověku vůdcovství jen velmi neochotně“.

„No tě prsk!“ hrozil se otec.

Dále se dověděl, že spolehlivým kritériem pro rozpoznávání tvrdého a měkkého psa je jeho reakce na ostnatý obojek: Tvrdý pes ho prý snáší dobře. Mohl tedy poměrně snadno zjistit, o jaký typ psa v případě Něhy jde, ale před strašlivou jistotou dával přednost blažené nevědomosti a koupil obojku stále odkládal. O to víc se pak věnoval výcviku.

Nejprve ovšem dlouho váhal, zda má ve výcviku použít metody *přinucovací*, jak to v případě tvrdých psů doporučoval Hegendorf – nebo metody *napodobovací*, jak to zase vyhovovalo jeho vlastní povaze.

„Napodobovací metoda?“ prohlásila jeho žena. „Slyším dobře? Máš snad nějakou vlastnost, schopnost či dovednost, kterou by ten pes měl napodobovat?“

Kvidův otec byl ovšem vůči invektivám své ženy už dávno imunní a trpělivě s Něhou cvičil dál, kombinuje při tom obě zmíněné metody. Dávno se už sice vzdal myšlenky, že by ji mohl přimět k plazení, neškuli pak třeba k aportování; byl by býval vrcholně spokojen, kdyby si Něha na jeho pokyny sedala a lehala, kdyby jím na vodítku tolik nesmýkala a zejména kdyby se po odepnutí tohoto vodítka na zavolání vracela zpátky. Přesto se mu občas zdálo, že jsou to příliš vysoké cíle, a veškerý výchovný elán ho opouštěl.

Tím hůře také snášel, když kdokoli – byť z nevědomosti – mařil jeho sporadické výsledky.

„Prosím tě, co jí to zase dáváš za pokyny?!“ rozkřikl se jednou na svou ženu, když předtím vyslechl celou sérii jejích „povelů“. „„Koukej si

lehnout!‘ dokonce ‚Sekni tady sebou!‘ Co to proboha je? *Tisíckrát* jsem ti opakoval, že se má říkat ‚Down!‘,,

„Tak ty své bestii laskavě řekni, ať mi neokusuje obličej!“ zaječela Kvidova matka.

„Nikdy tě nekousla! Jen tě olizuje!“ přel se vášnivě otec. „Můžeš být jediné ráda, protože ti takhle prokazuje poslušnost! Kdyby sis toho Hegendorfa konečně přečetla, věděla bys to! Olíznutím tlamy vůdce smečky projevují členové svou podřízenost!“ citoval.

„Moji tlamu olizovat nebude!“ křičela matka. „Kašlu ti na takovou poslušnost! Pro mě je poslušnej takovej pes, kterej mě nevolizuje!“

„Ach jo,“ vzdychal otec.

Rád by Něhu olizování manželčina obličejů odnaučil – tak jako mnohé další její zlozvyky –, ale nebyl si už vůbec jist, že se mu to skutečně podaří. Jeho cvičitelské sebevědomí klesalo den ode dne.

Po několika měsících udělal konečně to, čeho se předtím tak obával: Na služební cestě do Prahy zakoupil ostnatý obojek. Když ho navečer navlékal Něze na krk a bříškem prstu zkoušel ostří hrotů, věřil, že její tah tentokrát na vodítku neucítí. Jakmile však sestoupil z terasy na první kameny zahradní cesty, vyrazila Něha vpřed, zcela lhostejná jak k jeho víře, tak k ostnům, a po celou procházku s ním smýkala úplně stejným způsobem jako kdykoli jindy.

„Už je to bohužel jasné,“ řekl večer celý utrmácený ženě. „Je to takzvaný tvrdý pes.“

„A co z toho plyne?“

„Těžko říct. Asi nás ne vždy poslechne. Asi bude často prosazovat svou.“

„Ne vždy,“ opakovala jeho žena. „Kam na ty eufemismy chodíš? Že nás ten pes nebude *nikdy* poslouchat, to jsem věděla od začátku i bez Hegendorfa!“

„Budu s ní samozřejmě i nadále cvičit,“ ujist'oval Kvidův otec.

„Cože? Ty?“ divila se Kvidova matka. „Ty se svým pudem podřízenosti chceš cvičit vůdcovský typ psa? Nepřipadá ti to absurdní?“

„Připadá,“ přiznal Kvidův otec svou porážku.

4. Kvidův otec propadal znovu pesimismu, avšak nezdary při výcviku Něhy nebyly pochopitelně jediným důvodem; zdálo se mu naopak, že má těch důvodů čím dál tím víc.

Zástupcem vedoucího obchodního oddělení podniku se stal jeho přítel ing. Zvára, což Kvidův otec očekával, nicméně nemohl pochopit. Navenek spolu vycházeli i nadále velmi dobře, ale oba se vyhýbali přílišnému vzpomínání na minulost, zejména pak na to, kdo z nich má státnice ze dvou jazyků, kdo vystudoval na červený diplom a kdo komu napsal diplomovou práci. Jedinou – a navíc nepřímou – narážku na tyto pozoruhodné okolnosti vyslovil sám ing. Zvára někdy v říjnu roku sedmdesát dva, kdy byl poprvé služebně vyslán na Západ – na průmyslový veletrh do Frankfurtu.

Už týden před svým odletem nedělal Zvára nic jiného, než že počítal přidělené i jinak získané marky, prohlížel si letenku, znovu a znovu otvíral a skládal plán města a marně vzpomínal na zapomenutá německá slovíčka.

„Víš, jak se řekne ‚Jste vdaná?‘?“ dotazoval se, aniž zdvihl oči od konverzační příručky.

„Sind Sie verheiratet,“ řekl Kvidův otec.

„A ‚Svlékněte se!‘?“ mrkl Zvára na sekretářku.

„Ziehen Sie sich aus.“

„A ‚Otevřte ústa!‘?“ tázal se Zvára s chlípým úsměvem.

„Offen Sie den Mund,“ vzdychl Kvidův otec. „A víš, co to je ‚Ich habe einen Ausschlag, Herr Doctor. Es juct.‘?“

„Ne – co?“

„Mám vyrážku, doktore. Svědčí to.“

Sekretářka se zahihňala.

„O mě se neboj!“ smál se Zvára. „Já si poradím!“

„Daran zweifle ich nicht.“

„Co to je?“

„O tom nepochybuji,“ přeložil Kvidův otec už trochu popuzeně.

Nezáviděl mu, alespoň ne v obvyklém smyslu slova, a nechtěl, aby si to Zvára myslel, ale dělit se s ním o jeho cestovatelskou radost mu připadalo stále těžší. Jeho obličej ho zrazoval. Obrátil se proto čelem ke svému pracovnímu stolu a předstíral, že je zavalen důležitou prací, která nesnese odkladu. Zvára to samozřejmě prohlédl.

„Já vím, že jsi lepší,“ řekl nečekaně.

Kvidův otec dělal, že nerozuměl: „Co?“

„Víš, proč tam nejedeš ty, i když seš lepší?“

Kvidova otce známým způsobem píchlo pod prsní kosti.

„Dej pokoj,“ řekl co nejlhostejněji.

„Myslím to vážně,“ řekl Zvára. „Víš proč?“

„Nevím, šéfe. Nevysvětlil byste mi to?“ pokoušel se Kvidův otec o lehčí tón, ale náhlé napětí v kanceláři se tím nezmírnilo.

„Protože seš vůl!“

„Vidíš,“ řekl Kvidův otec malinko přiškrceným hlasem, „a já jsem si, hlupák, celou dobu myslel, že nejedu, protože nejsem v komunistické straně.“

„To sis myslel správně. A právě proto seš vůl.“

Sekretářka je zděšeně pozorovala.

Na zlomeček vteřiny pocítil Kvidův otec pokušení svého přítele uhdit, ale potom se několikrát nadechl a jakási vlna kdesi uvnitř jeho vztek odplavila.

„Víte co, šéfe?“ řekl smířlivě. Jeho oči už byly opět čisté. „Vysereme se na to, ne?“

„Tedy, pane inženýre!“ pohoršovala se naoko sekretářka.

„Pro mě...“ řekl současně s ní Zvára.

„Četaři Zváro!“ zvolal Kvidův otec asi o čtvrt hodiny později.

„Zde!“ zvolal předpisově Zvára. Vypadalo to, že na předchozí incident už dávno zapomněl.

„Ne abyste na tom Západě něco provedl!“

„Provedu!“ salutoval předpisově Zvára.

Všichni tři se tomu zasmáli.

„A takhle to vždycky bylo,“ vyprávěl Kvido. „Otcova nechuť ke konfliktům, jeho fyzická neschopnost je snášet, většinou zvítězily. Představa, že by měl čtyřicet hodin týdně trávit v jedné místnosti s někým, s kým se hádá, byla pro otce natolik nesnesitelná, že se se Zvárou nepohádal snad nikdy. Jakmile zjistil, že jejich názorová rozepře začíná směřovat k opravdové hádce, ustoupil. Málokterá pravda mu stála za to, aby si kvůli ní ničil nervy.“

„A to mu ani jednou v životě neřekneš, co si o něm myslíš?!“ přela se s ním žena.

„A na co? Akorát se poráíme. Nebo si snad myslíš, že mu otevřu oči a že se změní?“ namítal jí otec. „Neumím vychovávat psy, natož lidi.“

„To je pravda,“ souhlasila výjimečně Kvidova matka. „Takže ti vůbec nevádí, v jaký to žiješ lži?“ navázala.

„Vadí,“ řekl Kvidův otec. „Ale vadí mi to trochu míň, než když v kanceláři někdo osm hodin uraženě tříská věcmi. Pokaždé se totiž hrozně leknu. Dělalí se mi z toho opary.“

„Takže vlastně žiješ ve lži kvůli oparům.“

„Ty v ní nežiješ?“

„Samozřejmě že v ní žiju! Všichni v ní žijeme. Jenomže já proti ní bojuju! Po svém, zdánlivě nenápadně, ale bojuju.“

„Právní cestou,“ poznamenal Kvidův otec.

„Ano, *právní* cestou. Jsem právník, tak *právní* cestou.“

„V zemi bez práva,“ doplnil otec. „Nezdá se ti, že je v tom cosi neřešitelného?“

Dotkl se zřejmě čehosi citlivého, neboť Kvidova matka zareagovala velmi podrážděně: „Zato ty bojuješ za pravdu v truhlářský dílně!“

„Nebojuju,“ řekl Kvidův otec s povzdechem. „Nikdy jsem nic takového neřikal. Léčím si tam nervy. Nevěřila bys, jak to báječně uklidňuje! Než udělám jednu poličku, nevím o světě.“

„Poličku!“ zvolala Kvidova matka pohrdavě. „Sežeň si LSD. Na svět zapomeň mnohem rychleji a aspoň to bude mít nějakou *formu*.“

„Copak LSD, ale zkus sehnat nějaké dřevo!“

Kvidův otec věděl, o čem mluví: Už dříve se mu do jeho sklepní dílny podařilo levně koupit starý draxl, soustruh poháněný šlapáním, ale nemohl – zrovna když svoje tvůrčí možnosti takto rozšířil – sehnat vhodný materiál a po celé dlouhé týdny byl odkázán na zbylé odřezky. Z nich pak soustružil rybářské splávky, ačkoli nerybařil, nebo různé přívěsky, které nikdo nenosil, a to vše prostě jen proto, aby mohl i nadále v dílně pracovat.

„Když už mu nezbyl ani jediný kousek, který by mohl do soustruhu upnout, začal s ručním vyřezáváním všelijakých miniatur se silným symbolickým významem,“ vyprávěl Kvido. „Nejznámějším dílkem z tohoto období bude patrně otcova zmenšenina silniční závary z hraničního přechodu v Rozvadově.“

„Človče, vy si snad ze mě děláte srandu!“ řekl redaktor. „Život ve lži, stát bez práva... Tak dohodli jsme se na něčem, nebo nedohodli...?!“

„Vždyť je to pravda,“ řekl vzdorně Kvido. „Jakej to bude mít smysl – když to nebude pravda?“

„Smysl?“ řekl redaktor. „Vy jste vážně ještě dítě! Odkdy se, prosím vás, můžeme v Čechách ptát, jestli má naše literatura smysl?! Takovej luxus si tahle země nikdy nemohla dovolit. Tady se vždycky akorát ptáme, jestli vůbec existuje. Jestli *je*! Copak to nechápete?“

„Ne,“ řekl Kvido. „Nechápu.“

Jakmile Kvidův otec sehnal potřebný materiál a na paletách v dílně ležela vzorně vyrovnaná borovicová a smrková prkna, několik světlých dubových hranolů, překližkové desky, kratší i delší lišty a načervenalé

špalíky planých švestek, s chutí, kterou musel tak dlouho potlačovat, se vrhl do nové práce. Na rozcvičení vysoustruhoval několik misek a svícňů a nový rám na zrcadlo – a pustil se do konzol na záclony, které chtěla Kvidova matka, udělal slíbený kryt na radiátor ústředního topení v dětském pokoji, Kvidovi zhotovil jednoduchou praktickou knihovničku a obrousil a nalakoval lavici na terase. Stále však cítil, že jeho kutilství cosi schází. Všechno, co vynesl z dílny na denní světlo, obsahovalo vždy jeden či dva drobné detaily, které většinou sice viděl jen on sám, ale které v jeho očích dávaly výrobkům jakýsi punc amatérismu: ve spoji se objevila úzká štěrbina, v lakovém nátěru si všiml několika puchýřků, úhly se maličko rozcházely. Jindy byl výrobek po stránce řemeslné v pořádku, avšak esteticky nepůsobil zrovna přesvědčivě.

„To byl mimo jiné případ stojánku na odložené časopisy,“ vyprávěl Kvido. „Otec si s ním dost vyhrál, ale udělal ho tak obrovský a masivní, že se všechny návštěvy v první větě ptaly, proč máme v obýváku ten krmelec.“

Kvidův otec amatérismus nesnášel. Celé své dětství a mládí prožil uprostřed rozviklaných, kývajících se, odlepených a vypadávajících věcí, které amatérsky či spíše zcela diletantsky opravoval jeho otec, dědeček Josef. Ještě teď, kdykoli si vzpomněl na všechny ty skříňové dveře, podkládané složenými papírky, elektrické šňůry omotané leukoplasty a uvolněné parkety utěsněné žvýkačkou, zmocňovala se ho podivná, místy až hysterická nervozita. Věřil, že nemůže-li být profesionální jeho mnohdy nesmyslná práce v obchodní skupině, mohla by mít profesionální úroveň alespoň jeho práce se dřevem – avšak jakkoli pracoval soustředěně, jakkoli kvalitní byl materiál a dláta ostrá, stále to nebylo ono. Chápal, že mu zřejmě pro práci se dřevem chybí jakýsi nenaučitelný, vrozený cit, ale na druhé straně se domníval, že může tento svůj nedostatek kompenzovat zvýšením počtu hodin strávených v dílně.

„Můj otec,“ vyprávěl Kvido, „se pokoušel překonat vlastní geny.“

Velkou, i když přinejmenším zvláštní truhlářskou zakázku mu v té době zadala babička Líba, kterou důsledná prevence vůči karcinogenním látkám dovedla přes nejružnější bylinkaření až na samý pokraj mystiky: Jakýsi proutkař, jehož si pozvala, jí totiž za úplatu potvrdil domněnku, že všudypřítomné elektromagnetické proudy procházejí jejím podkrovním pokojem *úhlopříčně*, a poměrně snadno ji přesvědčil, že by její postel měla tento směr rozhodně respektovat. Klasická obdélníková skříňka na

lůžkoviny se tak rázem stala nepoužitelnou – a vznikla naopak aktuální potřeba skříňky tvarově zcela jiné, *trojhranné*.

„*Rohové* sedací soupravy znám,“ řekl Kvidův otec, když se s babiččíným požadavkem poprvé seznámil, „ale rohová bedna na peřiny bude zřejmě jen jedna v republice. – Jednoho dne se dočkáme toho, že jí budu stloukat fakířský lůžko,“ předpovídal pochmurně své ženě, ale zároveň byl v duchu rád, že mu byl poskytnut zcela legální důvod, proč musí dlouho do noci zůstat v dílně.

Snad ještě silnější než víra v elektromagnetické proudy bylo ovšem babiččino nenadálé blouznivé přesvědčení, že kráčí-li na turistických výletech s přítelkyněmi na východ, to jest proti směru otáčení zeměkoule, fyzicky mládne. Kvidův otec se jí mnohokrát snažil dokázat, naposledy dokonce za pomoci kulatého kuchyňského lustru, barevných značkovačů FIX a příruční svítilny, že tato její teorie je, mírně řečeno, velmi iracionální, ale ani jedenkrát nepochodil, a navíc ještě utrhl lustr ze stropního háku. Babička s neústupností opravdu galileovskou trvala na svém, tvrdíc, že jakmile se silnice či lesní pěšina stočí přímo na východ, *jednoznačně* prý cítí, jak svýma nohama zemi doslova roztáčí, tak jako třeba medvěd dokáže roztočit v cirkuse velký válec nebo kouli.

„Takže jdu vlastně proti času,“ vysvětlovala.

Kvidova matka babičce nevěřila. Domnívala se, že s nimi hraje jakousi hloupou hru, jejímž cílem snad je, aby rodina prohloubila svůj soucit nad babiččínými léty. Zita jí však jednoho dne bohužel potvrdila, že babička myslela své řeči vážně.

„Jde pár kroků před námi, kompas v ruce, a najednou, zničehonic, vyrazí kupředu jako šílená,“ líčila smutně.

„Kam vlastně, Libuško?“ volají na babičku její družky, ale ona je neslyší. Roztáčí vlastníma nohama planetu a letí časem. Z jejích lýtek mizí křečové žíly, ochablé svaly mohutní, každý krok je lehčí a pružnější než předchozí. Shrbená ramena se napřimují a pevná, plná řadra napnou látku kostkované košile. Šedivým vlasům se vrací barva a lesk, zhoustnou, vysmeknou se z drdůlku a při každém došlápnutí vybuchují kolem hladkého, mladého obličejce. Vzduch je čistý a svěží a jeho dýchání je čirá rozkoš. Stromy kolem se jenom míhají a tam vpředu, na konci lesa, čeká možná nějaký hezký, chytrý chlapec, rozhodně sympatičtější než ty neznámé stařeny, které na ni zezadu cosi pokřikují. Cítí klidný, pravidelný tep svého srdce a usmívá se na svět bělostnými zoubky. Píše se rok devatenáct set třicet a babičce je osmnáct let.

„Za příští zatačkou ji stejně dohoníme,“ utěšuje Zita zadýchaně kamarádky.

A skutečně: Když se cesta stočí nazpět k severu, babička Líba už na ně čeká. Ztěžka se opírá o strom, nemůže popadnout dech a v očích se jí zračí jakási nadpozemská únava.

„Už je to zase dobrý, holka,“ říká jí Zita nikoli bez pohnutí a dává jí zapít příslušnou tabletu. „Už jsme zase tady.“

5. Přišly Vánoce. Dědeček Jiří musel na jakousi operaci, a nemohl tudíž přijet. Kvido, jeho matka a babička Líba mu proto dárky přivezli o den dříve, do nemocnice. Dědeček byl trochu bledý, ale usmíval se. Kvido zahlédl na stolku u postele malou, poměrně silnou knížku; byla bez přebalu, takže titul ani autora nebylo možné zjistit.

„Co to čteš?“ zeptal se dědečka Kvido, neboť knihy v něm vzbuzovaly stále větší zvědavost.

„Ani se neptej! Sonety od Shakespeara!“ smál se dědeček. „Zkrátka už blbnu. Víš, co to znamená, když začne právník číst Shakespeara?“ obrátil se vesele na Kvidovu matku.

„Nevím,“ odpověděla mu.

„Dělá, že neví!“ řekl dědeček. „A co dělá Paco?“

Štědrý den probíhal od rána v poklidné atmosféře; nezkazila ji ani Něha, která ještě dopoledne sežrala polovinu krocana chystaného na večeři, ani Kvidova matka, která ze zbytku udělala řízky a osmažila je na karcinogenní teflonové pánvi, a konečně ani babička Líba, která pak řízky s odporem spláchla do záchodu; dědečkova nezvyklá nepřítomnost totiž všechny činila mimořádně tolerantními. Částečně ji pokazil až Kvido.

„Co je to za krávovinu?“ zeptal se bez okolků, když ani v poslední krabici na hromádce svých dárků neobjevil požadovaný černý klobouk se širokou střešou, nýbrž černobílý kožený kopací míč. Nijak se nenamáhal zastříť své zklamání, natožpak simulovat jakoukoli radost.

Jeho rodiče se tajuplně usmívali. Malý Paco se spokojeně zabýval svými dárky.

„To jste opravdu koupili *mně*?“ tázal se Kvido, v jehož hlase už se nakrápě ozývala mutace. „To má být vtip? Pokud ano, pak je špatný.“

„Počkej –,“ odkašlala si jeho matka, ale Kvido ji ke slovu nepustil.

„Když už jsem neodmítl svou účast v té tristní záležitosti s předstíraným psaním panu Ježíškovi a naprosto *nedvojsmyslně* se vyjádřil, že naléhavě

potřebuji černý klobouk se širokou střechou, očekával bych, že se mým přáním budete také řídit!“ pokračoval podrážděně.

„Kvido,“ řekl jeho otec vyčítavě.

„Pochopil bych,“ zvýšil hlas Kvido, „kdybych nedostal nic – Bůh je mi svědkem, že se vaši ekonomickou situaci snažím vždy maximálně zohlednit – a samozřejmě bych vám odpustil, i kdybych dostal klobouk tmavě modrý nebo dokonce hnědý, přestože bych v takových barvách na ulici střízlivý nevyšel, neboť by tu byla patrná alespoň snaha mému přání vyhovět, ale tuhle *merunu*, tu vám neodpustím!“

Paco k bratrovi polekaně vzlédl.

„V Celetné jsem viděla *moře* černých klobouků,“ řekla babička Líba. „A laciných.“

„Proboha, mami!“ řekla Kvidova matka.

„Počkej, Kvido –,“ řekl otec.

„Nepočkám!“ zamečel Kvido. „Já vím, rozumíte, já vím, že jsem nesportovní, brýlatý, neohrabaný, tlustý a introvertní, čili je úplně, ale úplně zbytečné, abyste na to dělali takovéhle nákladné narážky!“

Rozhostilo se ticho, přerušované jen Kvidovým hlasitým supěním. Kvidův otec zdvihl oči k dřevěnému stropu a z krabice za svými zády vytáhl černý klobouk se širokou střechou. Rozpačitě rozhodil rukama. „Opravdu to měl být vtip,“ řekl.

„Nemáš smysl pro humor?“ řekla Kvidovi matka. „Babička se taky smála, když dostala tu buzolu.“

„Taková blbá buzola,“ řekla babička Líba.

„Líbila se ti!“ protestovala matka.

„Už se mi nelíbí,“ prohlásila babička rezolutně.

Matka pokrčila rameny.

„Pro koho je teda ten míč?“ zeptal se Kvido podezíravě.

Kvidův otec se shýbl a uchopil balón do dlaní.

„Pro mě,“ řekl.

Natáhl ruce před sebe a zadíval se na balón velmi zvláštním pohledem.

„Cože?“ řekl Kvido.

„Fakt,“ řekla jeho matka, „nelže. Už asi zapomněl, že právě kvůli fotbalu musel na vojně v Opatovicích běhat v noci v pyžamu po opičí dráze!“

Že si Kvidův otec koupil kopací míč opravdu pro sebe, se sice dozvěděla již včera, ale stále jí to dost dobře nebylo jasné.

„Bez pyžama,“ upřesnil Kvidův otec a jeho oči se zahleděly kamsi do temné minulosti.

„Bez? Chudáčku,“ smála se Kvidova matka. „Tos mi neřekl!“

„Proč?“ zajímal se Kvido nesměle. Styděl se za svůj předchozí výstup.

„Hraní rukou,“ řekl otec nápadně stručně.

„A ještě řekni,“ bavila se Kvidova matka, „jak ti vojáci z tvojí čtyry sebrali brýle a po střelbách je na střelnici přidrátovali k jedné z těch plechových figurín...“

Kvidův otec ztěžka polkl.

„Před střelbami,“ řekl jakoby neochotně. „Ale nikdo je naštěstí netrefil. Museli je pak přejet pojízdnou kuchyní.“

„To jsi mi taky neřekl!“ smála se matka. „Fůru věcí jsi mi samozřejmě zatajil!“

„Hraní rukou?“ zeptal se Kvido účastně.

„Taky. A vlastní branka.“

„Takže,“ slzela matka, „takže sis teď koupil balón, aby sis takříkajíc trochu zavzpomínal! Obávám se, že to vzhledem k povaze těch zážitků bude spíš psychoanalýza.“

„Kompas je rozhodně lepší,“ řekla babička Líba, která se na okamžik probírala z polospánku.

Kvidův otec zdvihl míč do výšky svého obličejce. „To snad ani není balón,“ řekl poněkud záhadně.

„Bodejť!“ volala matka. „To je přece klíč k tvé osobnosti!“

„Ba ne. Víš, co to je? To je moje poslední oběť bohům kariéry.“

„Co?“

„Skutečnost je šifra. Zdání klame. Taky nesmíš dát na rozměry,“ řekl Kvidův otec bez úsměvu. „Třeba je to ta správná kulička do Golema.“

„Třeba!“ smála se matka. „Pokud to ovšem není duch velitele útvaru.“

Kvidův otec zdvihl míč ještě výš. Plamínky svíček na stromečku se ohnuly zvřeným vzduchem.

„Přijměte mou úlitbu, boží,“ řekl.

Kvido s matkou na sebe pohlédli. Babička spala.

„Prosím,“ řekl otec naléhavě.

„Tak dost,“ řekla Kvidova matka. „Že nám babička zatáhla do rodiny nadpřirozeno, to víme. Nečekala bych ale, že se jím jako první nechá inspirovat největší rodinný racionalista.“

„Nezbývá mu nic jiného,“ řekl Kvidův otec. „Je tu pět let, dělá práci středoškoláka a bere devatenáct stovek.“

Paco se zdvihl od nových hraček. „Dej balón!“ žádal.

Jeho otec mu ho hodil.

„Mám červený diplom, státnice z angličtiny a němčiny, doporučení z Akademie, pětiletou praxi, VUML, psa a syna, kterej recituje,“ řekl. „Ještě se naučím hrát tuhleto kolektivní míčovou hru a končím.“

„On snad to LSD vážně sehnal!“ zvolala Kvidova matka.

Kvidův otec nevěnoval její poznámce pozornost.

„Neznáš aspoň pravidla?“ obrátil se na staršího syna. „Potřeboval bych si pár věcí ujasnit – hraní rukou, ofsajdy a tak.“

„Pravidla celkem znám,“ řekl Kvido. Tvářil se poněkud užasle, ale chápal, že to otec bůhvíproč myslí vážně, a chtěl mu pomoci. „Sledoval jsem kluky ve škole.“

„To je skvělé. Myslíš, že by sis zítra pro mě našel chvilku?“

Kvido horlivě přikývl. „Jasně,“ řekl.

„Odpoledne na Boží hod jsme šli poprvé trénovat,“ vyprávěl Kvido. „Problém byl, že otec neměl – jako ostatně snad nikdy v životě, nepočítám-li období školní docházky a vojenské služby – ani tepláky, ani jakoukoli sportovní obuv, takže si musel vzít svetr, manšestrové kalhoty a starší polobotky, jejichž podpatky se mu pak ustavičně bořily do měkkého trávníku.“

Další potíž vyvstala při hledání vhodného výcvikového prostoru: Kvidův otec chtěl z pochopitelných důvodů trénovat na místě co nejdlehljším – což však bylo zároveň místo, kde se kdysi marně pokoušel cvičit Něhu a kam se z jakési pověrčivosti už nechtěl vracet. Nakonec si však našli jiný takový kout, kousek nad zahradou, na samém úpatí Skřivánku.

Kvidův otec si chtěl nejdříve zopakovat elementární přihrávky na krátkou vzdálenost, ale přestože si s Kvidem stoupali stále blíže k sobě, většinu času stejně strávili hledáním míče v přilehlých lískových keřích.

„Je tu strašně krtin,“ prohlašoval Kvidův otec, jako by se omlouval komusi třetímu. „Ty na hřišti pochopitelně nejsou.“ Přinesl míč a dlouho si ho připravoval na fiktivní znače.

„Chytej!“ vykřikl posléze.

Pokusil se prudce vypálit, avšak balón se v slehlé trávě zastavil dřív, než vůbec ke Kvidovi dolétl.

„Je tu vysoká tráva!“ volal na vysvětlenou.

„Ta tam nebude!“ volal Kvido, aby otce poněkud povzbudil.

Oba ovšem tušili, že ani na zcela rovném, posekaném trávníku by to nebylo o mnoho lepší.

Během tohoto i všech dalších tréninků si Kvidův otec znovu ověřoval známou pravdu, že pohyby, které u hráčů na televizní obrazovce působí tak lehce, vláčně a samozřejmě, v praxi vůbec snadné nejsou: Jeho vlastní pohyby byly naopak křečovitě, trhavé a jen minimálně vzájemně koordinované. Jeho běh působil nepřírozeně a těžkopádně a po uběhnutí vzdálenosti delší než dvě stě metrů bohužel také vyčerpaně. Při běhu s míčem si Kvidův otec buďto míč ukopl příliš daleko před sebe, nebo o něj zakopával. Obejít s míčem protihráče, představovaného obětavě jeho synem, se mu dařilo jen tehdy, pokud se Kvido vůbec nehýbal; jakmile se však pohnul na tutéž stranu, kterou si jeho otec pro svůj útok vybral, končivalo to poměrně nebezpečně vyhlížející srážkou. Přihrávky po zemi zpracovával Kvidův otec způsobem, který bývá s úspěchem používán pro zašlápnutí hořící zápalky či vosy, avšak pro zastavení míče se příliš nehodí. Většinou mu proto pod připravenou nohou proběhl – nebo jej sice zasáhl, avšak tak prudce, že po něm potupně sklouzl. Balóny letící vzduchem přestal posléze Kvidův otec zpracovávat vůbec (podobně jako při drezuře Něhy časem rezignoval na výcvik aportování): Hlavou totiž nemohl hrát vzhledem k brýlím, rukama vzhledem k pravidlům, a pokusit se ztlumit míč na prsou znamenalo riskovat reálné nebezpečí, že si vyrazí dech. Jeho střelám zase chyběla jak síla, tak – žel – i přesnost, a tak většinou připomínaly nevydařené přihrávky. Snad vůbec nejhorší ale bylo, že kdykoli se k němu míč třeba jen přiblížil, začal Kvidův otec samým úsilím vyplazovat bezděčně jazyk, což mu dodávalo výraz slabomyslného idiota.

„Dobrá bomba!“ chválil ho nicméně Kvido.

„Člověku nesluší jeho pohyby a priori,“ tvrdil Kvido. „Aby mu ten či onen pohyb skutečně slušel, musí ho nejdříve důkladně prožít, vstřebat. Mému otci, který trávil desetitisíce hodin u svého pracovního stolu, kupříkladu zcela mimořádně slušelo, když se levačkou natáhl do knihovny pro jakýsi náhle potřebný titul, zatímco jeho pravačka s imponující samostatností pokračovala v psaní poznámek nebo ve výpočtu na kalkulačce. Kromě toho dělal – jako každý z nás – samozřejmě milión jiných, více či méně slušivých, všedních pohybů – a pak taky i pohyby vyloženě trapné: například když uklouzl na mokřých schodech, když musel na odborářské rekreaci v Krkonoších napodobit ledního medvěda – a když hrál v Sázavě fotbal.“

Navzdory tomu, že jeho ojedinělé pokroky spočívaly pouze v neúplném odstraňování nejkřiklavějších nedostatků, chodil Kvidův otec trénovat několikrát týdně, celou zimu. Zakoupil si střízlivou teplákovou soupravu

černé barvy a žlutočerné plátěné kopačky, což mu konečně umožnilo vyběhnout ze skrytu lískových keřů na malý kondiční okruh nejbližším okolím, aniž by se přitom někdo pozastavoval nad jeho úbořem.

Prakticky úplně přestal navštěvovat svou sklepní dílnu, ráno se sprchoval studenou vodou a začal číst sportovní stranu novin. Přečetl také Bicanovy vzpomínky Pět tisíc gólů a Duklu mezi mrakodrapy Oty Pavla. Nic z toho se ovšem na jeho výkonech příliš neodrazilo a Kvido, který otce většinou věrně doprovázel, upínal všechny své myšlenky především k otázce, zda je opravdu nikdo ze sousedů nevidí.

„Byla to hrůza, ale k něčemu mi to bylo,“ vyprávěl později. „Za prvé jsem pár kilo zhubl a za druhé jsem si s definitivní platností uvědomil, že budu-li v budoucnu Jarušce něčím imponovat, pak zcela určitě ne svou obětavou prací při zakládání rychlých protiútoků.“

Počátkem března se Kvidův otec jakoby náhodou dostavil na první trénink sázavského B-mužstva. Soudruh Šperk, který byl zahájení jarní sezóny tradičně přítomen, ho přivítal s nepředstíraným potěšením – na rozdíl od hráčů, kteří nováčka hovořícího stále o Josefu Bicanovi přijali s jistou nedůvěrou.

Následující dvě hodiny jim oprávněnost takového postoje bohužel jen potvrdily: Kvidův otec jim nestačil ani technicky, ani fyzicky. Jakmile dostal míč, vzápětí o něj přišel, a vůbec opakoval většinu svých předchozích chyb. I tentokrát asi dvakrát upadl, přičemž nejbližší protihráč byl od něho příliš vzdálen, než aby se dalo diskutovat o cizím zavinění. Dvě jeho střely, které vzácně směřovaly mezi tyče, brankář se zjevným pohrdáním odrazil pěstí.

„Samej inženýr – a hovno!“ komentoval to dostatečně nahlas.

„Tak jste to viděl,“ řekl Kvidův otec po tréninku.

„Co děláš!“ smál se Šperk. „Byl jsi vidět!“

Dvacátého května krátce po poledni dojídal Kvidův otec v závodní jídelně hovězí s rýží. Už se chystal odejít, když si k jeho stolu přinesl hliníkové plató také Šperk.

„Čest,“ smál se. „Ty sis nedal knedlík?“

„Já radši rýži,“ řekl Kvidův otec. „Dobrý den.“

Šperk se pustil do knedlíků.

„Co dělá Tera?“ zeptal se s plnými ústy.

„Tera?“ nechápal zpočátku otec. „Jo tak... Dobře se má.“

Šperk ale stejně nevypadal, že by ho odpověď příliš zajímala.

„Jedou do té Anglie – víš o tom?“ řekl.

Leccos, pomyslel si Kvidův otec.

„No jo,“ řekl.

„Tak si říkám, jestli by s těma našima lidma neměl občas jezdit taky někdo, kdo rozumí věci a umí jazyk,“ smál se Šperk nad svým talířem.

Kvidova otce cynismus takového otevřeného přiznání v prvním okamžiku jakýmsi zvráceným způsobem docela potěšil a už se chtěl zasmát, když náhle zapochyboval, zda to Šperk nemyslí náhodou zcela vážně.

„Myslím, že určitě měl,“ řekl opatrně.

„Bodejt,“ culil se Šperk. „Už jsem také přemýšlel o vhodnejch kandidátech.“

Kvidova otce píchlo pod prsní kosti.

„Ano?“ řekl naoko pobaveně.

„Asi pojedeš ty,“ oznámil mu vesele Šperk. „Mládí vpřed, ne? Musel jsem se ovšem za tebe zaručit.“

V.

1. Kvidův otec měl letět do Anglie počátkem července. Babička Líba, která díky důslednému střídání žemlovky, tykvových placek, kadeřávkových karbanátků, mrkvových smaženek, škubánků, fazolek s rýží a zapečeného černého kořene v týdenním rodinném jídelníčku konečně našetřila na vytoužený okružní zájezd po Itálii, odlétala již koncem května.

Skutečnost, že odjíždí dřív než Kvidův otec, byla pro babičku zdrojem doslova dětinské radosti. Nemenší radost jí způsobovalo také to, když mohla obě země škádlivě srovnávat; pochopitelně že země z Apeninského poloostrova vycházela z tohoto srovnání jednoznačně vítězně: Babička s potěchou hovořila o vlhkých londýnských mlhách, studeném moři a britské povýšenosti – a v očích jí vesele jiskřilo. Otec, na něhož se babiččino nadšení chtě nechtě přenášelo, jakkoli se snažil zpočátku ovládat, zase mluvil o dusném horku, o kapesních zlodějích a o italské kuchyni, kde se prý většina jídel připravuje na hliníku a na teflonu. Babička, která se s ním až dosud přela prakticky nepřetržitě, přijímala nyní otcovy provokace velmi velkoryse a odpustila mu dokonce i zcela nejapnou poznámku na téma, jak se v italštině asi řekne ‚zhoubný nádor‘. Kvidova matka, která stejně jako Kvido nebyla nikdy dále než ve Vysokých Tatrách, poslouchala jejich vzájemné dobromyslné potyčky s rostoucí nechutí, ačkoli každému z nich cestu upřímně přála. Často ani nestačila sklidit po večeři ze stolu, protože oba cestovatelé nedočkavě rozkládali mapy a prospekty přímo do špinavých talířů.

„Běžte s tím už do háje!“ rozčilovala se. „Kdo vás má pořád poslouchat.“

Dvacátého května odjela babička do Prahy a dědeček Jiří ji doprovodil na letiště. Za devět dní přišla do Sázavy černobílá pohlednice s interiérem kostela S. MARIA GLORIOSA DEI FRARI v Benátkách.

Vozíme se autokarem,
samé ženy, skoro harém,
pak chodíme po nohou
pod azurovou oblohou.

Když únavou klopýtáme,
gondolu si přivoláme!

stálo na ní a také tentokrát následoval prozaický dovětek:

Úžasně jsem se zlepšila v italštině a v angličtině! Všechny vás líbá vaše Líba, psala babička.

„To je možný,“ komentoval to Kvidův otec. „Zato to veršování jí už nějak nejde. Prý: ‚Chodíme po nohou!‘ Patrně chodí občas i po rukou!“

„Na poště zase odlepili známku!“ řekl našťavaně Kvido.

„To jsem blázen,“ řekla Kvidova matka. „Úžasně se zlepšila v italštině a angličtině. Zajímalo by mě, co tím chtěl básník říci.“

Jak se blížilo datum babiččina návratu, nervozita v rodině trochu stoupala: Léty stále šetrnější babičce totiž i ty nejlevnější suvenýry připadaly neúnosně drahé, a tak si ony nezbytné drobné pozornosti pro své nejbližší nezřídká opatrovala po svém, a to poněkud zarážejícím způsobem. Z jejích příjezdů se tak stávala čím dál větší faux pas. Kvidovi rodiče se už naučili přijímat všechny ty krásné vázy a ubrusy se jmény hotelů, kde byla babička ubytována, s jakýmsi útrpným humorem, avšak Kvido v podobných situacích trpěl. Obvykle – jako v případě babiččina návratu z NDR, kdy dostal lovecký nůž s neúspěšně vyškrábaným věnováním Helgy P. Günterovi K. – se zmohl na jediné zajíkové poděkování, zrudl a na několik hodin zmizel ve svém pokoji.

„Copak nám asi přiveze?“ prohodil jízlivě Kvidův otec během poslední večere v babiččině nepřítomnosti. „To jsem zvědav.“

Kvido se zachechtal.

Matka oba víceméně mechanicky napomenula, ale ve skutečnosti byla ráda, neboť v Kvidově sarkastickém smíchu spatřovala záruku, že tentokrát zvládne babiččin příjezd mnohem lépe.

Měla pravdu: Když babička nazítří odemkla svůj proslulý šedý kufr a s provinilým výrazem nenapravitelně rozhazovačně ženy obdarovala malého Paca rozteklou čokoládou a jeho bratra mrtvým krabem, Kvido nehnul brvou.

„Grazie,“ řekl vážně. „Přesně takového jsem potřeboval.“

A je to za náma, řekla si v duchu s úlevou jeho matka. Ale v tom se pro změnu mylila: To nejhorší je teprve čekalo.

„Pozor,“ řekl redaktorovi Kvido, „to je dost klíčový moment: Uzavírám s dospělými první kompromisy – místo abych jim to pořádně *vpálil*.“

„První a nikoli poslední,“ řekl redaktor významně. „Tak čtěte.“

Ano, babiččiny celkem tradiční potíže s návratem do všedních dnů přerostly tentokrát v cosi vážnějšího. Začala – jako dítě, které si svoje bonbóny už snědlo, a nyní žárlivě sleduje jiné, které je ještě má – Kvidovu otci jeho cestu závidět.

V prvních dnech se sice ještě několikrát pokusila zažertovat na téma ‚londýnské mlhy‘, ale nikdo se tomu nesmál a sama cítila, že to už není ono; koneckonců i případná mlha v Londýně je přece jen lepší než slunce v jakési Sázavě. Když neuspěla ani s údajnými šváby ve všech hotelích na levém břehu Temže, s konečnou platností se urazila a uzavřela se ve svém podkroví, odkud pak vycházela jen v noci, aby si v lednici nakradla nějaké potraviny. Když na ni totiž Kvidova matka volala, aby sešla dolů na oběd nebo na večeři, rezolutně to odmítala.

„On si jede, a já ne!“ dodávala plačtivě.

„Mami!“ křičela vyčítavě Kvidova matka. „Chováš se jako malá holka!“

Bylo to tak: Babička Líba se vracela do svého dětství. Všechno nasvědčovalo tomu, že právě prodělává recidivu období *prvního vzdoru*.

„Není to spravedlivé!“ ozývalo se občas z jejího pokoje. „A není a není a není!“

Ať byli ostatní členové rodiny právě zaměstnáni čímkoli, v takových chvílích vždy zcela zmrtvěli a fascinovaně pohlíželi směrem ke stropu. Podle toho, jak se strop občas chvěl, by se byl Kvido vsadil, že si babička současně také zlostně podupává.

„Ježíšikriste,“ šeptal Kvidův otec, „já snad radši nepojedu nikam.“

Když babička setrvala ve svém pokoji už třetí den, Kvidova matka sebrala odhodlání a podnikla poslední zoufalý pokus „všechno si to rozumně vysvětlit“. Před obědem si zapálila cigaretu, uvařila kávu a odnesla si ji k matce do podkroví. Kvidův otec chtěl děti ušetřit předpokládané hádky a pod záminkou krátkého fotbalového tréninku je odvedl na zahradu, ale jeho snaha byla nakonec stejně marná, neboť otevřeným oknem babiččina pokoje slyšeli proti své vůli každé slovo:

„A není to spravedlivé a není!“

„Mami! Ty už jsi přece *byla*!“

„Tak ať si! Ať si, ať si, ať si!“

„Přihraj!“ zakřičel Kvidův otec na staršího syna.

„Tak zavři toho psa!“ křičel Kvido. „Nenechám si kvůli tvému fotbalu prokousnout nohu!“

„Co ty víš o sjednávání kontraktů?! Mami, vzpamatuj se!“

„Přihraj!“

„Až zavřeš toho psa, hergot!“

„Ale já vím, že ovládáš germánské jazyky, sakra!“

„Balón, balón!“ plakal Paco.

„Pojedu taky!“ křičela babička.

„Přihraj!!!“ zařval Kvidův otec hlasem regulérního šílence.

„Prosím tě, pojď sem,“ vyklonila se odevzdaně z okna Kvidova matka.

„Pojď jí vysvětlit, že ji nemůžeš vzít s sebou.“

„S sebou?“ řekl otec, když vztekle přiběhl do podkrovní. „Už jsem slyšel, že manželky prezidentů skutečně své muže na cestách někdy doprovázejí. Ale –,“ zvýšil hlas, „ještě jsem neslyšel, aby si prezident, natožpak bezvýznamný český úředník, mohl brát s sebou do ciziny svoji starou tchyni!“

„Nehádejte se!“ volal ze zahrady Kvido. „Odmítám v takovém prostředí vyrůstat!“

„Slyšela jsi ho?“ zaječela babička. „Tak dobře: ta *stará tchyně* už tu nezůstane ani minutu!“

Kvidův otec se už neovládal:

„Neměla byste v lidech vzbuzovat liché naděje!“

„Odjíždím! Nebudu žít společně s takovým sobcem!“

„Tak vy si klidně odjedete?“ křičel otec. „Nejdřív v nás systematicky vypěstujete silný návyk na tykvové placky a pak si klidně odjedete? To je podlé! Předpokládám, že nám tu nenecháte ani recept!“

„Mami!“ brečel Paco, kterého venku porazila Něha.

„Odjíždím! Ted’ hned odjíždím!“

„Jistě vám nemusím říkat, jak nám budete chybět,“ řekl otec a pohlédl na soustavu babiččiny topných těles, v níž k ústřednímu topení, elektrickým kamínkům a teplometu přibyla letošní zimu ještě elektrická ohřívací pokrývka a nánožník. „Nemluvě už vůbec o tom, jak vás bude postrádat naše elektrárna. Uvědomujete si, že ti lidé kvůli vám nejspíš přijdou o práci?“

„Takový póvl!“ volala babička nenávistně. „Takový ubohý póvl!“

Kvidův otec potlačil pokušení na několik minut pevně sevřít její opálené hrdlo.

„Mamí!“ brečel hystericky Paco.

„Pojďte jíst!“ řekla Kvidova matka prosebně. „Už jdu, kocourku!“ zavolala.

„Já k němu jdu,“ řekl Kvidův otec. Zavrtěl hlavou, vydechl a usmál se.

Kvidova matka ho na schodech dohonila. „Ona není zlá,“ řekla. „Je prostě už stará.“

Cosi v jejím hlase Kvidova otce přimělo, aby vzhlédl: Jeho žena měla v očích slzy.

„Kdybych mohla, koupila bych jí třeba cestu kolem světa!“ řekla.

2. Tak jako mnozí před ním i po něm byl Kvidův otec Západem šokován.

„Připomínal tak trochu matku z Erbenova Pokladu,“ líčil Kvido později Pavlu Kohoutovi.

I když sklidil se svým žertovným přirovnáním úspěch, nebylo příliš přesné: Jeho otec byl barevností a čistotou ulic, velkolepostí staré i moderní architektury, bohatstvím plných výloh a mnohým dalším samozřejmě také ohromen – avšak nebyl tím ani dočasně oslněn, jak tomu bylo právě u dotyčné Erbenovy nešťastnice. Navíc přirovnání nepostihovalo to, co Kvidova otce na Západu fascinovalo vůbec nejvíc: totiž onen nijak přehnaný, ale všudypřítomný a jaksi samosebou se rozumící respekt k jeho vzdělání, práci a znalostem.

Cítil ho při všech jednáních, která vedl, ale ještě více si ho uvědomoval, když pro něj poslali firemní vůz, když mu do hotelového pokoje nechali zavést telefon, když ho pozvali na prohlídku Londýna a na večeři, třebaže kontrakt byl již předběžně uzavřen. Nakonec se ho zeptali, jestli má nějaké speciální přání.

„Ano,“ řekl Kvidův otec anglicky. „Zeptejte se mne takto ještě jednou.“

Dveře se před ním najednou automaticky otvíraly. Pokud na to nebyly zařízení, otevřel mu je občas někdo jiný: hotelový vrátný, liftboy, k tomu určený zaměstnanec. Telefonní automat fungoval. Když jeho anglický kolega zdvihl jednoho odpoledne na Kensington Road ruku, taxík ihned zastavil. Policisté se usmívali. Řidiči luxusních vozů mu dávali na přechodech přednost. Toalety voněly. Pero na poště, které až dosud nikdo neukradl, nespouštělo. Lidé mu vesele nabízeli noviny, lístky na dostihy, vstup do církve a do armády, pětibarevnou zmrzlinu, domy na prodej, masáže, boty a cestu na Filipíny. Ženy v Soho mu vlídně nabízely svou lásku. Věci, na kterých stál, seděl, psal a ležel, zářily čistotou a nevíklaly se (natož aby byly pokálené od andulek). Šampón, který si koupil, mu nevytekl do aktovky. Když si s ním dvakrát umyl vlasy, zbavil se lupů, které se mu sypaly z hlavy celých třicet let. Poprvé v životě tak mohl jít bez ostychu k holiči, který ho poprvé v životě ostříhal tak, že účes odpovídal tvaru jeho obličeje. Připadal si rázem hezčí.

Připadal si úspěšnější.

Prodavač v obchodě s potřebami pro psy, kterého se zeptal na chemický obojek proti blechám a klíšťatům, se mu nevysmál; nabídl mu čtyři druhy. Jídla v restauracích nebyla ani vysušená, ani studená. Číšníci byli nesmírně ochotní.

„Bez zeleniny!“ žádal je otec.

Jeho ponížená servilnost vůči číšníkům ve vlasti, dík které dokázal pozřít zákusek s nakyslou šlehačkou a tvářit se přitom vděčně, byla ta tam. Choval se energičtěji a sebevědoměji. Když hodil žebrákovi na Park Lane pět penny, zapomínal, že byl v utkání proti TJ Bělokozly vystřídán už po osmi minutách.

Avšak ono uspokojení, které cítil, když mu hotelový nosič odnášel zavazadla nebo když poprvé stanul před budovou Parlamentu, to nebyla marnivost: Byla to radost pacienta z úspěšně se hojící rány.

„Jako babička šlapala na východ, když se chtěla cítit mladší, musel náš otec – aby se cítil jako člověk – jezdit na Západ,“ řekl redaktorovi Kvido. „Měli to pěkně rozdělený.“

Bylo domluveno, že vzhledem k večernímu času příletu počká rodina na otce raději doma v Sázavě, a tak na ruzyňském letišti čekal na přistání letadla British Airways jenom řidič podnikového auta.

Když asi o hodinu později vysadil Kvidova otce nedaleko branky z červeného pískovce, byla už skoro tma. Kvidův otec otevřel vrátka velmi tiše, aby na sebe předčasně neupozornil, prošel potměnou zahradou, vystoupil na silnou mříž sklepního okénka a za parapet kuchyňského okna se vytáhl vzhůru; do čela ho přitom lehce uhodil vetchý zčernalý provázek, kterým jeho žena v zimě přivazovala lůž pro sýkorky. První, co spatřil, byla jakási arabská stařena, jejíž tvář až k očím zakrýval černý šátek; luštila křížovku. V příštím zlomku sekundy si uvědomil, že je to jeho tchyně. Nikdo jiný v kuchyni nebyl.

„Well,“ zasmál se tiše Kvidův otec. „Let’s go.“

Okamžitě, jak otevřel dveře do předsíně, vyřítla se z odpočívadla na schodišti Něha, aby ho přivítala: Skákala vysoko do výšky, kňučela a olizovala mu obličej. Kvidův otec byl příjemně překvapen. Několikrát Něhu přátelsky poplácal a pohládl. Potom jí pohlédl přísně do očí.

„Down!“ poručil zkusmo.

Něha se poslušně přitiskla k podlaze, hlavu si položila mezi přední tlapy a ocasem radostně zametala dlaždičky.

No vida, pomyslel si otec a velkoryse ji vypustil na zahradu. Klika dveří do obývacího pokoje se ohnula a dveře se trhaně pootevřely. Kvidův otec se s úsměvem zahleděl do vznikající mezery, v jejíž spodní části se po chvíli objevil malý Paco.

„Kuk!“ řekl mu.

„Táta!“ zakřičel Paco.

Jeho otec se shýbl a rozevřel náruč. Chlapec do ní vběhl.

Z obývacího pokoje se ozvaly spěšné kroky.

„Ahoj, otče,“ řekl nakrápěle Kvido. Překvapeně na otce pohlédl: „Vypadáš jako Josef Abrhám.“

„Nazdár,“ řekla Kvidova matka trochu udiveně. „Kde je pes?“

„Hallo, boys. Hallo everybody.“ Kvidův otec se zešíroka usmíval. „Pes je na zahradě. Nic vám, chlapi nevezu, I’m sorry. Nedokázal jsem toho kraba prostě zabít – nevěřili byste, jaké na mě dělal vyčítavé oči. Dobrý večer!“ zavolal hlasitě na babičku v kuchyni. „Já vás zdravím.“

Nedostalo se mu odpovědi. Postavil Paca zpátky na zem a přivinul k sobě svou ženu. Políbila ho.

„Nazdar,“ řekla. „Sluší ti to.“

„Ta islámská separatistka stále truceje?“ šeptal otec.

„Nevšímej si jí.“ Matka zavřela kuchyňské dveře. „Nechce vdechovat nebezpečné výpary z toho bezbarvého laku, kterým jsi natřel palubkové obložení,“ vysvětlovala s předstíranou vážností. Znovu si svého muže prohlédla: Nové světlé mokasíny, které si zakoupil v Praze ještě před odletem, svými nesešlapanými podpatky způsobovaly, že stál nezvykle zpříma. Jeho sako znala, ale přesto se jí zdálo, že mu dnes padne nějak lépe.

„To bylo před dvěma lety! Co je to za blbost?“ žasl otec.

Pokřčila rameny. V očích jí vesele jiskřilo a navzdory prvním vráskám, které se jí teď po třicítce začínaly usazovat kolem očí a na čele, vypadala stále tak trochu jako holčička.

„No jo,“ řekla. „Zná člověka, ktorej si taky natřel palubky bezbarvým lakem. Když ho pak otevřeli, měl v břiše nádor jako kokosový ořech.“

„Až otevrou mě, budu tam mít nádor velikosti tykvané placky!“

„No tak!“ pohoršovala se naoko matka. „Máš nové hodinky!“ všimla si.

„Ukaž! Ukaž!“ volal Paco.

„Dárek od firmy,“ řekl otec ženě. „Ukážu ti pak, jak svítí.“

Svěsil ruku dolů, aby si je synové mohli prohlédnout. Paco je zakryl svou maličkou dlaní. „Nesvítí!“ křičel zklamaně.

Kvidův otec pohlédl na svou ženu a zašklebil se:

„Svítí jenom pod peřinou.“

„Proboha!“ zvolala matka. „Odkdy ty děláš erotické narážky? Svedl jsi letušku?“

„Nechte si to na jindy, ano?“ žádal otráveně Kvido. „Je tu dítě, pokud jste si toho nevšimli.“

„Never mind, boy! O těchhle věcech je třeba mluvit naprosto otevřeně!“

„Ale ne přede mnou!“ žádala Kvidova matka. „Nebyl jsi v Soho? Nějak ti stouplo sebevědomí. Pamatuj, že to je první krok k autonehodě!“

„Take it easy!“ smál se otec. „Nepůjdem jíst? Mám hlad jako vlk. Naposledy jsem jedl někde nad Kanálem. Pochopitelně myslím kanál La Manche,“ předběhl Pacův dotaz. „Kvido ti to ukáže na mapě. Co máme?“

„Polévku z černého kořene a omelety s řeřichou,“ odpověděla matka bázlivě.

„To je vtip?“

„Bohužel ne.“

„Chcete mě dohnat k emigraci?“

„Ne,“ smála se matka. „Byl to samozřejmě vtip. Udělala jsem ti řízky a salát.“

„Ani na minutu jsem o tobě nepochyboval,“ řekl Kvidův otec spokojeně. „Ale co teda budeme dělat s tím sušeným masem, co jsem si pro každý případ koupil v letadle od Laponců?“

„Dáme ho psovi,“ řekla vesele. „Pojďte večeřet.“

Zavěsila se do svého muže s nebývalou oddaností.

„Jsem moc ráda, že už jsi doma,“ dodala. „Příšerně jsem se tý čuby bála.“

3. Kvidův otec se po svém návratu z Londýna skutečně trochu změnil. Kvido a jeho matka nebyli jediní, kdo si toho všiml. I některým lidem v podniku, kteří ho dříve měli možnost více poznat, připadal jaksi energičtější a rozhodnější než kdysi. Zdál se být výřečnější a s řadou z nich dokonce vtipkoval. Také jeho tradičně častá vystoupení na poradách byla nyní kritičtější, ironičtější, ale zároveň i koncepčnější. Většinou ovšem neuspěl a i nadále se po takových prohrách uzavíral do jakéhosi vzdorného mlčení, které však už nepůsobilo tolik poráženecky. Jednou či dvakrát překvapeně zaznamenali, že dokáže i zakřičet. Jeho hlas, chůze i gesta získaly jakousi obtížně popsatelnou jistotu.

„Take it easy!“ opakoval často s úsměvem.

K drobným změnám došlo pochopitelně i doma. Obchodní skupina, sešňorovaná tisícerými předpisy, neposkytovala pro nový elán Kvidova otce dostatečný prostor, a tak se otec některé nápady, respektive jejich použitelný zlomek, pokoušel uskutečnit ve vlastní rodině.

„Copak tu platí *jiné* zákony?“ ptal se. „Co jiného je dobrá rodina, ne-li dobře fungující pracovní tým? Není snad dobrá rodina především dobrou partou sehraných profesionálů?“ prohlašoval.

„Přestal být otcem,“ vyprávěl Kvido. „Stal se rodinným manažerem.“

Jednoho dne přinesl Kvidův otec domů velký stolní kalendář firmy IBM; na každém listě bylo sedm sloupců, odpovídajících jednotlivým dnům v týdnu; v každém sloupci pak čtyři obdélníková pole, vzájemně se lišící sytostí odstínu zelené barvy – a právě počet těchto políček vnukl otci jeho nápad. V neděli večer nadepsal pondělní políčka jmény rodinných příslušníků (přirozeně s výjimkou babičky Líby) a zapsal do nich následující aktuální úkoly: uklidit hračky a zalít květiny (Paco), umýt nádoby, vynést koš a spočítat několik konkrétních cvičení ze Sbírky matematických úloh (Kvido) a vytrhat plevel ve skalce pod terasou (matka). Sobě uložil úkol povečeřet se skupinou Belgičanů, kteří byli ve sklárnách na obchodní návštěvě, a uvedl rovněž telefonní číslo, na kterém je ho možno v *naléhavém* případě zastihnout.

„Vypadá to snad pedantsky, ale časem určitě zjistíte, že je to velice užitečná pomůcka,“ přesvědčoval pak v úterý ráno svou ženu, zatímco pracně gumoval její dodatečný zápis ‚utratit Něhu (otec)‘, „tak si z toho laskavě nedělejte srandu.“

„Táhne z tebe jakási belgická kořalka,“ odpověděla mu žena. „Pokud to rovnou není belgický parfém.“

„Není,“ řekl Kvidův otec. „Je to obyčejná ruská vodka.“

„Aha,“ řekla Kvidova matka. „Tak proto. Tím se to vysvětluje. Celou noc jsem tomu nemohla přijít na kloub.“

„Čemu?“

„Proč ses ke mně v noci choval jako Alexandr Vasiljevič Suvorov.“

„Ne!“ divil se Kvidův otec. „Vážně? V tom případě se omlouvám. Promiň. Nevím, co mě to popadlo. Ti Belgičani taky pili jako Dáni!“

„To je hezký přírůstek,“ řekla Kvidova matka.

Jinou inovací byla otcova nástěnka v předsíni. Otec na ni postupně soustředil veškeré informace, které považoval z rodinného hlediska za nepostradatelné: telefony lékařské pohotovostní služby, požárníků a Veřejné bezpečnosti, telefon do školy a do mateřské školy, ordinační hodiny ve zdravotním středisku, přehled otvíracích dob v obchodech a

provozovných služeb, Kvidův školní rozvrh a vlakový a autobusový jízdní řád na trase Praha-Sázava a zpět. Dále nástěnka obsahovala důležitý oddíl Finance, kam raději hned několika špendlíky připichoval nezaplacené účty a složenky, oddíl Ztráty a nálezy, oddíl Různé, kde zatím visel jen kalendářní přehled rodinných narozenin a svátků, a konečně oddíl Dlouhodobé úkoly, kam zapisoval – na rozdíl od diáře IBM – úkoly trvalejší povahy: studium Angličtiny pro jazykové školy I (Kvido), příprava na složení advokátních zkoušek (matka) či obložení kuchyňského stropu dřevem (otec).

I tato novinka pochopitelně matku a Kvida provokovala k nejružnějším jejím parodiím: Rozšířili uváděné údaje o otvírací dobu na kynologickém cvičišti, k jízdním řádům přiložili letový řád ČSA a do seznamu perspektivních úkolů přepisovali věci jako: Odnaučit se hrát kopanou (otec).

Jindy, po přečtení jakéhosi novinového úvodníku, připsala Kvidova matka do téže kolonky povinnost: Podílet se i nadále na úspěšné normalizaci (všichni).

„To má být narážka na mne?“ zeptal se Kvidův otec. Jako autor nástěnky si ty neustálé drobné sabotáže začínal brát příliš osobně.

„Na nás,“ řekla Kvidova matka. „Neumíš číst? Stojí tam přece ,všichni‘.“

„Já se totiž na žádný normalizaci nepodílím,“ pokračoval otec trochu útočně.

Kvidova matka si povzdychla:

„Ne?“

„Ne. Mám čistej stůl. Nikdy v životě jsem neudělal jednu jedinou levárnu!“

Kvidova matka se nešťastně zamračila. Litovala už, že podlehla chvilkovému popudu ona slova napsat; byl to výraz její momentální deprese ze života v této zemi, kterou nechtěla nějakou delší rozpravou prohlubovat – znala už dobře pocity, které na člověka čekají na konci takových debat. Jenomže domnělá jistota Kvidova otce ji příliš dráždila.

„A nikdy v životě žádný nezabránil. Ani se o to nepokusil,“ řekla.

„O žádný takový nevím!“

„Takže se vlastně ani nedějou,“ řekla zvolna Kvidova matka. „Když o nich nevíš. Všechno je v pořádku. Nikomu se nic neděje. Tátu nevyhodili. Právníci nedělaj zahradníky. Primářky nedělaj uvaděčky v kinech. Dějiny normálně pokračují. Zemědělci normálně sklízejí úrodu, kola v továrnách se točí a přes takzvanou železnou oponu klidně létají naši perspektivní

inženýři, aby nám prostřednictvím skvělých kontraktů zajistili skvělou budoucnost.“

„Neštví mě! Myslel jsem přirozeně, že nevím o ničem, čemu bych *mohl* zabránit a nezabránit. A pokud jde o úvahy na téma, zda se naše dějiny zastavily, nebo ne, přenechávám je tvým pražským intelektuálům. Bojím se totiž, že můj případný názor by byl poněkud zkreslen okolností, že dělám v práci na píchačky – a ty se, bohužel, nezastavují!“

„Nechme toho,“ požádala otce matka.

„Co po mně vlastně chceš? Řekni mi, co *konkrétně* jsem mohl nebo můžu udělat?! Mám psát po zdech? Vyfotit ministerstvo vnitra? Napsat do OSN? Nebo jet do Milovic a zastřelit lukem jejich důstojníka? – Jestli někoho nesnáším, pak jsou to abstraktní moralisti!“

„Nechme toho!“ zakřičela Kvidova žena. „Lžeš sám sobě!“

„Do prdele!“ zařval Kvidův otec. „Ještě se snad kvůli nim budeme hádat!“

Dlouholetý vedoucí obchodní skupiny odešel na konci roku ze zdravotních důvodů do důchodu; na jeho místo byl k prvnímu lednu jmenován ing. Zvára a Kvidův otec se stal jeho zástupcem.

„My dva těm venkovanům ukážem!“ křičel Zvára, když to společně oslavovali.

V dubnu téhož roku byli společně vysláni do skláren v jugoslávské Pule. Když Kvidův otec poprvé zjistil, že do Puly nepoletí, nýbrž pojedou podnikovým vozem, za jehož volantem se budou střídat, v duchu zrozpačitěl.

„Pojedeme po dálnicích?“ chtěl vědět.

„A kudy jinudy?“ řekl Zvára. „Co je to za blbej dotaz?“

„Po okreskách by to bylo romantičtější,“ zkoušel to Kvidův otec.

„Vzpamatuj se!“ žádal ho Zvára.

Nakonec Kvidův otec bezpečně zvládl jak jízdu po dálnici, tak po horských silnicích v Alpách, kde už metr za svodidly nejednou zela skalnatá propast. Dvakrát se však neplánovaně zdrželi, a jak se blížil soumrak, vzpomněl si nikoli zcela bez obav na svou domnělou šeroslepost.

„Upozorňuji tě, že ve tmě nic nevidím!“ varoval Zváru, když od něj na závěrečných sto kilometrů přebíral řízení.

„Já taky, to je normální,“ řekl Zvára. „Musíš si zapnout světla.“

Ztišil autorádio a vzápětí usnul.

Když ho za necelé dvě hodiny Kvidův otec probudil, stáli na počátku jakéhosi širokého betonového mola. O pilíře pod nimi šumivě šplouchalo moře.

„Jsme v Pule!“ křičel Kvidův otec, zatímco třásl kolegou. „Jsme v Pule!“

„A kde bysme měli bejt?“ řekl ospale Zvára a zamžoural napravo od sebe, kde se v září luceren pobřežní autostrády houpalo na moři několik desítek člunů a plachetnic. „Kam jsi to zajel? Smí se tu, ty vole, vůbec stát?“

„Víš, kolik jsem za ten týden najezdil? Jedenáct set!“ chlubil se Kvidovi otec. „To už jde, ne?“

„To už jde, ne?“ říkával také, když mu byl zvýšen plat.

„To už jde, ne?“ říkával, když doma popisoval zařízení hotelového pokoje.

„Chápete,“ řekl později redaktorovi Kvido, „ujišťoval se tak, že ze světa, pokáleného od andulek, *opravdu* přesáhl do světa, kde to už jde. Kde pro člověka posílají vůz a kde může v letadle jíst bifteky. Ujišťoval se zkrátka o neodvolatelnosti své transcendence.“

Nyní bylo prakticky vyloučeno, že by se některá z Kvidových či matčiných ironických poznámek v Dlouhodobých úkolech mohla Kvidova otce sebemeně dotknout. S úsměvem je velkoryse přecházel.

Úspěch druhé služební cesty pro něj znamenal totéž, co pro začínajícího spisovatele znamená úspěch druhé knihy – totiž sebepotvrzení. Sršel vtípem a překypoval elánem. Život byl dlouhý, ale jednoduchý matematický příklad, který, zjišťoval otec, se dá řešit i velmi elegantně. Na co sáhl, to se mu dařilo. Nečetl ani návody k použití, natožpak nějaké příručky. Věřil sám sobě a své intuici.

„Člověk neriskuje víc, než že si vyčistí zuby holicím krémem,“ prohlašoval.

Nyní už nebylo myslitelné, že by při vjíždění do garáže vystoupil, aby si skládacím metrem ověřil, kolik centimetrů mu po stranách zbývá. Většinu problémů řešil telefonem: Méně prosil a více žádal. A šlo to.

„Take it easy!“ opakoval stále.

Uměl být tvrdý a nemilosrdný. Přestal se pozorovat, měřit si tep a mazat předkožku framykoinem. Kvidova matka poprvé poznala orgasmus. Otec poprvé pochopil, že knihy, které četla, jsou nejednou založeny na podvodu,

a usvědčoval jejich autory z mlhavosti, sentimentality a naprosté odtrženosti od skutečného života.

„Je to krávošina,“ říkával nyní bez zbytečného respektu.

Několik úspěchů zaznamenal i na fotbalovém hřišti. Kondice i technika mu sice i nadále chyběly, ale zato získal něco neméně důležitého: nadhled. Na jeho tváři se trvale usadil sympatický ironický úšklebek, který každý jeho hráčský nedostatek, jakož i celý fotbal, předem odkazoval do patřičných mezí.

„Kdo si myl ruce v kašně na Piccadilly Circus a opíral se vlastními zády o Westminster Abbey, nebude si dělat hlavu z utkání proti B-mužstvu Slavojů Čerčany,“ vykládal Kvido.

4. Oslnivé výboje Kvidova otce si žádaly stálé obdivovatele. To však byla potíž: Kvido i jeho matka otci už nechtěli poprávat sluchu, Paco byl moc malý, babička Líba ze známých důvodů nepřicházela do úvahy vůbec, a konečně dědeček Jiří, který rodinu občas navštěvoval a jehož uznání by si byl Kvidův otec vydobyl mimořádně rád, byl zase životem už příliš unavený, než aby se mohl stát tím správným posluchačem historek ze Západu. Zbýval ale dědeček Josef, jehož nekritický obdiv k této části světa byl všeobecně znám, a babička Věra.

Jezdili do Sázavy většinou jednu sobotu v měsíci, přímým vlakem z vršovického nádraží. Dědeček měl ve vlaku zakázáno číst noviny, aby se zbytečně nerozčiloval, ale vzhledem k tomu, že nemohl ani kouřit, klidný stejně nezůstal, a na všechno, co mu babička řekla, reagoval velmi popuzeně.

„Slyšíte ji? Slyšíte ji?!“ dovolával se účasti zděšených spolucestujících, drtě v ústech troubel nezapálené dýmky tak, jako epileptik drtívá svou dřevěnou špachtli.

„Nech toho!“ křičela babička nešťastně.

Dříve či později pak pronesla tu či onu osudovou poznámku, která dědečka definitivně a neodvolatelně zdvihla ze zeleného koženkového sedadla a hnala ho skrze spojovací tunýlky vagónů co nejdále od ní jako skutečného štvance. Jeho klopýtavé úprky přes batohy pohoršených občanů dokázal zastavit jedině až samotný konec soupravy, kde – s pohledem divoce těkajícím mezi nárazníky lokomotivy, nebo, v opačném případě, mezi ubíhajícími pražci – prudce oddychoval, odháněje od sebe „závan perutí šílenství“ jako obtížnou mouchu.

Tím se stávalo, že po příjezdu na nádraží v Sázavě vystupoval každý z nich z úplně jiného vagónu. To ovšem mátló Něhu, která je v doprovodu Kvidova otce chodívala přivítat a která pak svým ostnatým obojkem škubala hned na jednu, hned na druhou stranu a nerozhodně vyla.

„Tati,“ říkával vyčítavě Kvidův otec, „co to tady zase proboha předvádíte?“

Kvido, který jejich příjezd, respektive jeho část, raději sledoval zpoza záclony u svého okna, potom v ohybu cesty spatřil nejprve dědečka, kterak zběsile pochoduje v jakési zlostně předsunuté pozici, vyrážíje přitom nesrozumitelné kletby. Teprve třicet čtyřicet metrů za ním pak přicházeli babička, otec a Něha. Otec nesl babičce tašku a usmíval se jako pozorný, úspěšný syn.

„Už jdou,“ řekl Kvido, což býval pro jeho matku nepřímý pokyn, aby zhasila svou cigaretu.

„Tak jo!“ pronesla odhodlaně.

V té době byl dědeček už v důchodu a pracoval jako vrátný v jednom z velkých pražských podniků zahraničního obchodu. Nermalou část své pracovní doby trávil tím, že porovnával platy a postavení tamějších komunistů s postavením a platem nestraníků.

„Výsledek tohoto srovnání – zdálo se – dědečka neustále nepříjemně překvapoval, třebaže poznání, které přinášel, působilo v polovině sedmdesátých let už poněkud neobjevně,“ vykládal Kvido.

To však dědečkovi nebránilo, aby křivdy páchané na bezpartijních neodhaloval s patřičným rozhořčením tak často, jak sám chtěl.

„Až se to otočí, všechny je pověsíme!“ prohlašoval během oběda zarytě.

„Koho?“ chtěl vědět Paco, který jako jediný ještě neznal příslušnou odpověď.

„Jez,“ řekla Kvidova matka. „Dědeček si dělá legraci.“

„Slyšíte ho?“ volala babička. „Slyšíte ho?“

„Nerozčiluj se, tati,“ chlácholil ho s úsměvem Kvidův otec, „něco ti ukázu!“ dodal trochu tajuplně, neboť byl zvyklý tišit své děti tím, že převedl jejich pozornost jinam – a z náprsní kapsy košile vytáhl stříbrnou propisovačku s digitálním ukazatelem času.

Trik se povedl: Dědeček, jehož před chvílí plastický přístroj s červenomodrým nápisem British Airways dokázal přivést do stavu nikoli nepodobnému náboženskému vytržení, odtrhl dýmku od úst:

„Anglická?“

„Italská,“ řekl otec ledabyle.

„No,“ řekl dědeček uznale. „To je teda něco.“

Položil dýmku na stůl a opatrně, aby ji snad nějakým neopatrným pohybem nepoškodil, vzal propisovačku mezi zažloutlé prsty a zvolna si ji prohlížel.

Kvidův otec se ohlédl po tvářích ostatních stolovníků: Vypadalo to však, že ti jsou zcela zabráněni do míchání kávy a že si proto jeho pedagogického úspěchu nevšimli.

„To je krásná věc!“ řekl dědeček autoritativně. „To je opravdu krásná věc!“

„Je to jen taková hloupost,“ namítl otec polichoceně.

„Jo hloupost?“ řekl dědeček a zvýšil hlas: „Jo hloupost? Tak mi teda řekni, proč sem takovou krásnou hloupost ty kurvy komunistický nedovezou!“

5. Počátkem září přiletěla ze skláren v Pule do Sázavy tříčlenná obchodní delegace, dva muži a jedna mladá žena, aby tu pokračovali v jednání, jehož první kolo bylo úspěšně zahájeno na jaře.

Kvidův otec všechny tři ekonomy pochopitelně již dobře znal, a nemohl-li pro ně připravit podmínky srovnatelné s pobytem v Pule, usilovně se snažil, aby to byly podmínky alespoň dobré. Osobně si byl prohlédnout oba pokoje v podnikové ubytovně, které byly pro hosty připraveny, a zoufal si nad jejich neutěšeností.

„Zejména ten jednolůžkový pokoj je naprosto příšerný,“ líčil pak své ženě. „Ta skříň a ten koberec! Musela bys to vidět – prostě hrůza!“

„A co švábi?“ řekla s úsměvem Kvidova matka, která již začínala tušit, kam tím vším míří. „Švábi tam nejsou?“

„Švábi?“ Kvidův otec na vteřinu zaváhal, jestli by mohl uvést i šváby. „Kdoví. Ale jedna zeď je úplně celá plesnivá.“

„Plíseň! No jistě. A co štěnice? Jak je na tom ten *jednolůžkový* pokoj ohledně štěnic?“

Kvidův otec pochopil, že byl prohlédnut.

„Ne, vážně,“ řekl. „Byla by to mezinárodní ostuda, kdyby tam ta chudinka Mirjana musela bydlet.“

Poté, odvolávaje se na tradici slovanské pohostinnosti, jíž se prý cítí být zavázán, vznesl onen očekávaný dotaz, zda by na těch několik dní neměli mladé inženýrce nabídnout babiččino útulně zařízené podkroví.

„A babička?“ chtěla vědět matka. „Vlastně už vím, ta přece půjde k dětem.“

„Sama v soukromí mnohokrát bydlela,“ argumentoval otec, „v cizině... Jsem přesvědčen o tom, že naši situaci pochopí.“

„Dneska je to dětský pokoj,“ prohlásila babička, když se o chystané změně dozvěděla, „a zítra už to bude koncentrační tábor pro přestárlé!“

Uraženě se přemístění podvolila a Mirjana se mohla nastěhovat.

Hned první večer uvařila pro celou rodinu (s výjimkou babičky, která z dětského pokoje vůbec nevycházela) jakési národní jídlo na způsob našeho leča. Bylo to chuťově trochu neobvyklé a malý Paco večeri ihned vyzvrátil, ale Kvidův otec si navzdory svému chladnému vztahu k zelenině opakovaně přidal a podrobně se Mirjany vyptával na kuchařský recept. Hovořili anglicky, což Kvidovi a jeho matce, kteří jim prakticky nerozuměli, připomnělo doby, kdy se otec bavíval s babičkou o geografii Britských ostrovů.

Po večeri se zpočátku hovořilo o práci.

„Mirjana říká, že ji na zahraničním obchodě především přitahuje možnost neustále poznávat zajímavé lidi,“ překládal otec své ženě.

„Ano,“ řekla Kvidova matka a hezky se na Mirjanu usmála.

„No a dál? Co na to říkáš?“ usmíval se nervózně otec. „Musím něco přeložit.“

„Neříkám na to nic.“

„Jak to nic?“

„Prostě nic. Nothing.“

Mirjana odhalila bělostné zuby a tázavě zdvihla obočí.

Kvidův otec v duchu zaklel a cosi řekl anglicky. Kvidovi připadalo, že zaslechl slovo ‚interesting‘.

„Kecá,“ utrousil k matce.

„Překvapoval by mě spíš opak,“ řekla matka.

„Mirjana by chtěla, abys jí řekla něco o sobě,“ řekl znovu otec. „Připadá jí, že máš v sobě jakousi úžasnou moudrost a vyrovnanost.“

„Řekni jí, že je to staroba a otupělost.“

Otec ji probodl očima.

„A dál? Co děláš, co jsi dělala... Prostě mluv!“ naléhal.

„Nestačím se divit – to dělám,“ řekla matka se širokým úsměvem. „A co jsem dělala? Co jsem mohla. Většinou něco, abych nezmrzla. A děti jsem dělala. Nedělala jsem jazyky. – Táta mi říkal, abych dělala jazyky, ale já neposlechla. Chodila jsem na balet a do divadla a na lodičky a do kina, ale učit se jazyky, to ne! Kdybych ho bývala byla poslechla –“

„Nemůžeš toho nechat?“ přerušil ji otec a cosi Mirjaně přeložil.

„Nepřipadala bych si nyní jako kráva,“ dokončila matka.

„Ať se naučí česky,“ řekl Kvido matce. „Když nám chce porozumět.“

„Co prý máš ráda?“ dotazoval se za Mirjanu znovu otec.

„Trhni si nohou,“ řekla matka.

„Nemůžeš Mirjaně říct, které věci v životě máš ráda?“

„Panebože. Višňovou marmeládu. Divadlo. Teplý vítr. Soukromí. Karlův most. Modrotiskové povlečení na peřiny. Rodinu. Jakuba Schikanedera. Vkus, inteligenci a toleranci. Americkou zubní pastu pro kuřáky. A tebe. Někdy. Přelož jí to, ty srabe!“

„Ať taky řekne něco Kvido!“ usmíval se otec na Mirjanu. „Učí se už dva roky.“

„Nic říkat nebudu,“ řekl Kvido.

„Když nebudeš znát jazyky, Evropa,“ ukázal otec na Mirjanu, „se ti v žádném případě neotevře!“

„To je hezká metafora,“ řekla Kvidova matka a s úsměvem zívla. „Jdu spát,“ obrátila se na Kvidova otce. „Byla bych moc ráda, kdyby se Evropa tento týden *neotvírala* ani těm, kteří jazyk znají. Good night, everybody!“

O půl hodiny později přišel za matkou do ložnice Kvido. Matka si četla.

„To je tam klidně necháš spolu?“ nechápal Kvido. „Copak ti to nevadí?“

Matka mu odhrnula vlasy z čela.

„Mít rád,“ řekla, „neznamená přece vlastnit. Nebuď tak staromódní, Kvido! Vždyť je ti čtrnáct!“

Žádnému z nich to ale nevyznělo příliš přesvědčivě.

„Co je v domě, není pro mě...,“ varoval Kvidova otce s nepřehlédnutelnou stopou závisti v hlase ing. Zvára. „To je, ty vole, staletá moudrost.“

„O mě se neboj!“ smál se otec. „Já se neztratím!“

„Ale pane inženýre...,“ divila se jeho sekretářka. „Vy mě opravdu překvapujete!“

Skutečnost, že jsou s Mirjanou *dobří přátelé*, se Kvidův otec nikterak nesnažil zastírat; chvílemi se zdálo, že je naopak rád, když může na toto přátelství upozornit. Stejně jako v dubnu v Pule si ani dosud nedovolil víc, než že Mirjanu několikrát omámeně políbil, ale snad více než ona sama ho pravděpodobně vzrušovala představa, že spolupracovníci v podniku považují onu krásnou a svobodnou Jugoslávku za jeho tajnou milenkou. Na veškeré dotazy reagoval jen okázale pohoršenými úsměvy a šeptané poznámky, které tu a tam zaslechl, ho dokázaly pouze potěšit. Jeho prestiž stoupala a sekretářky se po něm ohlížely.

„Take it easy!“ smál se Kvidův otec.

Po dvou poměrně teplých, ale deštivých dnech začalo nádherné babí léto. Otec, který očividně trpěl domněnkou, že krajina Posázaví nemůže Mirjaně poskytnout tolik, co jemu Pula, radostně vzhlédl k bezmračné obloze a navrhl jí výlet rodinnou kánoí.

„Vezmu s sebou Paca,“ řekl své ženě.

„To tedy nevezmeš,“ řekla rezolutně Kvidova matka. „Neumí plavat. Mohl by vypadnout a já nevěřím, že by sis toho všiml.“

Jejich pohledy se setkaly. Otec uhnul první.

„Tak ať jde Kvido!“ řekl.

„Zešléle jsi už úplně?“ řekl Kvido. „Jsem snad Jack London? Ten fotbal s tebou mi úplně stačí.“

„Tohle by se ti taky líbilo... Říkal jsi ostatně, že to jednou zkusíš.“

„Jo – ale ne s vnučkou Josipa Tita!“

„Neplácej nesmysly! Jdeš, nebo ne?“

V předsíni zavládlo jisté napětí.

„Jen běž, Kvido,“ řekla matka.

Kvido náhle pochopil, že její nenucenost ji stojí určité úsilí.

„Nebo že bych šel?“

Matka se na něho usmála.

„Vlastně vodní sporty miluju,“ řekl Kvido. „Let’s go.“

„Do tmy ať jste doma,“ řekla ještě matka otci. „Nezapomeň, že jsi šeroslepý!“

„Domnívala-li se matka, že moje přítomnost bude dostatečnou zárukou počestnosti akce, mýlila se,“ vyprávěl po čase Kvido. Jakmile zmizeli matce z dohledu, začal brát Kvidův otec Mirjanu stále častěji kolem ramen a spiklenecky přítom na Kvida pomrkával. Kvido zrudl.

„Ale jdi ty!“ smál se jeho otec. „Jsme přece chlapi, ne?“

Mirjana se po nich vesele podívala a potom vběhla do louky, aby si natrhala nějaké polní kvítí.

Když dorazili k dřevěné stavbě loděnice, Kvidův otec, žíly na krku napjaté k prasknutí, odnesl sám loď na vodu. Kvido přemýšlel, zda by si kromě plovací vesty neměl vypůjčit i jednu ze žlutých přileb, které ležely na polici, ale nakonec uznal, že by to v místech bez jediné vlnky či kamene vypadalo přemrštěně. Mirjana si svlékla plátěnou sukni a vyzula si střevičky a po špičkách, jen v pruhovaných kalhotkách a tílku, se vydala za otcem k břehu. Otec, jehož pohyby jejím příchodem získaly šarm baletního mistra, jí pomohl usednout do lodě, přičemž se dvakrát nechtěně dotkl jejích řader. Potom vskočil do lodě sám, čímž ji povážlivě rozhoupal.

„Oh, my God!“ smála se Mirjana.

Kvido je zachmuřeně pozoroval a proklínal svou slabost, díky které účast na vyjížďce neodmítl.

Otec se vyklonil neuvěřitelně daleko a pádlo uchopil tak, jako by se jím chystal vybagrovat říční dno.

„Come on, boy!“ zavelel Kvidovi. „Nasedej!“

„Zastrč ten jazyk – vypadáš jako idiot,“ řekl Kvido, a ještě než usedl, zauvažoval, zda pro něj bude snesitelnější pohled na tokajícího otce, nebo na jeho potenciální jugoslávskou milenkou; posléze se rozhodl pro Mirjanu, i když by si byl nejraději sedl zády k oběma.

„Držte si kloboučky, vyplouváme!“ zakřičel otec.

Než však začal doopravdy pádlovat, ukázal ještě své kolegyni techniku tří základních záběrů, správné držení dříku a párek kachen na vyvráceném kmenu olše.

„What a nice day!“ křičel radostně a několikrát mocně zabral.

„Jaký krásný den,“ řekl nakvašeně Kvido, částečně také proto, aby otce upozornil, že některým slovům přece jen rozumí.

Počasí se opravdu vyvedlo: Foukal svěží větřík, rákosí tiše šelestilo a slunce pálilo ze všech svých posledních sil. Když překonali první říční ohyb, Mirjana, chtějíc si patrně dopřát to, co si v Pule mohou dovolit jen zahraniční turistky, si přetáhla tílko přes hlavu. Položila pádlo, opatrně se otočila a usedla na příď, čelem k slunci i oběma členům posádky. Zvrátila hlavu proti slunci, přimhouřila oči a začala si broukat jakýsi popěvek, jehož slova si Kvido – vzhledem k okolnostem – navždy zapamatoval.

„Procvale su rože i vijole,
procvala je trava i murava,
procvala je lika i zelenika,
procvale su višnje i čerišnje...“

zpívala tiše Mirjana.

Jestliže Kvido při pohledu na její velká obnažená ňadra pocítil pouze prudký zmatek, který záhy vyústil v nepřekonatelnou touhu přitisknout obličej těsně k dřevěné podlážce lodi, pak tentýž pohled svrhl jeho otce až na samé dno pasti hysterie.

„To už jde, ne?!“ křičel na Kvida jako smyslů zbavený, neustále do něho významně šťouchal a ukazoval na Mirjanu, divoce se smál, hovořil dvojjazyčně a otáčel lodí kolem dokola.

„Are you crazy?“ smála se Mirjana a nadšeně výskala.

„Yes, I'm!“ řehotal se otec, jemuž k úplnému štěstí chybělo už jen to, aby kolem pomalu projel výletní parník, do posledního místa obsazený všemi zaměstnanci národního podniku Kavalier Sázava.

„Zvrhneš nás!“ ječel Kvido. „Vzpamatuj se!“

„Take it easy!“ křičel Kvidův otec.

V příští chvíli se mu pádlo dostalo hluboko pod loď, která se pak jediným plynulým pohybem otočila dnem vzhůru. Těsně předtím, než Kvido svým tělem prorazil vzdušnou hladinu, stihl si ještě pomyslet, že to otec zřejmě udělal naschvál.

„Help me!“ kuckala se Mirjana smíchem a vodou, když předtím zjistila, že nohama celkem snadno dosáhne kamenitého dna. Otec, který zatím otočil loď nazpět a dosáhl tak pouze toho, že začala nabírat vodu, se k ní okamžitě vrhl.

Kvido, kterého plovací vesta spolehlivě nadnášela, rezignovaně hleděl na rodinnou kánoi, jak se rychle plní vodou. Zcela nepovšimnuta proplula kolem pádla.

Otcova pomoc Mirjanu lechtala.

Loď se definitivně potopila.

Kvido ještě zahlédl, jak ji proud v zelenožluté vodě trochu pootočil, a pak mu zmizela docela.

Zaklonil hlavu do vysokého límce vesty, přivřel oči a nechal se proudem zvolna unášet.

Otec na něho cosi křičel, ale on mu nerozuměl.

„Procvale su rože i vijole,“ opakoval si. „Procvala je trava i murava...“

Okamžitě potlačit sklon k polygamii (otec), objevilo se nazítří v příslušném zeleném políčku kalendáře IBM.

„A koupit loď,“ upozorňoval matku Kvido.

6. Kvido začínal osmou třídu a čekalo ho nelehké období. Jaruška ho o dobré tři centimetry přerostla a o přestávkách se bavila – jak Kvidovi připadalo – jen s několika předčasně vyspělými spolužáky, kteří byli všichni o hlavu vyšší než on. Sice se už prakticky úplně zbavil někdejší tloušťky (trocha nadbytečného tuku v bocích mu ovšem navždy zůstala) a jeho matka mu namísto kostěných brýlí opatřila slušivé obroučky z tenkého zlatého kovu, ale přesto si připadal malý a ošklivý. Dlouhé minuty trávil před zrcadlem a otcovo „Take it easy!“ mu pomáhalo pramálo. Mluvit s Jaruškou mu začínalo způsobovat nikdy nepoznané obtíže.

„Půjdem zase sáňkovat?“ odhodlal se jednou k ochraptělé otázce.

„Co blbneš?“ zavrtěla hlavou Jaruška, „neptáš se trochu brzo? Je září!“

„Myslel jsem, až napadne –“

„Co?“ řekla Jaruška.

Kvidovi se zdálo, že se mu posmívá. To ho zdrtilo.

Sníh, chtěl říci, ale hlas mu odumřel.

Kvidovi rodiče si navíc přáli, aby šel na benešovské gymnázium už v příštím roce.

„Přece neztratíš rok!“ přesvědčoval ho otec, který celé základní školství v duchu považoval pouze za absurdní překážku v Kvidově cestě za kariérou. „Ve dvaadvaceti můžeš promovat a ve třiaadvaceti budeš mít před ostatními rok náskok!“

Kvida zatím trápilo jen to, že by vedle Jarušky, která chtěla naopak pokračovat až do deváté třídy, mohl po prázdninách sedět některý z jejích velkých, svalnatých spolužáků. Všelijak tuto představu rozvíjel a domýšlel, takže se pro něj brzy stala zdrojem takřka nesnesitelné trýzně. Všechny ty silné, vychloubačné uhrovitě kluky s rašícími kníry už předem nenáviděl. Současně, kdykoli nechtěně porovnával své zřídka a na pyžamu se vzorkem i snadno přehlédnutelné poluce s těmi každodenními příhodami povodňového charakteru, které údajně prožívali oni, si s nemalým hněvem připomínal babiččinu bezmasou, a tudíž – domníval se – *neplnohodnotnou* kuchyni.

„Všechny líbá naše bída!“ vztekal se tajně.

„Bud' rád, že jde Jaruška vůbec na gymnázium,“ chlácholila ho matka. „Za rok se tam sejdete... Co bys, prosím tě, dělal, kdyby chtěla jít třeba na střední zdravotnickou?“

„To nevím,“ přiznal nešťastně Kvido.

Jak se blížil termín, kdy bylo nutné odevzdat přihlášku ke studiu, snažil se Kvidův otec vystupňovat svůj výchovný vliv. Domníval se, že mu jeho nesporné a mnohými obdivované pracovní úspěchy, korunované nedávnou obchodní cestou do exotického Japonska, dávají všechny předpoklady pro použití metody *napodobovací* – jenomže Kvido, v rámci své pubertální kritičnosti, odmítal uznat i tak zjevné a životem ověřené pravdy, jako že štěstí člověka je přímo úměrné délce jeho služebních cest, uvedené v kilometrech, takže musel, ač nerad, sáhnout občas i k nepopulární metodě *přinucovací*.

„Haf! Haf!“ štěkal Kvido provokativně pokaždé, kdykoli se s ním otec přicházel učit – a když pak jednoho dne přinesl vyplněnou přihlášku, navlékl si na znamení protestu na krk ostnatý obojek.

Kvidův otec to však se synem myslel bezpochyby dobře, ba co víc, myslel to vůbec nejlépe, jak dovedl. Nešlo mu koneckonců o to, jestli začne Kvido studovat na střední škole o rok dřív, natož pak o doučování z matematiky či chemie; šlo tu o mnohem víc: Chtěl mu ušetřit alespoň část té úmorné, klikaté cesty za Životním Poznáním tím, že mu je s přesností, pro Kvida zatím nedosažitelnou, popíše z jakéhosi těžko dostupného místa kdesi daleko vpředu, odkud už je na ně dobře vidět a kam se on, otec, po letech už konečně dostal. Vzhledem k tomu, že mu ono Poznání zamýšlel popsat naprosto bezplatně, čistě jen z dobré otcovské vůle, nemohl později pochopit, proč se Kvido takovému *dobru* vzpírá.

„Bouřil se proti takové ignoranci ještě mnohokrát,“ vyprávěl Kvido. „Když neuspěl *na souši*, odletěl s námi v létě do Bulharska a hučel do mě *ve vzduchu* v letadle i *ve vodě* v moři, jako by hledal ideální fyzikální podmínky, za nichž je přeci jen možné zkušenosti sdělovat,“ vyprávěl po letech Kvido.

Někdy v té době napsal Kvido svou první povídku. Nazval ji Samoobsluha Krutost.

Odehrávala se v jakémsi fiktivním obchodě, kde na nizoučkých, ale prostorných regálech bylo jediné zboží: skuteční, živí chlapi, zabalení do průhledných, zčásti otevřených krabic. K pravé ruce měli přivázané visačky se svým jménem, cenou a rozměry. Mluvit nemohli.

Nakupujícími byly naopak zase jen dívky; byla mezi nimi také Jaruška. Měly obrovské pojízdné koše, které ztěžka tlačily podél regálů, a pečlivě vybíraly: Prohlížely si nejen oblečení chlapců, ale i jejich oči, ústa a zuby, zkoumaly barvu vlasů a čistotu pleti, vrstvu podkožního tuku a velikost svalstva, výšku postavy a tvar nohou a konečně se rovněž dívaly chlapcům na přirození a sledovaly, zda už je mají, či nemají porostlá chloupky. Přirozeně, že kvalitu vystavených chlapců vzájemně porovnávaly a hlasitě mezi sebou hodnotily. S výběrem jim občas pomáhaly prodavačky, což byly starší, silně nalíčené ženy s obrovskými řadry.

„Černovlasé, vysoké, opálené už nemáte?“ zeptala se jedné Jaruška.

„Jenom neopálené. Opálení byli ráno,“ odpověděla prodavačka celkem vlídně. „Byli hned pryč.“

V jedné z krabic stál pochopitelně Kvido. Dívky, včetně Jarušky, ho víceméně lhostejně míjely. Někdy prohodily nějakou tu poznámku.

„Kup si toho malinkýho brejlounka!“ škádlily se navzájem.
„Děkuju nechci! Kup si ho ty!“
Kvido povídku krasopisně přepsal a jednoho dne ji donesl Jarušce.
„Je divná,“ řekla, když si ji přečetla. „Divná a sprostá.“
Kvido zrudl a na tváři se mu objevil pokřivený úsměv.
„Takhle si je vybíráte,“ řekl vzdorně.
„Já ne!“ řekla Jaruška. „A nechci, abys o mně psal!“

VI.

1. Kariéra Kvidova otce skončila na sklonku léta roku devatenáct set sedmdesát sedm, a to tak rychle, jak náhle začala.

Už během předcházejícího podzimu se však odehrála jedna zdánlivě bezvýznamná příhoda, v níž by kdosi, kdo má pro takové věci smysl, mohl spatřovat jakousi předeihu, jakýsi první symptom budoucí krize: Malý Paco – naprosto stejným způsobem jako kdysi jeho bratr – shodil při kuželkách ve školce zasklený obraz prezidenta, tentokrát ovšem nikoli již Ludvíka Svobody, nýbrž Gustáva Husáka.

Padající rám s dlouhými ostrými střepy ani tentokrát nikoho našťěstí nezranil. Přesto se bohužel nedalo jednoznačně říci, že by shozený obraz nikomu neublížil: Jedna ze starších učitelek si totiž okamžitě vybavila týž incident s Kvidem a na setkání to každému vyprávěla coby *neuvěřitelnou náhodu*. Dotyčná epizoda tak záhy vešla v obecnou známost a ne každému to připadalo pouze zábavné.

„Dávej si na tyhle věci pozor,“ řekl Kvidovu otci Šperk. „Lidi v tom můžou vidět souvislost!“

„Je to dítě...“, omlouval Paca rozpačitě otec.

„A právem!“ řekl Šperk. „Nepodceňuj to.“

„Vsadím dolar proti sirce, že to ten moula udělal naschvál, aby se Kvidovi vyrovnal!“ křičel doma Kvidův otec, v jehož frazeologii se v té době zračila podvědomá touha navštívit služebně ještě i Spojené státy.

„A proč křičíš na mě?“ dotazovala se Kvidova matka celkem oprávněně.

„Normální děti přece neshodí *při kutálení* obraz, který visí dva a půl metru nad podlahou!“ křičel otec nicméně dál. „Normální děti ne!“

„Petrně mě tedy viníš z toho, že jsem ti porodila dva neuvěřitelně mizerné kuželkáře?“ řekla klidně matka.

„Neviním!“ hulákal otec a v návalu slepé zloby vlepil Pacovi facku. „To je vina tohohle fracka!“

Paco se rozplakal.

Kvido si před bratra stoupl, aby ho zaštitil vlastním tělem.

„Zešlel jsi?“ zvolala rozhořčeně matka. „Proč ho biješ? Chováš se jako magor.“

S námahou vyzvedla Paca do své náruče.

Otec zřejmě sám cítil, že by se měl alespoň pokusit svoji prchlivost nějak zdůvodnit.

„To má za mámu a za tátu, že se kvůli němu teď hádají,“ řekl nejistě.

Kvidova matka osušila Pacovi slzy a poslala ho pryč.

„Měl jsi mu dát ještě jednu,“ řekla výsměšně. „Za Husáka.“

„Byla to první *politická* facka, kterou Paco dostal,“ vyprávěl Kvido.

2. Kvidův otec se tedy snažil *dávat si pozor*. Nebylo to vůbec lehké, mimo jiné proto, že Pavel Kohout, od ledna signatář Charty, se po vyhoštění z Prahy odstěhoval do své sázavské vilky natrvalo: Jestliže ho tu spolu s Kvidovou matkou vídávali už dříve, kdy přijížděl jen občas, bylo nanejdůležitější nepravděpodobné, že by ho nyní nepotkali.

Stalo se tak jednoho sobotního dopoledne během jejich nákupu v místním obchodním domě. Později, když si střetnutí znovu rekapitulovali, se nedokázali shodnout, kdo z nich pronásledovaného dramatika uviděl jako první a měl tedy čas vyhlásit signál k ústupu: Kvidova matka tvrdila, že ho zahlédla až v okamžiku, kdy se – *čelem k ní* – právě shýbal k modrým přeprávkám s mlékem, jelikož ona právě mířila, jak si otec jistě vzpomíná, k mrazicímu boxu pro hranolky a pro máslo, nedalo se – aniž by se s pojezdným košíkem nějak trapně otáčela – už setkání zabránit. Otec sice připouštěl, že ho snad spatřila až u přepravek s mlékem, nicméně trval na tom, že Pavel Kohout stál *čelem k přeprávkám* – což je ostatně jen logické – a tudíž *zády k ní*, takže měla dostatečný čas, aby se docela klidně s košíkem obrátila, prostě jako někdo, kdo si náhle uvědomil, že u předešlého regálu zapomněl vzít – co on ví – třeba ovesné vločky.

„Čili tvoje tvrzení o tom, že jsi setkání nemohla zabránit, je poněkud problematické,“ uzavíral otec.

„Přinejmenším stejně problematické jako tvoje tvrzení, že jsi po celou inkriminovanou dobu zkoumal datum na konzervě s lunchmeatem, ačkoli to nikdy neděláš, protože sám dobře víš o své neuvěřitelné schopnosti jíst bez jakýchkoli následků i zcela shnilé maso, jak jsi mi to mnohokrát, naposledy předloni na Lužnici, dokázal!“

„Taková demagogie!“ hájil se otec. „Jestli jsem na Lužnici snědl salám, který vám v ponurém ranním světle z nějakého důvodu připadal nazelenalý, nebylo to proto, že bych si snad byl jistý svojí údajnou imunitou vůči botulotoxinu, což je ostatně úplná krávvovina, nýbrž prostě proto, že z *jistých důvodů* dávám přednost i staršímu masu před čerstvou zeleninou!“

„S výjimkou jugoslávského leča,“ podotkla Kvidova matka.

„Ale když už jsi se zmínila o naší vodácké minulosti,“ navázal otec, aniž vzal její poznámku na vědomí, „musím ti připomenout, třebaže je mi trapné pitvat to do takových směšných detailů, že každý jen trochu zkušený vodák-zadák odhaduje směr příštího pohybu lodě podle pohybu *špičky* – a ta, pokud jde o tvůj nákupní vozík, nesměřovala k mrazicímu boxu, nýbrž rovnou k přepravkám s mlékem!“

„Může mi někdo říct, oč tu proboha jde?“ žádal Kvido.

„Ále,“ odbyla ho matka, „o nic.“

„Naopak,“ pravil věštecky Kvidův otec, „o všechno.“

„V jistém smyslu se nemýlil,“ vyprávěl později Kvido.

„Nazdar, Pavle,“ řekla tehdy Kvidova matka se zářivým úsměvem Pavlu Kohoutovi, dávajíc tak prodávacům, nakupujícím lidem a v neposlední řadě i sama sobě najevo, že se nebojí letos tolik diskutovaného disidenta oslovit na tak frekventovaném místě.

Kvidův otec, který maličko zbledl, se na poslední chvíli rozhodl tvářit pobaveně.

Pavel Kohout někdejší Janu ze své Dobré písňe a později kamarádku z divadla samozřejmě okamžitě poznal – nebyly to ostatně ještě ani dva roky, co se v Sázavě viděli naposledy – a v jeho očích se objevil záblesk nepředstírané radosti:

„Nazdár!“

Takřka vzápětí se však jakoby zarazil a vrátil se k onomu zdrženlivě vlídnému tónu, který si pro podobná setkání už dávno vyhradil a který neměl jiný cíl než brát jistý specifický ohled na ty, s nimiž rozmlouvá. Zářivý úsměv na tváři Kvidovy matky však neochaboval ani po několika minutách rozhovoru, a tak se nakonec odhodlal vyslovit onu tak běžnou společenskou větu, kterou ale v poslední době vyslovoval jen málokdy, neboť si byl vědom toho, že se v jeho ústech rázem mění v surový psychologický nátlak.

„Tak se někdy zastavte – až se vám to bude hodit,“ řekl poněkud obezřetně.

Nechtěl být nezdvořilý a nepozvat své přátele vůbec – ale zároveň se jim, jak vidno, snažil ponechat dostatek prostoru pro úhybný manévř (který by byl pochopil).

„A bylo to tu. Osudová chvíle,“ řekl redaktorovi Kvido.

Nikdo o ní ovšem neměl tušení. Ani Kvidův otec, ani Kvidova matka, ani spoluobčané, proudící kolem nich, a dokonce ani mouchy, poletující nad páchnoucími sýry. Kvidovi rodiče – tak jako většina manželských párů, které se často pohybují ve společnosti – si léty bezděky vypracovali celý systém mimořečové komunikace, od známých náhodných gest, pohledů či pohybů hlavou, až po tak jemné výrazové znaky, jako je rychlost nadechnutí, sotva slyšitelné mlasknutí nebo prakticky nepostřehnutelné přešlápnutí na místě – ale i tento vždy tak dobře fungující systém je nyní zradil, a to zcela nečekaně, neboť v minulosti úspěšně čelili (dokonce s jistou elegancí) i pozváním doslova agresivním.

„Kdyby šlo o písemné pozvání, jsem stoprocentně přesvědčen, že by je odmítli,“ tvrdil Kvido. „Měli by pro to bezpočet velmi rozumných argumentů. Ale takhle, tváří v tvář... To bylo přece jen trochu moc. Na to byli příliš slušní.“

„A co třeba dneska večer?“ navrhla tentokrát nadšeně Kvidova matka a obrátila se na svého muže nevidoucíma očima.

„Já bych byl pro!“ zajásal Kvidův otec a pocítil prudké píchnutí pod prsní kostí.

„Dneska?“ Pavel Kohout byl takovou spontánní odpovědí příjemně zaskočen. „No tak výborně!“

„A neupečeme si kuře?“ zeptal se statečně Kvidův otec, přemáhaje bolest, a pohodil hlavou směrem k mrazicímu boxu. „Já že bych totiž hned dvě koupil.“

Kvidova matka mu věnovala obdivný pohled.

„Jedno,“ řekl vesele Pavel Kohout. „Druhé koupím já.“

3. „Na překonání bouří, psot a tísní,
aby se život rozletěl jak pták,
aby se láska stala dobrou písní,
se kterou dá se letět do oblak!“

recitovala Kvidova matka se směsicí ironie a sentimentu, když se onoho odpoledne oblékala k domluvenému táboráku.

„Kdybych se byl chtěl přátelit s oponenty režimu, mohl jsem zůstat v Praze,“ hořekoval naoko Kvidův otec, trochu okouzlený vlastní občanskou odvahou. „Neutíkal jsem na venkov proto, abych si s nimi opékal kuřata!“

„S těmi kuřaty to byl tvůj nápad,“ poznamenala s úsměvem Kvidova matka, aniž odvrátila pohled od zrcadla.

„Kuřata si klidně zdůvodním, ale jsem zvědav, jak budeš vysvětlovat ty oponenty!“

„Kuře jako Kohout, to máš jedno,“ zavtipkovala Kvidova matka dětinsky. „Ještě pořád tam ale nemusíme jít...“

„Právě že musíme,“ bědoval otec. „Kvůli tvým hranolkům a máslu tam jít musíme!“

„Kvůli tvému lunchmeatu!“ Kvidova matka se naposledy podívala do zrcadla: „Jak vypadám?“

„Panebože! Ona se mě klidně zeptá, jak vypadá!“

„Neměly by jít děti přeci jen s námi?“ zeptala se náhle Kvidova matka. „Kvido by mohl Pavlovi přečíst tu povídku?“

V jejím návrhu se – jak Kvidův otec správně postřehl – mísila zdravá mateřská pýcha s poněkud méně zdravým alibismem: Budou-li u toho kromě kuřat ještě i děti, nemůže schůzka vypadat nijak konspirativně, uvažovala.

„No proč ne?“ řekl Kvidův otec.

Teprve poté, co Pavel Kohout a jeho žena Jelena zasvětili své hosty do posledního vnitropolitického dění a mimo jiné je seznámili se skutečností, že jsou velmi často sledováni Státní bezpečností, uvědomil si Kvidův otec, do jak vážné hry se – byť jako divák – dostal. Aby nějak zaměstnal své ruce, ujal se otáčení rožně, ale nadšené gurmánství, které přitom předstíral, nedokázalo jeho nervozitu beze zbytku zakrýt. Jeho mlaskavé výroky o zlatavě křupavé kůžičce nikoho neošálily tím spíše, že se stále díval na hodinky a k obloze, jako by se už nemohl dočkat příchodu tmy, a že jediný kousek kuřecích prsíček, který si v křiklavém rozporu se svými řečmi vzal, o chvíli později s trochu nepřesvědčivým vysvětlením zvrátil do živého plotu.

Také Kvidova matka pochopila, že možná rizika, spojená s touto návštěvou, jsou o něco větší, než si byla ochotna ještě před hodinou připustit. Nakonec však silnější než obavy z možných následků byla její hrůza z Kohoutova jezevčíka. Kdykoli se jí ve tmě otřel o nohy, k úleku hostitelů strašlivě zaječela.

„Nevadí mi, když se ženská bojí psů, pavouků nebo myší,“ řekl napůl žertem a napůl vážně Pavel Kohout, kterému už to začínalo jít na nervy, neboť neměl potuchy o hloubce její fobie, „ale nesnáším, když si to vykládá jako svoji přednost...“

Situaci zachraňovali Paco a Kvido: Malého jezevčíka se nebáli a nebáli se ani tajné policie, takže se chovali zcela přirozeně. Pavel Kohout sice

nejprve zapochyboval, zda náhodou Kvido nebude patřit k oněm mladíčkům, kteří po vypití dvou sklenek jeho vína ostře odmítnou jeho ranou svazáckou tvorbu, ale Kvidovo několikaleté řinčivé recitační období, za něž se už nyní nemálo styděl a které nebylo úplně nepodobné právě kohoutovskému „intelektuálnímu selhání“, znamenalo dostatečnou záruku, že na posměšnou recitaci veršů o Stalinovi tentokrát nedojde. Oba chlapci se mu líbili a s chutí s nimi šaškoval.

Když přišlo na přečtení Kvidovy povídky, dramatik se maličko ulekl a rychle si začal připravovat nějaké to šetrné odmítnutí s patřičným povzbuzením. Povídka – jakkoli začátečnická – ho ale celkem mile překvapila, i když nesouhlasil s jejím pesimistickým vyzněním, jehož umělou příčinu spatřoval správně v tom, že prodávání hoši nemohli mluvit.

„My přece mluvit můžeme – a to je taky naše jediný štěstí!“ řekl Kvidovi a se smíchem mu předvedl vrstvu *svého* podkožního tuku. „Uvidíš, že každá ženská se dá našťestí ukecat.“

„Myslíte?“ řekl se zájmem Kvido.

Krátce po desáté zaslechli, jak na příjezdové cestě zastavilo auto.

„Aha,“ řekl tiše Pavel Kohout. „Naše ostra!h!“

Obešel garáž a nahlížel přes branku.

Kvidův otec ucítil prudké píchnutí pod prsní kosti.

„Místní,“ řekl Pavel Kohout. „Musíte jít zadem přes koleje. Poznali by vás.“

Návštěva skončila.

Kvido i Paco dostali příkaz mlčet.

Rodina se rychle loučila.

Prošli zahradou až na její opačný konec. Opatrně se vyhýbali větvím jabloní. Tráva byla mokrá. Protáhli se dírou v pletivu.

„Držte se!“ zašeptala Kvidova matka.

„Na shledanou,“ zašeptal Kvidův otec.

Tma milosrdně kryla jeho bledost.

Sestoupili na úzkou pěšinku nad železniční tratí. Po několika metrech zasvítily ve tmě oči psa.

Kvidova matka naposledy pronikavě zaječela.

„Dobrý večer!“ řekl kdosi. „Vaše občanské průkazy prosím!“

„Co se stalo?“ volal polekaně Pavel Kohout, který přiběhl zpátky k plotu.

Nikdo mu neodpověděl.

„Na návštěvě?“ řekl Šperk s nepříjemným úsměvem. „To je v pořádku,“ podotkl ke dvěma mužům, kteří stáli po jeho boku.

Kvidův otec nedokázal odpovědět.
Kvidova matka uchopila své syny za ruce.
„No běžte,“ řekl Šperk. „Běžte, běžte.“

VIII.

1. Většinou, když Kvido přemítal, co jeho otce mohlo tak zlomit, že si při svém přeřazování na jinou práci vybral z pěti nabízených míst, kde byla i tři místa úřednická, právě místo člena závodní stráže, nemyslíval ani tak na onen trochu záhadný výslech na Státní bezpečnosti, o němž mu otec odmítal říct cokoli bližšího, ani na onen rozhlasový pořad s názvem Případ Kohout, kde o organizovaném seskupování nepřátel socialistického zřízení v místě dramatikova stávajícího pobytu hovořil mezi jinými i soudruh Šperk; myslíval na inženýra Zváru.

„To je průser, člověče!“ řekl Zvárovi Kvidův otec hned nazítří po incidentu se Šperkem.

„To je průser, člověče, to je průser!“ řekl mu také, když se vrátil z výslechu v Bartolomějské.

Říkával to s nepřeslechnutelnou otázkou v hlase, doufaje, že ho kolega okřikne, aby nepřeháněl, aby nezveličoval, že to přece žádný skutečný průser není, že neudělal nic špatného, že se mu nemůže nic stát. Jenomže Zvára ho neokřikl.

A neokřikl ho ani tehdy, když Kvidův otec jednoho dne přišel do kanceláře s písemným seznamem těch pěti míst v ruce a řekl maličko přiškrceně, s toutéž slyšitelnou otázkou:

„Já snad, ty vole, budu nakonec dělat vrátnýho!“

„Vrátnýho?“ zděsil se doopravdy Zvára.

„Jo, tady mi to nabízej, černý na bílým...“, smál se Kvidův otec a jeho bledost ostře kontrastovala s předstíranou náladou. Byl rád, že to jeho přítele také tak překvapilo, a možná proto doufal, že Zvára nyní praští do stolu, vstane a vyběhne za personálním náměstkem, aby se ho zeptal, co je to za krávvovinu, odkdy dělají inženýři hovořící plynne dvěma světovými jazyky a mající cenné obchodní kontakty v Londýně, Pule, Düsseldorfu a Tokiu – odkdy dělají v podnicích vrátné?! Jenomže Zvára do stolu nepraštil, nevstal a řekl jen to, že něco takovýho se může stát opravdu jenom u nás.

„A to rozhodlo,“ tvrdil Kvido.

Doktor Liehr Kvidovu hypotézu později neodmítal, ale zároveň byl přesvědčen, že jeho otec dobrovolnou volbou *nejspodnějšího* místa v hierarchii oněch pěti se snažil – ať už vědomě či ne – zavděčit trestající moci, respektive se tuto moc bál podráždit tím, že by spadl řekněme jen o dvě příčky níže, třeba na místo cenového referenta; poukazoval v této souvislosti na výraznou vertikální symboliku celé věci: Vzhledem k tomu, že Kvidův otec sídlil dříve v kanceláři v *devátém patře* a vrátnice byla přirozeně v přízemí, šlo tu o *společenský* pád jaksi se vším všudy, což prý vyhovovalo jeho sklonům k mučednictví.

Kvidova matka – navzdory podobným vysvětlujícím teoriím – rozhodnutí svého muže nikdy nepochopila, nebo přesněji: pochopit odmítala.

„Ale proč proboha rovnou vrátnej?! křičela na otce onoho historického pondělního rána. „Proč jsi nevzal toho referenta? – Chceš říct, že strávíš dneska osm hodin v tý zavšivený kukani?!“

„Vrátní,“ vzdychl Kvidův otec, „tráví svou pracovní dobu na vrátnici. Jestli je zavšivená, sice nevím, nicméně o tom pochybuji.“

„Takže si prostě a jednoduše svlíkneš tohle tvídivý sako a tuhle krémovou košili a oblíkneš si ten principálskej oblek se stříbrnejma knoflíkama velikosti menší pudřenky a postavíš se tam někam ke vchodu!“

„Pravděpodobně ano.“

Rozčilení Kvidovy matky stoupalo s tím, jak si začínala uvědomovat nejruznější důsledky té velké změny:

„A na hlavu si posadíš čepici s odznakem?!“

„Ano.“

„A na rukáv si natáhneš tu příšernou rudou pásku?!“

„Ano,“ řekl otec trochu rozřtítě, neboť nenalezl ani jediný visací zámeček a marně přemítal, čím si zamkne skříňku v šatně.

„Ježíšikriste,“ hlesla Kvidova matka. „Ty jsi snad vážně zešílel.“

A tak se stal Kvidův otec vrátným. V jeho kožené aktovce, ještě před pár dny nabitě hustě popsanými diáři, zápisy z porad, nejruznějšími zprávami, výsledky expertíz, zahraničními odbornými časopisy, adresáři a desítkami vizitek, byla nyní jen dózička s kávou, kousek buchty, pero a dvě tři vystřižené křížovky.

Pokud měl ranní službu, býval na vrátnici už po páté, aby včas vystřídal kolegy z noční, převlékl se, podepsal převzetí pistole, pečlivě nalinkoval všechny čtyři kolonky v sešitě Denních hlášení a postavil se na určené místo k hlavnímu vchodu. V jeho pohybech i výrazu nebylo nic jiného než

jakési věcné soustředění začátečníka – a snad ještě jakási omluva za to, že tak brzy po ránu šokuje sotva probuzené lidi tím, že se jim ukazuje v této nečekané roli, v nepadnoucím šedomodré obleku a v čepici, která mu stále sklouzává až k obroučkám brýlí. Občas zalétl pohledem k svému veliteli, aby se přesvědčil, že nemá proti způsobu, kterým zdraví a perlustruje příchozí, nijakých námitek – a velitel, který se zřejmě cítil trochu trapně, s přehnaně pochvalným souhlasem kýval.

V pondělí ráno přišli oba Kvidovi rodiče do práce společně; na vrátnici matka otce bez rozloučení spěšně opustila. Jakmile však dorazila do své kanceláře a zapálila si cigaretu, uvědomila si, že již zítra se bude muset tak jako ostatní prokázat svému muži zaměstnaneckým průkazem. Celý den na to musela myslet, a když se po půl páté začala chystat k odchodu, věděla už, že těch patnáct dvacet kroků, spojených s jejím hmátnutím do kabelky, bude možná nejtěžší štek její divadelní kariéry.

Úterní ráno pak ukázalo, že její obavy byly oprávněné. První zkouška skončila úplným fiaskem: Oči zešíroka rozevřené, ruku s průkazem křečovitě vztaženou před sebe, jako by její muž v uniformě byl jakýmsi nadpřirozeným zjevením, které je možné zaplašit pouze tím, že se mu člověk legitimuje, prošla Kvidova matka vestibulem vrátnice, vrávoravě přitom narážejíc do červeného zábradlí.

„Však si zvykne,“ povzbuzoval otce jeho velitel.

Kvidův otec naštěstí sloužil také noční služby, takže jeho žena byla poloviny těchto setkání ušetřena, a on sám se zase mohl vyhnout setkáním s bývalými kolegy, jejichž ranní bodré průpovídky, pronášené ovšem během nebývale rychlé chůze, a proto nejednou zcela nedopovězené, ho jakýmsi zvláštním způsobem skličovaly. V noci měl i více času na čtení, na které se ale nyní ne vždy dokázal soustředit; v takových dnech potom ubíjel hodiny a minuty v opakovaných a z hlediska jeho povinností vlastně nadbytečných pochůzkách po celé administrativní budově: Pomalu se vlekl tmavými chodbami, četl si jmenovky na dveřích, nahlížel do známých kanceláří a kuzelem své baterky přejížděl po rodinných fotografiích pod skly na pracovních stolech. Občas se také bavil tím, že zašel do své bývalé kanceláře a studoval poznámky v diářích obou svých pokračovatelů – Zváry a jeho nového zástupce. „Ti pitomci,“ chichotal se tiše. „Ti blbci.“

2. Zatímco v podniku Kvidův otec navenek předstíral, že je s novým pracovním zařazením již smířen a že tak alespoň došel nikdy nepoznaného klidu, doma nepředstíral po čase již vůbec nic a cele se poddal své porážce.

Stával se zamlklým a reagoval apaticky nebo naopak velmi podrážděně. Ploužil se unaveně po domě, lhostejně míjeje zastaralé vzkazy jak ve stolním kalendáři firmy IBM, tak i na nástěnce v předsíni.

„Nyní řídila a organizovala rodinu matka,“ vyprávěl Kvido. „Patriarchát se zhroutil.“

Většinu času trávil teď Kvidův otec ve sklepní dílně: Vrátil se – tak jako vždy v těžkých dobách – ke své práci se dřevem. Bezmála dojatě si prohlížel zaprášené, ale pořád voňavé řezivo, pokorně se dotýkal hladkých borovicových dýh, bral do rukou světlounké lipové hranoly a tmavá švestková prkna, jako by se jim v duchu omlouval, že na ně mohl zapomenout kvůli něčemu tak pošetilému, jako jsou služební cesty. Pečlivě v dílně uklidil a zametl, nabrousil si všechna švédská dláta na kotoučové brusce a za pomoci petroleje je pak něžně obtahoval na arkansaském kameni. A zvolna se dal do práce: Řezal, brousil, soustružil, klížil a lakoval. Nezřídka přitom zapomínal na čas, a tak se stávalo, že když se někdy k ránu potácel Kvido v polospánku na záchod, škvírou opuchlých víček zahlédl otce, jak se v koupelně teprve chystá do postele, smýváje si z chloupků na zápěstích jemňounké zbytky pilin. Jindy v noci se Kvido s matkou dívali právě na televizi, když se z hlubin domu ozval vysoký tón otcovy protahovačky; oba sebou polekaně trhli. Po chvíli si Kvido všiml, že matka má v očích slzy.

„Mami?“ řekl tázavě.

Zavrtěla s bezmocným úsměvem hlavou. I v slabém přísvitu obrazovky bylo vidět její vrásky.

„Otec matku – podobně jako dřevo – *mořil*, čímž zvýrazňoval kresbu její letitosti,“ vyprávěl Kvido.

Nebylo divu: Byl buďto na vrátnici, anebo ve sklepě, odkud vylézal, jen když šel spát nebo něco málo sníst, popřípadě když chtěl někdy zhlédnout televizní noviny, které ho čím dál více rozrušovaly, takže nejednou odcházel ještě před jejich koncem, aby se prostřednictvím několika precizních vrubůřezů do ořechu alespoň částečně uklidnil.

Na Kvidovu matku toho začínalo být moc: Právní agenda podniku, na kterou byla v podstatě sama, ji zaměstnávala natolik, že často přicházela domů až večer. Doma byl nepořádek a nenašel se nikdo, kdo by ho uklidil. Kvido dělil svůj čas výlučně jen mezi psaní povídek a studium sexuologických příruček a Paco, jehož původní přirozený klukovský zájem o indiánské a zálesácké hry přerostl v podivný nezájem o cokoli jiného, se po boku staršího kamaráda zvaného Medvědík kůže celé dny toulal po

lesích. Babičku Líbu, která i nadále dýchala přes mokré šátky a roznášela tak vodu po všech místnostech, tento nepořádek pouze natolik pohoršoval, že v něm odmítala žít a podobně jako Kvido se zavírala do svého pokoje. A dům chátral.

Chátral, protože mnohem více než soustružené sloupky k schodištnímu zábradlí potřeboval běžný úklid a údržbu. Zahradla zarostla trávou a plevelem. Zahradní branka, plot a okenní rámy naléhavě vyžadovaly nový nátěr. Oknem v kuchyni, které rozbil Paco koženým lasem, studeně táhlo. Část uhlí, které nikdo neuklidil, rozmáčel déšť. Květiny v domě, na které matka nedosáhla, uvadly a v mixéru, který se jí nepodařilo rozšroubovat, již několik měsíců hnil zbytek jakéhosi mléčného koktejlu. Dveře v předsíni byly z obou stran rozškrábány od psa, na něhož otec zapomínal. Z vodovodních kohoutků kapalo a námraza v chladničce dosáhla takové tloušťky, že dveře nebylo možné zavřít. Zrcadlo v koupelně bylo zastříkané zubní pastou až k neprůhlednosti a záchodová mísa, vždycky tak zářivě bílá, byla nyní poseta žlutými skvrnami zaschlé moči.

„Špatně se mi psalo,“ vyprávěl Kvido. „Takový chaos! Miluji pořádek a symetrii!“

3. (Pátek večer. Kuchyně. Přítomna je pouze Kvidova matka. S velkými obtížemi klade prázdné talíře na kuchyňskou linku, zcela zaplněnou špinavým nádobím, zbytky jídel, starými novinami a časopisy, fotbalovými chrániči, plechovkami s Luxolem, odřezky hobry a borovicovou kůrou. Vypne vařič, na kterém vře voda s párky. Vyjde z kuchyně a postaví se doprostřed předsíně. Dlouhá pauza.)

MATKA (nahlas, unaveně): Večeře.

(Nic se neozývá)

MATKA (hlasitěji): Večeře!

(Nic se neozývá)

MATKA (zoufale křičí): Večeře!!

KVIDO (z pokoje): Už jdu!

OTEC (z dílny): Už jdu!

BABIČKA (z pokoje, tlumeně skrze mokrý šátek): Hoří či co? (Všichni postupně přicházejí)

OTEC (na babičku): Neviděla jste někde jedno moje dlátko?

BABIČKA (odkrývá tvář pod šátkem): Já?! (Zakrývá tvář šátkem)

OTEC: Půlkulatou tvarovku?

BABIČKA (odkrývá tvář pod šátkem): Co bych s ní asi tak dělala?
(Zakrývá tvář šátkem)

KVIDO: Půlkulatou žemlovku, nejspíš.

MATKA (ke Kvidovi): Kde je zase Paco?

KVIDO: U mě v pokoji nebyl.

MATKA (k otci): Kde je Paco?

OTEC: U mě v dílně nebyl.

MATKA (naštvaně): Aha... Vzpomínáš si vůbec, kdy jsi ho viděl naposled?

BABIČKA (odkrývá tvář pod šátkem): To už je asi hodně dávno!
(Sundává si šátek z tváře)

OTEC (popuzeně k babičce): Nemám čas koukat na syna, když musím díky vám koukat každou hodinu na elektroměr!

MATKA (s povzdechem): Nechte toho. Kolik kdo nožiček?

KVIDO (listuje v novinách): Čtyři.

OTEC: Mně jenom jednu. Nějak nemám dneska hlad. Jedl jsem něco v práci.

MATKA (posměšně): Lidi ti už začali házet karamely?

OTEC (dotčeně): Velitel mi dal celou čabajku!

BABIČKA: Svlíkla jsi je? Byly přece z konzervy!

MATKA: Byly z konzervy, ale nebyly svlíkáci. (Netrpělivě) Kolik chceš těch nožiček?

BABIČKA (podezíravě): Jistě? Věřte mi, že ta fólie je na žaludek úplný zabiják...

MATKA (s námahou se ovládne): Určitě.

BABIČKA (nahlíží do hrnce): Nevypadají zrovna svlečeně...

MATKA (křičí): Nevypadaj svlečeně, protože *nejsou* svlíkáci!

BABIČKA: Laskavě na mě nekřič! Jsem ještě pořád tvoje matka.

MATKA: Promiň! Myslela jsem, že seš okresní hygienik.

KVIDO (ukazuje otci noviny s fotografií Vladimíra Remka na schůdcích kosmické lodi): Tomu říkám služební cesta! To musí být *šťastný* člověk!

MATKA: Neprovokuj. Jezte. Dobrou chuť.

KVIDO: Dobrou chuť.

OTEC: Nápodobně. Ten chleba –?

MATKA: Je pět dní starej. Nikdo jste nedošli nakoupit.

KVIDO: Já teda rozhodně nemůžu. Co jsem napsal tu povídku, nedokážu do samoobsluhy vůbec vstoupit. Nechci riskovat, že se tam duševně zhroutím...

MATKA (důrazně): Zítř ráno běžíš nakupovat, i kdyby sis předtím měl vzít diazepam!

KVIDO: Proč já? Ať jde otec – má volno...

MATKA (ironicky s pohledem na otce): Zbláznil ses? Otec přece dokončuje tu intarzovanou šachovnici! Copak ho můžeme vyrušovat?

KVIDO (opovržlivě): Na dveřích skříně! Panebože! Ukaž mi šachistu, kterej bude ochotnej – aby si mohl zahrát – povalit na zem skřín s kabátama!

MATKA (zjevně spokojeně): Posuzuješ to příliš účelově. Především je to *krásná věc*! Něco jako propiska s hodinama. (Otec chce něco říct, ale přeruší ho příchod Paca. Paco má na sobě vestu z teletiny; na krku má koženou šňůrku s kančím klem, v ruce drží dlátko a je velmi špinavý.)

KVIDO: Chápu, že se někdo nerad meje – ale nechápu, proč je nutný stát se kvůli tomu trampem.

MATKA: Kde jsi byl?!

PACO: Dodělat ten totem...

OTEC (všimne si dlátko): Mojím dlátkem! Já tě zabiju!

MATKA: Proč jsi někomu neřekl, kam jdeš? Nebo alespoň nenechal vzkaz?

PACO: *Nechal* jsem vzkaz!

MATKA (podezíravě): Nechal? A kde?

PACO (nalezne v nepořádku na kuchyňské lince borovicovou kůru): Tady!

MATKA (prohlíží si Pacovy vrypy): Co to je?

KVIDO: Obrázkové písmo.

(Kratší pauza)

MATKA (rezignovaně): Dobře, Paco, ale příště nám to raději napiš normálně. Jako píšeš ve škole, ano? My bledé tváře píšeme a čteme latinkou. Kolik chceš nožiček?

PACO: Už jsem jedl. Medvědí kůže mi upekl havrana. (Matka chce cosi říci, ale přeruší ji zvonění telefonu. Kvidův otec strne. K telefonu běží Kvido. Matka ho následuje)

KVIDO: Ano? Nazdar! (Volá do kuchyně) Dědeček! Už zase z nemocnice! (Tišeji) Co ti bylo?... Aha... A vyhlídky?... (Usmívá se) Přeháníš!... V Benešově? Aní se neptej, nechápu, jak to s těmi měšťáky mohl Vančura vydržet... Ne, ve škole celkem dobrý – pochopitelně až na ředitele a na ty obrazy v aule, říkal jsem ti?

OTEC (nespokojeně): Uvědom si, že mluvíš do telefonu!

KVIDO: Paco? Dobře, právě večerel havrany... Ne, to byl vtip!... Žádnou zeleninu, měli jsme znamenité párky, vážně!... Opravdu to nemá souvislost... čestné slovo!

MATKA: Dej mi ho, prosím tě!

KVIDO: Otec? Ne, nezhroutil. Říká jenom, že ho všichni zradili. Snědli jeho kuřata a emigrovali.

OTEC: Zbláznil ses?! Opakuju ti, že mluvíš do telefonu!

MATKA: Dej mi ho!

KVIDO: Ne, ani ne... (Usmívá se) Akorát teď hrozně závidí Remkovi... Kdo to je? Ty nevíš?! Nečteš noviny?... Aha. Jo tak... A co čteš?... O životě koho?... Jo o životě!... A co Zita?... Hm... Jinak? Nevím. Matka mě nutí, abych si ve čtvrtáku dělal řidičák – normální matky to svým synům rozmlouvaj. Připadá mi, že je posedlá rychlostí či co!

MATKA: Nežvaň a dej mi ho!

KVIDO: ...Otec? Ne, už zase nejedí... Ne... Řekl nám, že si nenechá přišít neúmyslný zabití. Přesně na to prý ti estébáci čekaj –

OTEC (křičí): Vezmi mu to – nebo to vyrvu ze zdi!!

KVIDO: ...Ne, to byl otec... Musím ti dát mámu... Tak v neděli ahoj. Ahoj!

VIII.

1. Kvidova matka měla s poštou v Sázavě problémy již mnohokrát. Kromě těch několika odlepených cizokrajných známek, které klidně oželela, se jí zde ztratily i celé dopisy, a dokonce i jedna nebo dvě knížky, které si objednala v Klubu čtenářů; doporučené zásilky, které byly adresovány do zaměstnání, jí naopak na poště nesmyslně nechávali, takže si pro ně musela po práci osobně dojít. Většinou to však odbyla mávnutím ruky.

Když ale onoho nedělního odpoledne stála na chodbě nemocnice na Bulovce s těmi tak zoufale zbytečnými rodinnými fotografiemi, loupanými broskvemi v sirupu a novou knížkou o dějinách Prahy, zatímco telegram o dědečkově smrti, odeslaný z nemocnice v sobotu v 11.35, stále ještě ležel kdesi za poštovní přepážkou, přisahal, že tentokrát to tak nenechá.

Po dvou probdělých nocích nicméně zjistila, že k tomu, aby na poštu sama zašla a kohosi, byť právem, obviňovala, nemá sil, a žádala proto Kvidova otce, aby to udělal za ni. Otec, který veškeré starosti se zařizováním pohřbu vzal jinak ohleduplně zcela za své, se tomuto jejímu přání bránil: Tvrdil, že je zbytečné přibírat si *právě teď* ještě o jednu starost víc a ničít si už beztak rozjitřené nervy.

„Nechme to být,“ prosil ji.

Kvido správně postřehl, že se za jeho zdráháním skrývá ještě cosi jiného – totiž známá obava ze sebemenších konfliktů, která od incidentu s Kohoutem nabyla u otce doslova chorobných rozměrů. To ho podráždilo.

„Ani náhodou!“ řekl. „Jestli se tam bojíš jít, jdu tam já.“

Matka mu odhrnula vlasy z čela. Musela se už trochu natáhnout.

„Ty bys to dokázal?“

Kvido zaváhal, ale vědomí, že jsou v naprostém právu, ho posilovalo.

„Myslím, že jo,“ řekl.

Kancelář vedoucího pošty, k němuž se ještě toho dne nechal zavést, působila díky tmavému nábytku a vínově rudému koberci poněkud honosněji, než by byl Kvido u tak malého úřadu očekával.

„Posaď se,“ vybídl ho vlídně vedoucí, ale Kvido zůstal stát. Vedoucí se usmál.

„Tuším, co tě k nám přivádí,“ řekl. „Ale nejprve mi dovol, abych ti vyjádřil svou opravdovou upřímnou soustrast.“

Kvido se neznatelně ušklíbl, ale nabízenou ruku přijal.

„Chápu tvoje rozpaky,“ řekl vedoucí. „To, co se stalo, nás všechny skutečně mrzí. Ale zároveň bychom neměli dopustit, aby emoce zvítězily nad rozumem. To by mohlo být špatné...“

„Jak to myslíte?“

„Víš, já si nenamlouvám, že je na naší poště všechno v naprostém pořádku. Snad jsme se občas dopustili i nějaké té chyby a ta stížnost, kterou jsi vznesl, je do jisté míry i oprávněná –“

„Do jisté míry?!“ neudržel se Kvido. „O čem to mluvíte? Přijeli jsme dědečka navštívit – a on byl mrtvý. Těšil jsem se, že si popovídáme – a on byl mrtvý! Dokážete si to vůbec představit?!“

„Samozřejmě,“ řekl vedoucí. „Věř mi ale, že jsme udělali všechno proto, aby se něco podobného nemohlo opakovat.“

„To rád slyším,“ řekl sarkasticky Kvido. „Mám totiž ještě jednoho!“

Pohledem přelétl čestná uznání na protější zdi. Vedoucí ho čímsi popuzoval, ale zatím to nedokázal definovat.

„Něco ti řeknu,“ řekl vedoucí. „On totiž dovede kritizovat každý – nezlob se, že ti to říkám tak otevřeně. Je snadné bořit, poplivat něco – ale konkrétní, realistický návrh, jak dělat věci lépe, ten má málokdo! Ani ty ho nemáš.“

„Já?!“ nevěřil Kvido svým uším. „Copak já jsem vedoucí pošty? Copak já rozumím poštám? Co já mám co zlepšovat! Copak právě to není *vaše* práce?“

„No tak vidíš!“ usmál se vedoucí. „Sám přiznáváš, že problematice pošt nerozumíš – přitom si klidně osobuješ právo poštu posuzovat!“

Kvido se nezmohl na odpověď. Jeho vztek rostl.

„Musíme prostě přihlížet k možnostem, které má naše pošta k dispozici,“ pokračoval vedoucí. „Lidí je málo, úkolů moc, všechno se prostě nedá stihnout hned. Ani Řím nebyl postaven přes noc!“

„Prosím vás,“ řekl Kvido, s námahou se ovládaje, „nikdo po vás přece nechce, abyste za noc stavěli Řím! Ale bylo by báječné, kdyby vám propříště stačilo méně než oněch čtyřicet hodin, abyste na vzdálenost necelého kilometru doručili jeden telegram!“

„Jsi z pochopitelných důvodů velmi rozrušený, takže mě nikdy nenecháš dokončit to, co jsem chtěl říci,“ řekl vedoucí s nepříjemným úsměvem. „Chtěl jsem říci, že jsme si nedostatků vědomi, ale že je naivní se domnívat, že je můžeme odstranit naráz. Jenom netrpělivé mládí – jako to

tvoje – chce všechno hned. Vsadil bych se, že to je zároveň i důvod, proč nepřišel se stížností tvůj otec.“

„Možná. Nicméně nemohu souhlasit, že chci všechno hned. Nechci. Ani pošta mi nemusí chodit hned – úplně se spokojím s tím, když mi bude chodit *včas*. Především pak telegramy a expres-zásilky. Pokud jde o pohlednice, klidně vám budu tolerovat i dvou až třídenní zpoždění, aby si je mohly přečíst skutečně *všechny* vaše zaměstnankyně, a ne pouze ty, co jsou zrovna v práci – což by vůči těm druhým nebylo spravedlivé.“

„To jsou –“

„Nemám dokonce nic proti tomu, když si pro manžela odlepí nějakou tu známku, koneckonců, jak řekl Goethe, sběratelé jsou šťastní lidé, ale dohlédněte prosím na to, aby přitom poškozovaly jen ty méně důležité části textu!“

„To, co mi tu říkáš, jsou obvinění, která bys musel nejprve dokázat...“

Kvido se měl k odchodu.

„Myslím si,“ řekl vedoucí, „že každý kritik by měl začít nejdříve ze všeho sám u sebe. Protože –“

„Panebože!“ zvolal Kvido. „O čem se to tady bavíme?!“

„O čem?“ řekl vedoucí. „O čem? – O tom, že demagogicky přehlížíš všechno dobré, co bylo na týhle poště uděláno. O tom, že se chystáš očernit všechny ty, kteří tu každý den odvádějí kus poctivé práce. O tom...“

„Nikoliv,“ řekl Kvido už jakoby unaveně. „Všech těch, kteří tu každý den odvádějí kus poctivé práce, si samozřejmě hluboce vážím. Jenom mě nasrala ta vaše soudružka, která si z telegramu o smrti mého dědečka zřejmě udělala záložku do Burdy!“

„Čím déle tě poslouchám,“ řekl vedoucí se studeným úsměvem, „tím více si uvědomuji, jak moc se musíš diskusím, jako je ta naše, ještě učit. Zejména pak –,“ pohlédl káravě na Kvida, „jejich slovní kultuře. Ale zkusím ti to tedy říct ještě jinak: posílal jsi od nás někdy spěšný dopis, blahopřejný telegram, balík, nějakou finanční částku?“

„Pochopitelně,“ řekl Kvido a marně přemítal, jakého myšlenkového skoku to zase bude svědkem.

„Jinými slovy,“ řekl významně vedoucí, „docela pravidelně využíváš nejružnějších našich služeb. Pravidelně tobě i tvé rodině vycházíme vstříc ve všech vašich požadavcích – a vám to připadá samozřejmé...“

„Nikoliv!“ řekl zuřivě Kvido. „Opět nikoliv. Nepřipadá nám to samozřejmé, protože to *je* samozřejmé. Žádná z oněch služeb, o kterých jste mluvil, ani v nejmenším nepřesahuje rámec vašich naprosto běžných povinností. Pošty tu jsou právě proto, aby z nich mohli lidé odesílat balíky,

telegramy a peníze – a tak se mi nesnažte laskavě vsugerovat, že bych si měl samým vděkem sednout na prdel pokaždé, když mi přinesete rekomando!“

„A že vám naše soudružka ochotně krotí psa, kterého vy sami nedokážete zvládnout – to je taky samozřejmé?“ rozkřikl se hněvivě vedoucí.

Na tuhle otázku nebyl Kvido připraven.

„A že si dneska chce stěžovat i ten nejposlednější vrátný – to je taky samozřejmé?!“

Urážka zasáhla Kvida tak, že na okamžik nemohl popadnout dech.

Vedoucí, rudý rozčilením, na něho pohlédl s neskryvanou, opovržlivou nenávistí:

„Nebo jeho přemoudřejší spratek?!“

Strčil do Kvida břichem.

„Koukej vypadnout!“ zařval.

Vystrčil Kvida na chodbu a přibouchl za ním dveře.

Kvido je několikrát zběsile nakopl.

Prudce se otevřely.

„A nikomu netykej!“ zaječel Kvido už na útěku.

2. Kvidova matka sice nikdy nemohla s naprostou jistotou říci, že ona vytržená stránka se Shakespearovým sonetem č. 66, kterou v pondělí večer nalezla v balíku s dědečkovými osobními věcmi, skutečně vyjadřuje jeho vědomé přání stran motta smutečního oznámení, ale protože svého otce dobře znala a věděla, že by s knihou něco takového neprovedl, pokud by k tomu neměl právě nějaký zcela mimořádný důvod, okamžitě tomu uvěřila. Četla sonet pohnutě znovu a znovu a navzdory bolesti, která ji celou prostupovala, pocítila malou radost, že nechá-li tuto báseň vytisknout v záhlaví, dá svému tatínkovi jakousi dodatečnou možnost ještě jednou oslovit své nejbližší a své dávno přátele něčím, co před svou smrtí snad opravdu cítil a co mu zřejmě připadalo důležité.

„Nebylo jí práno,“ vyprávěl redaktorovi Kvido.

Kvidova matka to pochopila ve chvíli, když se její muž vrátil z Pohřební služby v Uhlířských Janovicích. Sotva vstoupil a ona uviděla, jak se tváří, bylo jí náhle všechno jasné – a dokonce se v duchu ve zlomku vteřiny podívala, jak vlastně mohla být tak naivní.

„Nejde to!“ řekla.

Kvido tázavě hleděl na otce.

„Nejde,“ řekl otec.

Kvidova matka se vrátila zpátky ke stolu, dlaněmi obemkla šálek čaje, ale nakonec se nenapila.

„Nejde to,“ opakovala zamyšleně.

„Dělal jsem, co jsem mohl, ale nebyla s nimi vůbec řeč. Nemají tenhle citát na seznamu a basta.“

„Na *seznamu*?“

„Na seznamu *povolených* citátů,“ upřesnil otec.

„Povolených citátů?! Shakespeare je nepovolený?! Chci snad, aby mi otiskli citát z Mussoliniho?! Řekl jsi jim vůbec, že je to Shakespeare?!“

„Řekl.“

Matka se sklonila nad šálek.

„Ježíšikriste,“ řekla.

Otec si k ní opatrně přitáhl židli.

„Nemůžu za to, věř mi,“ řekl. „Zkoušel jsem tomu chlapovi dát všechny čtyři stovky, co jsem měl s sebou –“

„No a?“

„Řekl mi, že ještě neviděl nikoho, kdo by se za čtyři stovky nechal zavíít.“

„Nepovolil Shakespeara!“ Kvidova matka zatřepala hlavou. „To už nám vážně můžou zakázat úplně všechno.“

„Tu hudbu,“ řekl otec s jakousi obrovskou neochotou, „tu mi taky nevzali. Naštěstí tam ale měl toho Mahlera.“

„To je hnus,“ řekl Kvido. „Hnus, hnus, hnus!“

„Vždyť říkám,“ zasmála se matka hořce. „Zítřka nám zakážou žít.“

Kvidův otec ji vzal kolem ramen.

„Ani umřít nemůže člověk svobodně?!“ zvolala Kvidova matka.

„To jsem mu taky říkal,“ ozval se otec. „Řekl mi: Milej pane, jak žijeme, tak taky umřeme.“

„To je nakonec pravda.“

3. Kvido při obřadu neuronil ani slzu. Civěl na rakev zaplavenou květinami a věnci a mačkal si kolena, jak to dělával, když seděl u zubaře. Hněvivě poslouchal náhradního Mahlera a blahorečil matce, že odmítla jakékoli projevy. Myslel nejen na dědečka, ale i na jeho přítele Františka, na Zitu, na svého otce – a s tichým vzdorem si mumlal Shakespearovy verše.

Ve škole býval nyní zamlklý a popudlivý. Utrhoval se nejen na své spolužáky, ale i na kamaráda Špálu, a dokonce i na své učitele. Stále kolem sebe objevoval nějaké lži.

„Co je to s tebou?“ dotazoval se znepokojeně Špála.

„Všechno mě sere,“ odpovídal Kvido.

Doma mu to po pohřbu připadalo nesnesitelné, radši se na sobotu nechal zapsat na bramborovou brigádu.

Dovezli je až kamsi daleko za Neveklov. Na konec září bylo poměrně teplo a chuchvalci mraků se chvílemi prodralo i slunce, ale foukal velice silný vítr, který na otevřeném poli ještě zesílil. Většina dívek si ovázala kolem hlavy šátek. Mělo to v sobě cosi velice ženského a prapůvodního, stejně jako ona samotná práce, na které – říkal si Kvido – se toho za staletí v jistém smyslu příliš nezměnilo: Stále tu byla táž ohnutá záda, tytéž obratné ženské prsty. Kvidovi náhle bůhvíproč přišlo na mysl, že všechny ty bláznivé gymnazistky budou za pár let matkami.

Dívek zde bylo podstatně víc a Kvido a zbylí chlapci jim sotva stihli odnášet plné košíky na valník. Jaruška byla ovšem se svou třídou až na druhé straně polní cesty. Její koše obhospodařoval tentokrát jiný kluk, ale Kvidovi to bylo lhostejné. Svižně překračoval brázdy a přemýšlel o světě.

O pauze si sedl opodál ostatních, opřel se o tenký kmen plané jabloně a unaveně pozoroval, jak se nad vzdáleným lesnatým horizontem pomalu přeskupují bílošedá mračna. Hlad necítil, jenom se napil vyfasované limonády.

„Co je s tebou?“ řekla náhle Jaruška.

Měla na sobě vlastnoručně pletený černý svetr, který jí těsně obepínal ňadra, a staré džínsy s příliš širokými nohavicemi, zasoukanými do zaprášených červených holínek.

„Co by se mnou mělo být?“ řekl Kvido.

„Nevím,“ řekla Jaruška a dřepla si. „Něco.“

Všimla si nerozbalené svačiny.

„Nejedl jsi?“ zeptala se.

„Ne. Nemůžu přece jíst, když mě nemiluješ!“ řekl Kvido posměšně.

Oči pod tmavomodrým šátkem se dívaly zkoumavě.

„Co je ti?“

„Nic, k sakru!“ vyjel Kvido. „Myslíš, že když ti neaportuju košíky, že mi hned musí něco bejt?!“

„Kvido?“ řekla Jaruška udiveně.

Dotkla se jeho ramen.

„Co je s tebou? Kvido?“

Zavřel oči.

„Pochovali jsme dědu. Mimo jiné.“

Po chvíli řekla:

„Proč jsi mi to neřekl?“

Dívala se na něho tak upřímně, až se Kvido musel zasmát:

„A proč bych to tobě měl říkat? Vůbec jsi ho neznala!“

„A komu jinému?“ řekla Jaruška vážně.

Nakonec jí vyprávěl o všem: O telefonátu s dědečkem, o hrůzné návštěvě v nemocnici, o své hádce na poště, o sonetu.

„Ty umíš ten sonet?“ zeptala se Jaruška.

Seděla vedle něho na vatovaném kabátku a dívala se do řídnoucí koruny jabloně. Kvido se zarazil: Recitoval před Jaruškou celá léta, ale tohle bylo cosi jiného.

„Řekl bys mi ho?“

„Tady?“

Rozhlédl se: Po poli hnal vítr prашná oblaka. Stromořadím na vzdálené silnici projížděl autobus. Zubaté hrany zalesněného obzoru se zvolna svažovaly k vesnici.

Jaruška ho vzala za ruku. Jeho napětí povolilo. Přestal se ostýchat. Vzpomněl si na dědečka, jak se s námahou opíral o polštář v hlavě nemocniční postele. Začal tiše, rozpačitě recitovat, ale s přibývajícimi verši jeho hlas nabýval na jistotě:

„Jsem unaven a za smrt prosím Boha –
jen nevidět už, jak je bita ctnost,
a vynášena nicka přeubohá,
a křivdou rozšlapána nevinnost,
a odívána zlatem nemohoucnost,
a v trhu prodávána dívčí čest,
a pokálena bezúhonná vroucnost,
a utloukáno to, co silné jest,
a umění jak panáčkuje vládě
a doktor Blbec káže génium,
a lumpové se posmívají pravdě
a Dobro babě Zlu jak smejí dům –
tím světem unaven tak rád bych zhas!
Leč tebe zůstat mu na pospas?“

„Říkal jsi to moc hezky,“ řekla Jaruška.

„Šperková by měla radost,“ řekl Kvido a vysmrkal se: „Nebo spíš ne. Ale třeba mě slyšel.“

Jaruška mu pohladila hřbet dlaně.

Kvido si všiml, že je ostatní pozorují, ale nezáleželo mu na tom.

V očích pod šátkem náhle zajiskřilo.

„Půjdeme zítra sáňkovat?“ otázala se Jaruška.

Tak měl ten Kohout pravdu, pomyslel si Kvido. Normálně jsem ji ukecal.

IX.

1. Na jaře příštího roku, těsně před tím, než začal Kvidův otec definitivně šeptat, zjistila Kvidova matka, když jednou připravovala snídani, že se ztratily veškeré skleničky a skleněné hrnky, které kdysi přinesl z továrny. Udiveně prohledala všechny police a skřínky, ale všechno, co objevila, byly jen dva prastaré porcelánové hrníčky s ulomenými uchy a jedna sklínka od meruňkové marmelády. Nakonec ji napadlo podívat se do odpadkového koše. Šel otevřít jen ztěžka, a jak byl plný střepů, zachrastil.

Zavolala otce a věnovala mu tázavý, vyčítavý pohled.

„Co se na mě tak díváš! Hospodářskou kriminalitu si kvůli vám příští nedám!“ vyjel otec.

Kvidova matka na to neřekla nic. Pokývala smutně hlavou a nalila mu čaj do gumové nádoby na rozdělávání sádry.

Bylo to ostatně naposledy, co Kvidův otec doma křičel, neboť v příštích dnech začal stále častěji – a posléze už výlučně – šeptat. Vzbuzovalo to dojem, že v domě celé dny kdosi spí.

„Prosím tě, otče, proč šeptáš?!“ neudržel se už jednou Kvido.

„Já šeptám?“ šeptal překvapeně otec.

„Ano! Šeptáš. Pořád jenom šeptáš. Mami, prosím tě, řekni mu, že šeptá!“

„Šeptáš,“ potvrdila Kvidova matka. „Šeptáš a rozbíjíš sklo a schováváš kamsi naše knihy a fotografie.“

„Proč to děláš?!“ zvýšil hlas Kvido.

„Pokud jsi je rovnou nespálil,“ dodala matka. „Jako správný *agent*.“

Otec na ně zkoumavě pohlédl a roztočil naplno vodovodní kohoutek.

Kvido výsměšně sykl.

„Šeptám, protože mám jisté obavy,“ řekl ochraptěle otec.

„Obavy o co?!“ vybuchl Kvido. „O své místo vrátného?!“

„O nás,“ řekl otec. „Oni můžou všechno, copak to vážně nechápete?“

Nazítří po obědě mlčky odvedl Kvida a svou ženu k oknu v ložnici a obezřetně poodhrnul záclonu.

„Podívejte se – když nevěříte...,“ zašeptal.

Kvido s matkou pohlédli směrem, kterým otec ukazoval. V ohybu železniční trati pod Skřivánkem stála mezi stromy bílá stavební buňka, kterou sem přivezli před dvěma dny a která byla dočasným domovem pro několik traťových dělníků, provádějících v tunelu za zatáčkou jakési betonové injektáže. Před buňkou seděli tři muži.

„A co to má podle tebe být?“ zeptala se Kvidova matka rovnou. „Bunkr KGB?“

Celá ta komedie se jí k nevydržení přičila.

„Všimněte si té antény,“ upozorňoval je otec šeptem.

„Otče,“ řekl Kvido jakoby nevěřicně, „to je *televizní* anténa.“

„Pozoruji je už dlouho,“ řekl otec, aniž vzal synovu připomínku na vědomí. „Je jich celkem šest. Dost pravidelně se střídají, ale zajímavé je, že jeden z nich *pokaždé* zůstává uvnitř.“

„Otče!“ vykřikl Kvido. „Oni tu opravují *tunel*! Každý ti to řekne!“

Otec mu věnoval soucitný pohled.

„Tunel,“ zašeptal. „Ty myslíš, že zrovna *je* bude zajímat nějaký pitomý tunel?“

Dělal rodině starosti. Prakticky úplně přestal číst, šoural se z dílny do ložnice a zase nazpátek a ublinkával jako malé děčko.

„Bylo to zřejmě už přípravné období jeho psychózy,“ řekl později matce doktor Liehr. „Ovšem ty jeho představy – ony to nejsou v pravém slova smyslu bludy! Státní bezpečnost přece není přízrak.“

V opatrnosti, s níž Kvidův otec nadzdvíhal záclonu okna, bylo ovšem tenkrát něco, co jeho žena nedokázala snést. Zvykla si v ložnici číst, ale jakmile tam nyní otec přišel, nedokázala s ním setrvat v ložnici ani minutu; kvapně odcházela, zavírajíc za sebou hlučně dveře. Otcova kdysi slavná historka o jeho strýci, který po celý život prodával v železářství a od počátku se přitom domníval, že je dvorní dámou Ludvíka XIV., jí už vůbec nepřipadala komická. Nad rodinou se začínal vznášet přízrak šílenství.

Jednoho dne, když Kvidův otec setrval u okna v ložnici už obzvláště dlouho, ztratila nervy. Prudce si přetáhla kuchyňskou zástěru přes hlavu a vrazila do ložnice.

„A teď seď a dívej se!“ nařídila mu.

Rychle se obula, zamáčkla cigaretu a před zrcadlem v předsíni se v pěti vteřinách přečesala. Její chvat působil jaksi výhružně.

„Jestli nemaj psa, tak něco uvidíš!“ zavolala na svého muže a praskla za sebou dveřmi.

Kvidův otec se obrátil na syna, jako by od něj požadoval vysvětlení, ale Kvido jen neochotně pokrčil rameny. Pohlédli z okna. Matčína drobná postava neochvějně mířila k bílému domku. Ze silnice uhnula na cestu, po níž se dostala až k trati; jak se musela přizpůsobovat vzdálenosti mezi pražci, její chůze se postřehnutelně změnila. Kvidův otec vstal a několikrát ztěžka polkl.

„Jestli se zase pozvracíš, budeš to uklízet,“ varoval ho suše Kvido, aniž přitom spustil matku z očí.

Od stavební buňky ji dělilo už sotva dvacet metrů. Zřejmě na oba muže, kteří seděli venku, cosi zavolala, neboť oba k ní současně vzhledli. Jeden z nich jí – zdálo se – vyšel dva tři kroky v ústrety. Kvido si všiml, že je vysvěčený do půl těla: Několik minut všichni tři vstoje hovořili a potom zmizeli v buňce.

„Jdu tam!“ řekl Kvido, když ani po čtyřiceti minutách stále ještě nevyšla. Proti jeho vůli se na něj začal přenášet otcův bláznivý strach.

„Nikam!“ vykřikl otec, který během oněch čtyřiceti minut zhruba dvacetkrát zdolal tam a zpátky schody vedoucí do sklepní dílny a který úplně zapomněl šeptat: „Nehodlám přijít ještě i o syna!“

„Otče, prosím tě!“ řekl Kvido. „Vezmi si oxazepam a uklidni se.“

„Nepustím tě!“ volal ztrápeně otec. „Co ty o tom všem víš?! Co ty víš o popravách?! O masových deportacích?!“

„Blázne!“ zaječel Kvido a vyběhl z domu.

Čím více se strchoval o matku, tím větší podráždění cítil vůči otci. Už na silnici se bezděky dal do klusu. Na zčernalých kamenech mezi kolejemi si málem přivodil výron kotníku. Když ale udýchaně zastavil před podezíraným bílým domkem, našel tu jen dva sotva o rok starší vojáky. Leželi na rozepnutých spacích pytlech a podávali si jakousi poloprázdnou láhev. Nedůvěřivě si ho změřili.

„Jestli hledáš mámu, tak už odjeli,“ zasmál se jeden z nich.

„Kam?!“ vykřikl Kvido.

Voják pokrčil rameny.

„Proč?“ vykřikl Kvido už trochu nepřítelně.

„Nerev, človče,“ řekl druhý voják. „A upokoj sa. Ja som neni poliš.“

„To je v pořádku,“ řekl Kvido a vyběhl nazpět.

Matku spatřil, až když se v doprovodu jiných tří vojáků vracela zahradou k domu. Podnapile se smála a její výslovnost známým způsobem změkla.

„Jela jsem na drezíně!“ pochlubila se synovi.

Kvidův otec s nejistým úsměvem vyšel na terasu.

„Čatár Miga, stavebné a železničné vojsko Praha,“ predstavil se mu trochu ztěžka velitel. „Ak nám, pán inžinier, naozaj neveríte, kludne vám podpíšem, že Gustáv Husák je starý kokot!“

„To je v poriadku,“ řekl Kvidův otec.

2. Ani tento konkrétní důkaz ho však pocitu neznámého ohrožení nezbavil. I nadále byl velmi úzkostný, vztahovačný, i nadále trpěl nepřetržitým iracionálním sebeobviňováním. Když ho Kvido nebo jeho matka v domě míjeli, uhýbal pohledem. Kvidova matka se však nevzdávala. Dostanu ho z toho, umiňovala si. Její instinkt jí napovídal, že by mu mohla prospět změna prostředí. Obtelefonovala několik podnikových rekreačních zařízení a nakonec se jí podařilo zamluvit na prvních čtrnáct dní prázdnin čtyřlůžkový pokoj na malé chatě v Krkonoších.

Zpočátku se skutečně zdálo, že pobyt na horách má na otce příznivý účinek: Trávil sice hodně času osamělým hledáním vhodného řezbářského materiálu a samorostů, ale při té příležitosti nejednou našel i pár nádherně zbarvených křemenáčů a vypadalo to, že má po dlouhé době zase z něčeho radost. Chodil s rodinou na některé kratší výlety, po večerech trochu běhal a také více četl. K matčině radosti začal i lépe jíst a na Kolínské boudě snědl dokonce i dobrou polovinu zmrzlinového poháru se šlehačkou. Když se pak jednou společně s Pacem ponořili až po krk do ledového potoka, Kvidova matka považovala jeho brzké uzdravení za hotovou věc – a Kvido její nadšení marně brzdil.

Bezesporu nejvíce však rodinná dovolená svědčila právě Pacovi. Vzepřel se měšťáckému spaní v chatě a na okraji lesa si ve spletenci větví křivě rostoucí břízy brzy vybudoval improvizované visuté lůžko, kde pak strávil všechny následující noci. Přes den se učil vázat uzly, lezl na skály a cvičil se v házení nože.

„Zasvišťela smyčka lasa,
štíhlý ryzák tiše zařehťal,
mladý kovboj prach si z šatů strásá,
vesele si přitom zazpívááá!“

zpíval parodicky Kvido, když se jeho mladší bratr, špinavý a opálený, výjimečně objevil ve dveřích pokoje – obvykle jen proto, aby mu matka vyndala klíšťata.

„No a?“ říkával Paco vzdorně.

Kvido byl také spokojený: Napsal několik povídek, které stihl i přepsat – a z vět, které nakonec nepoužil, vždycky ještě sestavil dopis pro Jarušku.

Jednoho odpoledne se Kvidův otec s Pacem vydali do lesa nad chatou stopovat zvěř. Sotva po dvaceti minutách je však Kvidova matka zahlédla z okna pokoje, jak se loukou vracejí nazpátek.

„To není jelen!“ volala na ně. „Stopujete moje pohorky!“

Paco mávl směrem k otci pohrdavě rukou.

„S ním to nemá cenu,“ řekl.

„Co je?“ řekla matka trochu znepokojeně.

„Potřebuju si něco upřesnit,“ řekl Kvidův otec.

Když přišel nahoru, požádal svou ženu, zda by mu ještě jednou nevyjmenovala všechny rozdíly mezi takzvaným *podáním vysvětlení* a *svědeckou výpovědí*.

Ruce Kvidovy matky na sušicím platu s houbami se na kratičky okamžik zastavily, ale ihned se vzpamatovala a odbyla otce jakousi vtipnou odpovědí. Otec ale na své otázky trval.

Pokřčila tedy rameny a vlídně mu znovu vysvětlila jak zmíněné odlišnosti, tak i právní důsledky z nich vyplývající. Hovořila pomalu, neboť otec si – tak jako předtím pokaždé – dělal písemné poznámky. Když matka skončila, nějakou chvíli ještě zamyšleně hleděl na popsaný papír.

„Rozumím-li tomu dobře, může být nepravdivá výpověď v rámci takzvaného podání vysvětlení pokutována, nikoli však trestně stíhána?“ řekl posléze.

„Ano,“ řekla Kvidova matka. „Rozumíš tomu dobře. Jsi koneckonců vysokoškolsky vzdělaný člověk a v neposlední řadě ti to není vysvětlováno ani zdaleka poprvé.“

Vstoupil Kvido.

„A jěžiš,“ řekl. „Zase školení?“

„Bezvýjimečně?“ dotazoval se otec.

„Bezvýjimečně,“ vzdychla matka.

Otec si poznámky zastrčil do náprsní kapsy.

„Počkej, počkej,“ řekl Kvido. „Ty ten papír nesníš?! Nebo si ho alespoň nezastrčíš do konečnicku?! Víš ty vůbec, jakému riziku celou rodinu vystavuješ? Neslyšel jsi o masových deportacích na drezínách?“

„Neprovokuj,“ řekla matka. „Už jsi napsal tý babičce?“

„Jo,“ zasmál se Kvido.

„Ukaž!“ řekla matka podezíravě.

Kvido vytáhl z knížky černobílou pohlednici.

„Kde jsi ji sehnal?“ usmívala se matka. Obrátila ji a četla:

„Na chalupě v horském lese

žemlovka se na stůl nese.

Nechceme mít nijaký

abstinenční příznaky!“

„Bezvadný!“ smál se Kvidův otec.

Nazítří se Kvido a ostatní probudili do nádherného rána.

„Krásné jitro vzešlo nad hlubokým dolem na východu hor krkonošských. Tmavé jedle a borovice stály po horách v oděvu rosném,“ recitovala Kvidova matka.

Vydatně posnádali, otec ještě připravil do malého batohu pro všechny svačinu a vydali se na další výlet. Sešli dolů do Pece a pokračovali do Obřího dolu, kterým pak – přidržující se občas železných řetězů – vyšplhali až na úpatí Sněžky. Odtud chtěli jít cestou československo-polského přátelství ke Špindlerově boudě a podél Bílého Labe se posléze vrátit nazpět – ale otec nechťel. Zdálo se, že mu vadí především skutečnost, že zmíněná cesta zčásti vede přes polské území.

„No a co?“ nechápal Kvido.

„Nic,“ řekl otec. „Nechci tudy jít. Nepotrpím si na taková okázalá gesta.“

„Jaká gesta, proboha?“

„Nepotřebuji si dokazovat jakousi diskutabilní odvahu tím, že udělám třicet kroků od hraničního kamene!“

„Já se z tebe zblázním,“ řekl Kvido.

„Nechte toho,“ řekla rychle matka. „Žádné řeči a jde se!“

Uchopila otce za ruku, ale ten se jí vysmekl s nepochopitelnou zarputilostí.

„Říkám, že tudy nejdu!“

„Ale proč?“ řekla nešťastně matka.

„Proč? Protože mi připadá zbytečné se takhle produčirovat, když tím akorát provokujeme pohraničnický a když stejně dobře můžeme jít jinudy!“

„O jaké provokaci to hergot mluvíš?“ zvýšil hlas Kvido. „Ta cesta je normálně otevřená. Není to nic zakázaného!“

Kolemjdoucí turisté se udiveně ohlédli. Kvidův otec sklopil oči.

„Chodí tudy všichni – podívej se!“ argumentovala matka.

Otec neústupně vrtěl hlavou.

Jeho rty byly pevně sevřené.

Ztěžka oddychoval.

„S ním to nemá cenu,“ řekl Paco.

„Otče!“ řekl Kvido s jakýmsi zoufalým důrazem. „Rozhlédni se: Každých deset minut po té cestě projde *před zraký pohraničníků* nejméně sto lidí!“

Z nějakého důvodu mu připadalo strašlivě důležité, aby otce přesvědčil. Rezolutnost z otcova výrazu sice trochu ustoupila, takže vypadal nyní spíš zdrceně, ale nicméně zavrtěl znovu hlavou.

„Nesnesu ty triedry v zádech,“ zašeptal. „Nesnesu pomyšlení, že by mě ještě někdy někdo legitimoval. Copak to nechápete? Copak to vážně nedokážete pochopit?“

Vzhlédl k matce prosebnýma očima.

„To snad není pravda,“ řekl Kvido. „Máme otce blázna.“

„Dokážeme,“ řekla náhle matka rozhodně. „Půjdeme tedy jinudy.“

„Hraje divadlo,“ pošeptal Kvidovi Paco. „Polsko mu není dost dobrý, světákovi!“

3. Počátkem září se Kvidova matka definitivně rozhodla, že svému muži sežene psychiatra, neboť, ač nerada, musela v duchu konstatovat, že na jeho podivnou neurózu se svou intuicí nestačí.

Zneklidňovalo ji však zjevné politické pozadí otcovy mánie a nebyla si jistá, jak by na to nějaký cizí lékař reagoval; na Svobodné Evropě kdysi slyšela pořad o zneužívání psychiatrie k politickým cílům, a přestože se tenkrát ona relace týkala Sovětského svazu, leželo jí to v hlavě.

Vypravila se tedy do Prahy za Zitou, aby se s ní poradila. Kino bylo nabitě – dávali americký film Čelisti –, ale počasí bylo stále teplé, takže Zita neměla v šatně mnoho práce.

„Je to strašně napínavé – lidi ani nedutaj,“ informovala Kvidovu matku. „Je to trháč. Hrajeme to už pátej tejdén – nechceš se podívat?“

„Ani ne. O čem to vlastně je?“

„To ti neřeknu, holka. O potápěčích?“ řekla nejistě Zita. „Ještě jsem to neviděla – ale chystám se!“ ujišťovala.

Kvidova matka jí pohládila rukáv tmavomodrého pláště.

„Nejlepší bude, když půjdeš za mladým Liehrem,“ uvažovala posléze Zita. „Jeho táta byl výborný psychiatr.“

„Jak mladým?“ řekla Kvidova matka maličko pochybovačně.

„Je starší než ty,“ uklidňovala ji Zita. „Je prý dobrý. V Americe mu dali stipendium.“

„Znáš ho?“

„Byla jsem první na světě, kdo ho uviděl.“

„Vážně?“ usmála se Kvidova matka. „A kde teď pracuje?“

Zita píchla prstem před sebe.

„V Blaníku,“ řekla. „Jako topič.“

4. V říjnu tedy začal Kvidův otec jezdit za doktorem Liehrem do kotelný kina Blaník. V Kvidově postoji vůči otci tím došlo k jisté změně: Poprvé totiž připustil, že by otcovo podivné chování a jeho poráženecké nálady mohly být projevem skutečné nemoci; psychiatr, navíc údajně velmi schopný, by jistě poznal, že otec simuluje, uvažoval Kvido. Začal se proto k otci chovat ohleduplněji – a jejich vzájemnému vztahu to prospělo.

Jak se blížila Kvidova maturita, často se spolu učili: Sedávali u kuchyňského stolu v příjemném světle proutěné lampy – a počítali. Kvidovi matematika tradičně příliš nešla, ale otec – na rozdíl od minulých dob – nyní snášel jeho neschopnost docela klidně a trpělivě mu donekonečna vysvětloval, co bylo třeba.

„Dává mu ten doktor nějaký prášky?“ zeptal se jednou Kvido matky, neboť hledal nějaké vysvětlení.

„Nedává,“ řekla matka. „To byla moje podmínka.“

„Tak to nevím,“ řekl Kvido a jenom vzpomínal, jak otec kdysi během podobného doučování třískal kalkulačkou o stůl, až červená plastická tlačítka létala po celé kuchyni.

Občas, když Kvida matematika zmohla, se bavívali o ekonomii: Kvidův otec s tichou nostalgií hovořil o některých teoriích ze šedesátých let, s nimiž tenkrát sympatizoval, a kterých se – jak se ukazovalo – stále nechtěl vzdát. Kvidova matka na nich čas od času spočinula dlouhým pohledem: Kvido se škrábal v hlavě, otec plnil sešity schémata o pohybu zboží a z chloupků na jeho zápěstích padaly na bílé stránky mikroskopické zbytečky dřevěných pilin.

Kvido se postupem doby o ekonomii leccos dozvěděl, takže pak před spolužáky mohl vyslovovat nejružnější sarkastické poznámky na adresu národního hospodářství.

„To je náš ekonom,“ říkali o něm.

Kvido by byl sice o sobě raději slyšel, že je spisovatel, ale bylo to lepší než nic. S otcovým překvapivě nesmělým návrhem, zda by se nechtěl přihlásit ke studiu na Vysoké škole ekonomické, souhlasil dobrovolně.

„V onom mém rozhodnutí sehrály klíčovou úlohu celkem tři věci,“ vyprávěl později Kvido. „Vděk za péči, kterou mi nemocný otec v té době věnoval, dětinská touha přivést rodičům ze zahraniční služební cesty mikrovlnnou troubu a jugoslávská píseň Procvale su rože i vijole.“

X.

1. Jednoho teplého prázdninového večera, kdy se ohyb řeky třpytil odrazem bledého měsíčního svitu, poprosil Kvido Jarušku, zda by mu neukázala pohlaví. Jaruška se ale zdráhala: Zavrtěla hlavou, dívala se upřeně do tmavé mokré trávy, a kdykoli chtěl Kvido promluvit, přikryla mu ústa svou rozpálenou dlaní.

Poslední den před Kvidovým odjezdem na studia do Prahy se v lese nad Bílým kamenem svlékli. Stáli v ponožkách na jehličí a cítili se trapně. Kvido, který téměř nic neviděl, si vzpomněl na otcovu šeroslepost. Jaruška nevydržela stát a schoulila se na hromádku svého šatstva. Kvido si rozpačitě klekl vedle ní a jen marně vzpomínal na onu veselou samozřejmost, s níž se před ním Jaruška odhalovala v dětství, jakož i onen klidný pohled zaujatého brýlatého badatele, s nímž ji tenkrát pozoroval on sám. Nikdo z nich nevěděl, co dělat.

„Oblíkneme se,“ zašeptala Jaruška.

Kvido vztáhl ruce do tmy před sebe a s úlekem narazil na její ňadra. Jaruška se k němu bezradně přitiskla. Kvido se kousl do rtů, bolestně zasténal a zmáčel jí břicho svou lepkavou slastí.

„To nevadí,“ zašeptala Jaruška.

Viděla to tak ve filmu.

Ještě po roce a půl, na konci třetího semestru, neměl Kvido za sebou víc než zhruba deset podobně neúspěšných pokusů. Trápil se. Žádná věc na světě ho netrápila víc.

„Moje problémy nebyly důsledkem teoretické nepřipravenosti, naopak, pramenily z toho, že jsem o sexu věděl příliš,“ vykládal později Kvido. „O defloraci jsem četl úplně všechno: Znal jsem doporučené polohy, optimální úhel sklonu, tlak i teplotu, spoustu psychologických a technických fines, věděl jsem dobře, čeho se vyvarovat, a dokonce bych býval bledé omdlávající dívce, která se právě stala ženou, uměl poskytnout i první pomoc – jenom jsem vlastně dodnes nepochopil, jak to všechno skloubit dohromady. Ještě teď mi není beze zbytku jasné, jak lze být zároveň ‚sebevědomý, něžný a přirozený‘ a zvlhčovat si přitom prezervativ vazelínou.“

K nesnázím, které měl Kvido, se nadto přidávaly ještě problémy Jarušiny: Kromě její nezkušenosti to byla především její alergie na nejružnější květiny a traviny, jejichž pyl u ní vyvolával poměrně rozsáhlé obličejové otoky a někdy i dusivé záchvaty. Vlastní pokojík, kde by se mohli nerušeně scházet, neměli, a pokaždé se scházeli někde venku – Jarušino Tady ne! proto obvykle znamenalo V seně ne! V mateřídoušce ne! nebo Tady u těch kopretin ne! To Kvidovi jeho úlohu samozřejmě nijak neulehčovalo.

„Najít v okolí Sázavy přírodní terénní zlom, na jehož hraně je dle příruček deflorace údajně nejsnazší, není příliš obtížné. Najít takový terénní zlom, který by byl snadno přístupný a přitom skrytý zrakům kolemjdoucích, je už nepoměrně těžší,“ líčil to později Kvido. „Ale najít skrytý a přístupný terénní zlom příslušného sklonu, na němž současně neroste ani jediná z přibližně šedesáti naprosto běžných rostlin – to je téměř nemožné. Mně to můžete věřit! Jediné takové místo v okolí tří kilometrů je šikmý betonový vjezd do požární nádrže – přirozeně pokud ze spár mezi panely nejprve vytrháte všechny šlahouny divokého heřmánku...“

Z milování, oné radostné hry dvou těl, se tak pro Kvida a Jarušku postupem doby stal nepřijemný, termínovaný úkol. Když Kvido přijel v pátek navečer z Prahy, brávali se za ruce a chodívali ten úkol plnit, mlčky, trochu zachmuřeně, jako dva lidé, kteří jdou do práce na noční směnu – a vědomí předchozích proher je už předem ochromovalo. Byli neobratní, křečovití a zoufalí. Jediné schůzky, kdy se bezstarostně smáli a žertovali, se odehrávaly s nápadnou shodou v době, kdy mívala Jaruška menses. Někdy si vyprávěli o tom, jak chodívali sáňkovat, a sami sebe se ptali, co to mezi ně od té doby vstoupilo.

Jednou dal Kvido Jarušce podivnou hádanku:

„Přijel k nám černý kuň, zalehl nám celý dvůr – co to je?“

„Nevím,“ řekla Jaruška tázavě.

„Sex,“ řekl ponuře Kvido.

Věděl z knih i to, jak se v podobných případech postupuje: Sexuolog v poradně uloží neúspěšné dvojici jakýsi dočasný zákaz pokusů o pohlavní styk, a dvojice, osvobozena takto od traumatizující povinnosti, jeho zákaz při nejbližší příležitosti spontánně a úspěšně poruší – ale paradoxně právě skutečnost, že tuto metodu znal, mu zabráňovala ji použít.

„Takový je úděl intelektuála,“ stýskal si hořce Kvido. „Taková je úloha veškerého poznání.“

2. Kdyby nebyl Kvido panic a tolik se tím nezaměstnával, nezájem o studium ekonomie, který začal velmi záhy pociťovat, by ho možná přivedl na známou dráhu nezdárného synka na studiích.

„Mohl jsem se flinkat po kavárnách a milovat subrety od divadla,“ vyprávěl Kvido. „Takhle jsem se jen flinkal po kavárnách.“

Přeháněl: Chodil i do kina a do divadla a představení si dost pečlivě vybíral. V kavárně v Obecním domě sice každý den nějaký čas skutečně strávil, ale nezahálel a napsal tu časem asi dvě desítky povídek; tři z nich poslal do Mladého světa. Večery ovšem trávil mnohonásobně spořádaněji, než by býval chtěl – s babičkou Věrou a dědečkem Josefem. Dědeček poslouchal Svobodnou Evropu a Hlas Ameriky.

„A je to tady!“ vykřikoval pokaždé, když se mu podařilo stanici vyladit. „A teď ať si bolševici držej kloboučky!“

Babička Věra vzdychala a s ústy plnými špendlíků ztěžka obcházela kožich na stojanu.

Naštěstí chodili dost brzy spát. Kvido pomáhal s komplikovaným rozestýláním: Na kuchyňský stůl musel navršit matrace z gauče tak, aby dědu nerušilo světlo lampy. Mezi matrace se pak zasunul sám, smetl rozházený ptačí zob a dlouho do noci zde četl, opíraje si knížku o pokálenou klec. Někdy tu napsal dopis Jarušce nebo další povídku, ale učil se tu jen zřídkakdy a posléze už vůbec ne.

Studium přinášelo Kvidovi stále větší rozčarování. Učil se počítat integrály, skloňovat ruská substantiva a protahovat vývojové křivky spotřeby umělých usní až do příštího století – ale netušil, k čemu to bude. Vysvětlili mu, jak se před sto lety organizoval proletariát, jak se v Portugalsku pěstují korkové duby a jak zařadit plísňové sýry do zboží nomenklatury – ale nikdo mu nikdy nevysvětlil, proč mu to všechno vysvětlují. Kvido čekal, že se v rozvrhu přednášek časem objeví jakýsi klíčový, základní předmět, který mu všechny tyto jednotlivosti spojí a dá jim smysl – tak jako třeba dům dá nakonec smysl někdejšíh hromadám písku, dřeva a trubek –, ale čekal marně. Celé hodiny mu vyprávěli o zakládání a rozpouštění jakýchsi pradávnych dělnických organizací, ale neřekli mu nic o dnešních lidech. Tušil, v čem se údajně mýlí jakýsi pan Dühning, ale netušil, v čem se mýlí sám. Neuměl počít dítě, ale uměl německy objednávat obráběcí stroje.

„A každému to bylo jedno,“ vyprávěl Kvido. „Přivlastňovali si mě jako ti kapitalisti – zcela bez náhrady.“

Jeho poznámky z přednášek – pokud na ně ještě vůbec chodil – byly čím dál neuspořádanější a ledabylejší. Nakonec přestal jednotlivé listy i

nadepisovat a číslovat, takže mu na konci třetího semestru zůstala jen jakási zmeť papírů, v níž už nebylo možné se zorientovat.

„Tak nevím, jak to bude s tou mikrovlnnou troubou,“ řekl si Kvido. Papíry vyhodil.

Přesto se mu podařilo zkoušky skládat; většinou dokonce hned napoprvé. Skripta otvíral večer předtím a s odporem jimi listoval. Nazítří pak své kolegy dráždil jakousi zvláštní apatičností, kterou zřejmě považovali za pózu. Zkoušejícímu vždycky něco řekl, ale samotnému mu to připadalo žalostně málo. Nemohl pochopit, že ho ještě nevyhodili. Někdy si to přál. Odborný styl skript a učebnic, v němž pro člověka a pro skutečný život nezbyvalo většinou mnoho místa, ho jakoby dusil. Když si večer přitáhl nějakou dobrou novelu nebo román, připadal si jako ryba, navracená z kádě nazpět do moře. Rozkošnický se protahoval.

3. Na jaře odjela babička s dědečkem na týden na Sázavu a Kvido v jejich malém bytě osaměl. Potácel se po pokoji a myslel na to, že mu v létě bude dvacet. Když se v jedné chvíli přistihl, že drží za prsa babiččinu krejčovskou pannu, pochopil, že takhle to dál nejde.

Umyl nádobí, vyluxoval, utřel prach a na všechny květináče navlékl igelitové sáčky. Potom sedl na vlak a odjel do Benešova pro Jarušku. Řekla, že se musí nejprve zeptat doma a že přijede večer. Kvido jel zatím napřed.

Přijela v krémově bílém svetříku, kterým kromě prsních bradavek dojemně prosvítaly i naivní rady některé kamarádky. Kvido se smutně usmíval.

Snědli večeři a vypili po skleničce vína.

Snědli polárkový dort a vypili kávu.

Šli do pokoje a pouštěli si desky s Louisem Armstrongem.

Kvido si položil hlavu Jarušce do klína.

Zavřel oči.

„Pojďme si lehnout,“ řekl.

„Není tu zlom,“ řekla Jaruška vážně.

„To je jedno,“ řekl Kvido.

Svlékli se a lehli si vedle sebe.

mlčeli.

„Udělejme si jasno!“ řekl Kvido a natáhl se na stůl pro černý fix.

„Nemilujeme se, ale plníme úkol,“ napsal Jarušce na břicho tiskacími písmeny.

Jarušku to lechtalo, ale nebránila se.

„Kdo nám ten úkol dal? My ne!“ pokračoval v psaní Kvido.

Měl pocit, že se dobírá čehosi podstatného.

„Myslím-li, nemiluji,“ napsal vzrušeně.

„Budeš si to mejt,“ řekla Jaruška, ale Kvido ji vůbec nevnímal.

„Nemiluji – ale přesto jsem!“ zapsal triumfálně těsně nad hranici podbřišku.

Byl osvobozen. Vášnivě Jarušku políbil. Náhle pocítil prudkou touhu.

„Kvido?“ řekla Jaruška tázavě. „Co to děláš?“

Kvido to dokázal.

Probudil se ráno před sedmou. Jaruška ještě spala. Spoza rolety se do pokoje dralo měkké žluté slunce. Tiše se oblékl, načmáral Jarušce vzkaz a vykradl se z bytu na ulici. Tramvaje radostně vyzváněly. V parčíku na náměstí kvetl záhon macešek. Z lékárny vyšla těhotná Cikánka. Před prodejnou domácích potřeb skládali z avie smaltované zelené vany. Holubi vzlétli ze střechy mléčných lahůdek. Kvido procházel kolem obchodů a prohlížel si obrazy, kávovary, obleky, vepřové maso, prstýnky a zahradní lehátka. Život je nádherný, říkal si. Koupil šest rohlíků, máslo, šunku, vejce, pomeranče, pěnu do koupele, prezervativy a Mladý svět. Když jím roztržitě zalistoval, objevil na poslední straně tučně vysázené svoje jméno; pod ním byla otištěna jeho povídka Pouť.

„Nechám ty školy,“ řekl Kvido nahlas.

„Nechám ty školy a budu milovat Jarušku a psát povídky,“ opakoval.

Několik chodců se ohlédlo.

„A jak řekl, tak udělal,“ vyprávěl Kvido.

XII.

1. „Proč proboha vrátnej?!“ křičela na Kvida matka, když jí v pátek po příjezdu do Sázavy oznámil, že zanechal studia a že bude pracovat ve sklárnách jako noční vrátný. „Copak jste se všichni zbláznili?!“

„Budu mít čas na psaní a čtení,“ řekl Kvido.

Ten báječný osvobodivý pocit minulých dní byl ten tam; nyní už se cítil spíše jenom provinile. Mrzelo ho, že mu matka nechce rozumět: Přece jí jasně řekl, že jde o „prohlédnutí, o začátek čehosi nového“ – a ona pořád mluví o „vzdávání se“ a o „konci“. Rozhodla se, že nepojede ani na zítřejší abiturientský sraz.

„Dobře víš, že na nějaké přílišné chlubení nejsem,“ hněvala se, „ale muset svou rodinu zcela zapírat – to už po mně chcete vážně přlíš!“

„Nemáš se snad za co stydět,“ řekl Kvido dotčeně.

„To tedy nemám,“ zasmála se nehezky matka. „Jeden slabě prospívající kovboj, jeden vrátnej s velkou minulostí a druhéj –,“ pohlédla pohrdavě na výtisk Mladého světa, „– s velkou budoucností!“

„Každý začátek je těžký,“ filozofoval později Kvido, „ale některý začátky jsou příšernej průser.“

Jestliže pro Kvidovu matku bylo synovo nečekané životní rozhodnutí malým šokem, pro jeho otce to byla doslova osudová rána: Kvido byl poslední člověk na světě, v něhož doufal; od Paca si zatím příliš slibovat nemohl, neboť se nezdálo, že by rozuměl ještě něčemu jinému než folkovým písním a spaním pod širým nebem. Jeho jediný sen se náhle zhroutil.

Nadobro přestal vycházet ze sklepní dílny. Spával tam a matka mu tam nosila i jídlo. Strávila s ním pokaždé asi půl hodiny. Když se vracela po schodech zpátky, Kvido se vyhýbal jejím pohledům.

V posledních měsících se otec věnoval především povrchovým úpravám dřeva, a to nejen klasickému moření a voskování, ale i dlouho zatracovanému leštění šelakovou politurou, protože zdoluhavost onoho starého způsobu byla v jeho očích čím dál větší předností. Oblíbil si také

patinování, to jest napodobování stárí dřeva práškovou barvou. Nyní se však ze sklepa často ozýval jekot frézy.

„Co to tam zase vyrábí?“ dotazoval se Kvido Paca, neboť nenašel odvahu zeptat se přímo matky.

„Nejspíš otesánka,“ šklebil se Paco. „S náma dvěma asi není spokojenej.“

„Dřevěnýho manažera!“ smál se Kvido.

Ve svém nynějším osamocení byl rád, že má v Pacovi spojení, a někdy se mu nepatrně podbízel.

Z neděle na pondělí měl Kvido první službu.

Na sklonku odpoledne si do skleničky od ovocné přesnídávky odsypal dvě porce kávy a namazal si dva krajíce chleba máslem a medem; doby, kdy jeho matka pekla koláče a buchty, zřejmě nenávratně skončily.

„V kávě je strašlivé množství rtuti,“ oznámila mu babička Líba, která jeho přípravy pozorovala.

„To máš jedno,“ řekl Paco. „V čaji je zase stroncium.“

„To je hrůza!“ zvolala babička. „To jsem vůbec nevěděla...“

„Tak to tam pořádně hlíděj,“ řekl Paco, který vycítil, že jeho starší bratr není ve své kůži.

„No,“ řekl Kvido.

Jeho matka neřekla nic.

Kvido otevřel dveře do sklepa.

„Ahoj, tati!“ zavolal. „Tak já jdu!“

Ze sklepa táhl jen chlad a ticho.

Kvido pokrčil rameny a odešel. Kvidova matka se postavila ke kuchyňskému oknu, poodhrnula záclonu a sledovala svého syna dlouhým pohledem.

Před vrátnicí skláren na Kvida čekala Jaruška. Na sobě měla vlastnoručně pletené bílé tílko a v ruce držela dvě letní jablka a čokoládu. Teprve po letech docenil Kvido onu její iracionální odvahu či snad víru, s níž tehdy stále setrvala po jeho boku, ačkoli věděla, že jí v dohledné době nemůže poskytnout nic z toho, čemu říkáme perspektiva: Neměl ani vzdělání, ani byt, neměl peníze a hrozila mu vojna.

Kvido se k ní vrhl co nejradostněji, aby přehlušil úzkost, kterou v sobě měl.

„Holčičko,“ šeptal a pokrýval její nahá ramena podivně naléhavými polibky.

„Kvido!“ napomínala ho Jaruška. „Jsou tu lidi!“

„Tak ať!“ tiskl ji Kvido k sobě.

„Počkej, Kvido, musím ti něco říct!“

Kvido polekaně ustoupil.

„Stala se hrozná věc,“ řekla Jaruška.

Kvido ucítil jakési dosud neznámé píchnutí kdesi pod prsní kostí.

„Co je?“ řekl stísněně.

Jaruška se rozhlédla kolem sebe, přistoupila blíže k němu a ostýchavě si vyhrnula bílé tříčko.

„Nemilujeme se, ale plníme úkol,“ přečetl Kvido velká zarudlá písmena na kůži Jaruščina břicha. Víc nestihl – Jaruška nešťastně stáhla tříčko nazpět.

„Opuchlo mi to,“ řekla téměř plačtivě. „Jsem alergická na fixky.“

2. Když se Kvido vrátil v pondělí ráno z noční směny domů, zastihl matku u kuchyňského stolu. Vypadalo to, že vůbec nespala. Před ní stál plný popelník.

„Nespala jsi?“ řekl starostlivě Kvido.

„Tiše,“ řekla, „otec spí. Jaké to bylo?“

Její pohled sice nesvědčil o příliš velkém zájmu, ale přesto byl Kvido rád, že mu tu otázku položila.

„Celkem pohoda,“ řekl.

Vyprávěl jí o své první obchůzce: Vylezl až na střechu administrativní budovy.

„Zítra v deset ti zamávám,“ řekl. „Dívej se.“

„Spal jsi?“ zeptala se matka.

„To jsem se ptal já tebe.“

„Jo – jenom jsem brzo vstala,“ řekla matka neochotně. „A ty?“

Kvidovi zajiskřilo v očích:

„Hádej kde!“

Poprvé toho rána se na matčině tváři objevil náznak úsměvu:

„U mě v kanceláři?“

Kvido vesele přikývl.

„Povléknu ti tam druhou deku,“ řekla matka. „Táta tam spává taky.“

Vešel Paco.

„Co nespíte?“ řekl rozespale.

„Nazdar Sokolí přírko!“ řekl Kvido. „Vezmeš si s námi vejce?“

„Nekřičte!“ opakovala matka. Vypadala opět vážně. „Říkám vám, že otec spí.“

„Posekáme odpoledne s Pacem zahradu,“ sliboval Kvido.

„Ani mě nehne,“ řekl opovržlivě Paco s plnými ústy. „Kašlu na ten váš měšťáckej pažit!“

Matka s nečekanou prudkostí vstala.

„Musím vám něco ukázat – pojdte,“ vyzvala je.

Vyšla z kuchyně a po schodech sestoupila do sklepa. Kvido s Pacem ji nechápavě následovali.

V otcově dílně je uvítala známá vůně dřeva a namočeného klihu. Už na první pohled bylo zřejmé, že tu stále vládne přísný pořádek: Hotové drobné výrobky ležely podél jedné, neopracované řezivo podél druhé stěny. Na závěsné polici s náradím nechybělo ani jediné dlátko, pilník či pilka. Na polici pod oknem byly vyrovnány plechovky s laky, použité štětce stály ve sklenicích s ředidlem. Podlaha byla zametená. Na pracovním stole uprostřed leželo několik dlouhých, již opracovaných prken.

Kvidova matka je s odhodlaným soustředěním začala skládat k sobě. Kvido s Pacem si vyměnili tázavé pohledy. Pod matčinými rukama rychle vznikalo cosi mezi obrovským truhlíkem na květiny a bednou na peřiny. Když ale otočila poslední z prken, s leknutím spatřili velký, precizně vysoustruhovaný kříž.

„Váš otec,“ řekla matka a hlas se jí zlomil, „si dělá rakev.“

Kvidova matka se rozhodla, že ještě týž den zavolá z práce doktoru Liehrovi.

„Tak co?“ chtěl vědět Kvido, když se vrátila.

Pohled na syna, který byl zřejmě hlavní příčinou dalšího rozvinutí otcovy psychózy, Kvidovu matku popudil.

„Nic!“ odsekla mu.

„Jak to – nic?“

„Máme za ním zítra přijet,“ řekla s povzdechem. „Zatím máme uhlídat aspoň to, aby do ní nelezl.“

„Ten je dobrej!“ zvolal Kvido. „A jak si to asi tak představuje? To mám u něho stát?“

Matka ho probodla obviňujícím pohledem.

„No dobře,“ řekl Kvido. „Budu se na něj chodit dívat okýnkem.“

Sotva to dořekl, otec somnambulně prošel kolem nich, svíraje dvěma ukazováčky čerstvě nalakované prkénko: Vyšel na zápraží, aby si v denním světle ověřil dostatečnou sytost havraní černi. Kvido nevěděl, jestli má otce něčím udeřit do hlavy – nebo mu padnout k nohám.

„Tak to vidíš,“ řekla mu matka.

Od toho dne se v ovzduší domácnosti natrvalo usadilo cosi nesnesitelně tísnivého. Kvidovi připadalo, jako by ta tíseň z oněch několika prken přímo vyzařovala a prostupovala celý dům. Marně se to snažil odbýt vtípem, marně se snažil odvést pozornost jinam. Hovor vázl a nálada upadala.

„Je obtížné žertovat s člověkem, který usedá k večeři s rukama plnými třísek z vlastní rakve,“ vyprávěl později Kvido. „Ta rakev – to byla mistrovská ukázka takzvaného *autopatinování*.“

3. „Identitu? Tu přece ztrácíme všichni,“ řekl nazítří Kvidově matce doktor Liehr. Kvidův otec jel k rodičům do Nuslí a ona zatím pozvala doktora na kávu. Seděli v Luxoru.

„Vy sama, například,“ pokračoval Liehr, „říkáte, že jste bez Prahy skoro nemohla žít – a stejně jste zůstala na vesnici. Toužila jste hrát divadlo nebo se alespoň kolem něj pohybovat – a teď se díváte na televizi. Máte fóbii ze psů – a koupíte si vlčáka. A teď mi řekněte, které vaše Já je pravé?“

Kvidova matka našpulila ret. Doktor Liehr se jí líbil. Dívala se na jeho hezkou širokou bradu a trochu svému muži záviděla. Vždycky si přála mít svého psychiatra. Připadalo jí, že její vlastní problémy by pro něj byly přinejmenším stejně zajímavé jako ty manželovy. Pak se jí ale z ničeho nic vybavil obraz jejího muže, kterak přeměřuje šíři rakve v nohách – a zastyděla se.

„Namaloval mi mimochodem velmi pěkné obrázky,“ řekl doktor. „Takové *kvítečkové*, řekl bych.“

„Ano?“ řekla nejistě Kvidova matka. Doktor to říkal nějak divně.

„A živě se zajímá o muzikoterapii...“

„Chcete říct, že –“

„– že on divadlo hraje. Předě mnou...“

„Ale proč?“

„Nejspíš se mě bojí. Nevěří mi. Fakt, že ordinuji v kotelně, pro něj není důkaz.“

„Pane doktore,“ řekla po chvíli Kvidova matka, „je něco, co by mu mohlo doopravdy pomoci?“

„Nějaká zdařilá kontrarevoluce,“ odpověděl doktor bez váhání.

Kvidova matka se smutně usmála.

„Do té doby,“ řekl vesele doktor, „ho musíme nějak rozptýlit!“

4. Kvido chodil při obchůzkách pochopitelně nesrovnatelně rychleji než jeho mnohem starší kolegové, a tak vždycky vyšetřil půlhodinku, kterou mohl někde v klidu strávit, aniž ho kdokoli postrádal. Teď v létě ji většinou trávil na střeše administrativní budovy. Brzy si na to tak zvykl, že se pokaždé už nemohl dočkat, až bude moci opustit dusné kanceláře, vylézt po kovovém žebříku, otevřít těžký poklop – a pak už jen vdechovat ten mohutný příval svěžího nočního vzduchu.

Obvykle sedal na trubkovou podpěrnou konstrukci obrovského rudého neónu SLÁVA KOMUNISMU, který sem před několika lety nechal nainstalovat soudruh Šperk a který oni, vrátní, po setmění museli rozsvěcet. Jednotlivá písmena, větší než sám Kvido, přitahovala samozřejmě celá oblaka nočních mušek a můr, což bývalo někdy na obtíž, ale na druhé straně tu byl opravdu výjimečný pohled na celé městečko: na potměšlé říční údolí, na stříbřitě se lesknoucí hladinu, na siluetu kláštera, na usínající sídliště. Bylo vidět i Šperkův dům s nízkým objektem psince i opuštěnou vilku Pavla Kohouta s charakteristickou věžičkou vodojemu.

Minutu před desátou se vždy Kvido vyhoupl na trubky podepírající písmeno I, které svým tvarem logicky skýtalo nejlepší předpoklady pro dočasné zakrytí, opatrně je obkročil a přitiskl se k němu zády. Kvidova matka v té chvíli již byla připravena u kuchyňského okna, ruku položenou na vypínači – a když uviděla, že písmeno ve vzdáleném střešním neónu zhaslo, několikrát zablikala. Kuchyň měla dvě okna a z Kvidova pohledu to vypadalo, jako by na něj domek přátelsky zamrkal.

Tento rituál se časem natolik vžil, že jej Kvidova matka (a později i Jaruška) vykonávaly ne snad lhostejně, ale zcela automaticky, jakoby podvědomě. Naprostá věčnost, s níž se před desátou dívaly na hodinky a s níž se pak – třeba uprostřed hovoru – postavily k oknu, upírajíce zraky k zářícímu komunistickému transparentu na obzoru, přivedla nejednu návštěvu do rozpaků. Díky nepravidelnému cyklu Kvidových služeb se nejednou stávalo i to, že matka v deset hodin tázavě hleděla k neporušenému heslu, zatímco Kvido stál pobaveně za jejími zády. Ostatně ani on sám se smluvenému pozdravu nevěnoval s nějakou posvátnou úctou, a to tím spíše, že jeho úloha byla podstatně namáhavější; za špatného počasí otvíral střešní poklop jen s největší neochotou, a když se pak, bičován sněhem či deštěm, tiskl zády k neónu, stíhal sebe, matku a posléze i Jarušku divokými kletbami.

Jednoho dne objevil Kvido v koutě střechy starou roli černé asfaltové lepenky – a dostal nápad, jehož realizace ho stála asi dvacet minut času a téměř neodstranitelně špinavé nehty: Zakryl lepenkou posledních pět

písmen, takže s úderem desáté hodiny spatřila jeho matka na nočním nebi tuto odvážnou otázku bez otazníku:

SLÁVA KOMU

„Zbláznil se?“ vyjekla Kvidova matka zděšeně a okamžitě se ohlédla, zda v kuchyni není přítomen Kvidův otec, pro něhož by taková podívaná znamenala bezpochyby okamžitou smrt. Když se její pohled znovu vrátil k obloze, po otázce už nebylo ani vidu.

5. „Žijeme ve lži,“ opakoval po Kafkovi Kvido, a to nejen tehdy, když stál pod střešním neónem. Říkával si to, když naslouchal za dveřmi zasedacích místností, když četl noviny, když mluvil s lidmi.

Příští pondělí si vrátné svolal na krátkou poradu ředitel podniku, aby s nimi projednal nový systém zamykání jednotlivých poschodí administrativní budovy. Když mluvil o strojovně výtahů v posledním jedenáctém patře, nevysvětlitelně se spletl a hovořil o poschodí dvanáctém. Po chvíli ho kdosi mechanicky opravil. V Kvidově paměti se však – aniž to zatím tušil – usadilo cosi, co měl brzy nečekaně zúročit: Když se totiž v noci o dva dny později v matčině kanceláři ukládal k tradičnímu tříhodinovému spánku, v jediné vteřině před sebou náhle spatřil přesně určené téma své první novely, založené právě na podobné záměně.

Rychle vstal, rozsvítil lampu a usedl ke stolu. Třebaže mu to samotnému připadalo trochu směšné, pohyboval se velmi opatrně, aby snad onu křehkou nehmotnou substanci, kterou měl před očima, nějak nezaplašil. Ukázalo se však, že přenést ji na matčin kancelářský papír je naopak velmi snadné, ba co víc, že to jde rychleji, než stačí psát. Pod rukou mu ožíval absurdní, avšak zároveň tolik známý svět – svět mlčky tolerované lži.

Syžet novely byl následující: Ředitel jednoho velkého podniku si na místo velitele závodní stráže dosadí svého člověka. Onen člověk není duševně zdravý – je to paranoik – ale to řediteli nevadí; pro něj je rozhodující pouze fakt, že nový velitel dělá přesně to, co po něm on chce – a neptá se. Velitel je od svého příchodu posedlý mnoha podivnými představami; některé jsou spíše komické, jiné by mohly být lidem nebezpečné. Jedním z jeho bludů je přesvědčení, že jedenáctipatrová budova podniku má dvanáct pater. Nutí proto všechny strážné, aby obchůzky vykonávali i v neexistujícím patře, respektive aby *předstírali*, že je vykonávají. Tomu, kdo se vzepře, jsou s tichým souhlasem ředitele kráceny prémie a je nejrůznějšími způsoby perzekvován. Dovolat se práva

a zdravého rozumu není možné – ti, kteří mají nad právy zaměstnanců bdít, se ředitele bojí. Vrátní proto ve svých hlášeních začnou uvádět i obchůzky dvanáctým patrem; někteří se přitom smějí, jiní zuří. Má-li ale hlášení vypadat věrohodně, musí se i ve dvanáctém patře denně objevovat všechny běžné závady: rozbité zámky, netěsnící kohoutky, vyboulené linoleum, poruchy automatu na sodovku. Hlášení ovšem obvyklou administrativní cestou postupují dál – k hospodářské správě budovy, k údržbářům, k uklízečkám. Údržbáři tedy s posměšnými pošklebky vykazují smyšlené opravy smyšlených věcí. Uklízečky, ťukající si na čelo, naoko myjí fiktivní chodby. Myči oken spokojeně fakturují umytí oken, která neexistují. Šílený lživý řetězec začíná. Strhává s sebou každého. Nenormální je pasováno na normu.

Na napsání své prvotiny Případ dvanáctého patra potřeboval Kvido něco málo přes tři týdny. Poslední srpnovou neděli rukopis zabalil a v pondělí ráno ho spěšně poslal do pražského nakladatelství, jehož redaktor mu lektoroval první povídky. „Česká literatura,“ komentoval to Kvido, „nemůže již déle čekat.“

6. „Milý mladý příteli!“ řekl tenkrát Kvidovi redaktor v úvodu jejich prvního osobního setkání. „Vy jste přece tak rozkošně naivní!“

Kvido se ulekl, že někde v jeho rukopise je cosi, co ho usvědčuje z naivity. Zatvářil se proto trochu omluvně.

„Copak můžeme říct, že prvotina je literatura? Copak je to snad normální, regulérní kniha?“ ptal se redaktor.

„A není?“ řekl bezelstně Kvido.

„Samozřejmě že není!“ vykřikl se smíchem redaktor. „Je to tréninková jízda, zkušební pokus nebo třeba zahřívací kolo, to si tomu říkejte, jak chcete – ale především, především to přece není literatura: Prvotina je zcela obyčejný kádrový dotazník!“

„Kádrový dotazník?“ nechápal Kvido.

Připadal si neodpustitelně nezkušený.

„No pochopitelně!“ smál se redaktor. „Vy jste to vážně nevěděl? – Mimochodem: Víte, co vám tam chybí úplně? Postava *dělníka*.“

„Dělníka?“ řekl Kvido.

„Člověče,“ řekl redaktor, „bez dělníka se neobejdete. Kdo vytváří hodnoty, přece? Dělník! Ne vrátný.“

„Žádného ale neznám,“ namítal Kvido.

„Tak se seznamte!“ poručil mu redaktor.

XIII.

1. Kvidova matka celou zimu přemýšlela, jak svého muže rozptýlit, aby přestal myslet na smrt. Byl s prací na rakvi prakticky u konce a ona se hrozila toho, co přijde dál.

Jednoho dne, zatímco otec vystýlal svůj ponurý výrobek bohatě řaseným saténem, si zavolala oba své syny.

„Zavřete někam tu čubu,“ poručila jim. „Chci vám něco důležitého říct.“

Paco zavřel Něhu do pokoje a přisedl si ke Kvidovi a matce ke kuchyňskému stolu. Matka je chvíli mlčky pozorovala.

„Existuje už snad jen jedna cesta, jak ho z toho dostat,“ řekla potom. „Dítě. Jsem přesvědčena, že dítě ho rozptýlí.“

„Dítě?“ zvolal Paco a pohlédl na Kvida.

Představa, že by jim do rodiny k mystikou posedlé babičce a pološílenému otci přibylo ještě nemluvně, je oba – mírně řečeno – přiváděla do rozpaků. Matce bylo navíc čtyřicet.

„Tvoje dítě,“ upřesnila Kvidovi matka a věnovala mu velmi vážný pohled.

„Jakže?!“ vyjekl Kvido. „Slyším dobře? Co je to zase za krávovinu?“

„Je to jediné řešení,“ řekla matka. „Musíš to pro něj udělat.“

„To se mi snad zdá!“ chystal se za hlavu Kvido. „Vlastní matka mě přemlouvá, abych přivedl holku do maléru! Nestačilo ti, že jsi mě donutila dělat řidičák? Chováš se vždycky úplně opačně, než bys měla. Normální matky syny žádaj, aby si dávali pozor! Ještě se dočkám toho, že mě budeš prosit, jestli bych si někde neuhnal kapavku!“

Matka se zatvářila vyčítavě.

„Omlouvám se,“ řekl Kvido. „Trochu mě vyvádíš z míry. Proč mu sakra nepomůže ten slavný doktor?“

„Protože se ho otec bojí,“ řekla matka věčně. „Domnívá se, že je z ministerstva vnitra...“

„Třeba je,“ řekl Paco.

„Neplet’ se do věcí, kterým nerozumíš,“ zpražila ho matka. Poté jim barvitě vylíčila onu kouzelnou proměnu, kterou podle ní příchod toho malého stvořeníčka do rodiny způsobí.

„Cožpak může někdo zůstat lhostejný k malým ručkám, které se k němu žádostivě natahují?“ tázala se. „Copak může zůstat někdo lhostejný k vyvaleným kukadlům, která ho udiveně pozorují?“

„No jasně,“ řekl Paco. „Ještě z té rakve udělá kolíbku.“

„Nesnáším takovéhle vtipy!“ vybuchla matka.

„Ať přinese Paco nějaký dítě z lesa,“ navrhoval Kvido. „Beztak už tam nějaký má.“

„Kvido,“ řekla matka. „Já to myslím vážně. Odčiniš tak alespoň svou vinu.“

„Jakou vinu?“ ječel Kvido. „To mu ten doktor nemůže dát nějaký prášky? Nechápu, proč se tomu tak bráníš.“

„Opakuji ti,“ řekla matka, „prášky, které nemají vedlejší účinky, otci nezabraly. Ty druhé zkoušet nechci, protože nechci žít s někým jiným než s tím, koho jsem si vzala.“

„Panebože,“ vzdychal Kvido. „A co ta jeho jugoslávská milenka?“ zeptal se opatrně. „Mluvil s ní už někdo?“

„Ty,“ řekla matka klidně. „Nijak ti to nevyčítám, chtěla jsem udělat totéž. Předpokládám, že nemá čas?“

„Nemá,“ přisvědčil Kvido. „Jak ses to dozvěděla?“

„Viděla jsem účet za telefon.“

„Slyším dobře?“ zvolal Paco. „A to se o tom takhle klidně vybavujete? To je hnus!“

„To je život, Paco,“ řekla matka.

Kvido unikl jejímu pohledu.

„Spoléhám na tebe,“ řekla, když jeho oči dostihla.

„Takhle,“ řekl Kvido o den později Jarušce, „jestli si mě chceš vzít a mít se mnou dítě, proč to teda neudělat hned, ausgerechnet když to údajně otcovi pomůže?“

Jarušku to – jak jinak – trochu zaskočilo, ale potom souhlasila téměř vroucně.

Kvido, který čekal přece jen delší nerozhodnost, byl sice potěšen, ale na druhé straně to dost dobře nedokázal pochopit.

„Proč se krásná dvacetiletá dívka zčistajasna rozhodne, že dvěma vrátnejm porodí dítě?“ ptal se jí udiveně.

„Protože chce přece z nezajímavého zaměstnání programátorky uniknout do mateřství!“ opakovala rozzlobeně Jaruška jeho včerejší nahlas vyslovenou domněnku.

„Tak proč teda?“

„Panebože!“ zvolala Jaruška. „Copak sis ještě nevšiml, že tě má ráda?“

Úkolový charakter jejich poslání ovšem Kvida tradičně už předem traumatizoval. Zatím se oddával milování *dobrovolně*, a tudíž i s chutí, ale pomyšlení na onen klíčový večer, během něhož bude muset na matčín povel vypustit k Jaruščinu připravenému vajíčku několik miliónů svých spermií, ho deprimovalo.

„Když to stihneme ještě tenhle měsíc, může tatínek dostat děťátko k narozeninám,“ usmívala se Jaruška.

„Jenom mě nehoň,“ řekl Kvido. „V nejhorším mu popřejeme dodatečně.“

Jaruška jeho nervozitu – jí důvěrně známou – ihned vycítila. Byla sice připravena nechat si od Kvida popsat nejen břicho, ale třeba i celá záda – sehnala totiž účinné antialergické tablety – ale intuitivně a právem se obávala, zda jde takový trik použít více než jednou. Trochu jí to dělalo starost: Nepočítala-li ten borůvkový koláč, bylo požadované dítě vůbec prvním úkolem, který jí budoucí tchyně svěřila – a proto v něm chtěla obstát co nejlépe. Myslela na to každý den – až jí nakonec pomohla náhoda. Když se jednoho večera dívala na televizi, vzpomněla si, jak ji kdysi Kvido rozesmál vyprávěním o svém dychtivém čekání na filmy s hvězdičkou, které mu v dětství byly dlouhá léta odepírány, a dostala bláznivý nápad.

Onoho významného dne pak pozvala Kvida do bytu své kamarádky. Na stole už byly připravené chlebičky, láhev šampaňského a pražené mandle, ale Kvido se v tom cizím prostředí necítil dobře. Začínal chápat, co je to odpovědnost penaltového střelce, o níž mu otec kdysi vyprávěl. Několikrát zkontroloval závěsy na oknech, ale přesto mu připadalo, že ho stále někdo pozoruje a dívá se mu přitom do klína. Když Jaruška posléze zmizela za dveřmi ložnice, byl už totálně skleslý.

„Zavolám tě!“ informovala ho.

Řekl kat, pomyslel si Kvido.

Jaruška zatím do levého spodního rohu skleněné dveřní výplně nalepila velkou čtyřcípou hvězdičku, vystřiženou z bílé čtvrtky. Potom lampičku u postele přikryla připraveným modrým šátkem a rozsvítila ji.

„Úúúúž!“ zavolala.

Kvido pochmurně pohlédl na dveře – a překvapeně vstal. Ostré cípy hvězdičky na obrovské dveřní obrazovce slibovaly věci pro děti tak zcela nevhodné, až samým vzrušením polkl. V modravém přitímtí se rýsovaly dráždivé stíny a široko daleko nebyl nikdo, kdo by Kvidovi mohl tenhle pořad vypnout. Ucítil zvonivě tvrdou erekci.

„Pojď!“ řekla Jaruška.

2. Počátkem dubna navštívili Jaruška a Kvido pražský biograf Jalta; přišli něco před šestou, takže se už promítalo – na programu byl americký film Planeta opic. Kvido si koupil vstupenku, i když předpokládal, že představení stejně nezhlédne až do konce, a Zita s Jaruškou se zatím se svolením vedoucího zamkly v kanceláři kina.

Napínavý děj Kvida rychle strhl, takže když mu asi po dvaceti minutách zasvítilo do obličeje světlo baterky, pocíťoval to jako nevíтанé vyrušení.

„Pojďte!“ vyzvala ho uvaděčka.

„Už?“ řekl Kvido.

„Ticho!“ poroučel kdosi.

Zita s Jaruškou už stály ve foyer. Jaruška se červenala.

„Je to tak, Kvido!“ usmívala se Zita.

„Vážně?“ řekl Kvido. „Je to jisté?“

„Paní primářka se ještě nikdy nezmýlila!“ ujistila ho Zitina kolegyně.

Vedoucí přišel mladé dvojici pográtulovat a všechny přítomné šatnářky a uvaděčky ho ihned napodobily, tvoříce spořádaný zástup.

„Děkuji vám, děkuji,“ odpovídal rozpačitě Kvido.

„A pozdravuj doma!“ řekla Zita.

„Chtěl bych vám něco říct,“ řekl doma při večeři Kvido.

„Na téma?“ řekla nedůvěřivě matka, neboť stále více témat bylo v rodině tabu.

„Na téma děti,“ řekl a probodl matku pohledem.

Kvidova matka se zájmem položila příbor.

„Všichni tě poslouchají,“ řekla a přelétla pohledem stůl. Otec převaloval sousto v ústech a hleděl do talíře.

Paco se šklebil. Babička se skrze mokrý šátek omylem napila acidofilního mléka, takže na látce zůstalo husté bílé okruží.

„Jedno totiž čekám,“ řekl Kvido. „Dítě.“

„Dítě?“ zvolala radostně matka. „Opravdu? Je to jisté?“

Kvido ukázal matce lístek z kina Jalta, jako by to bylo potvrzení o graviditě.

„To je skvělé!“ radovala se matka. „Nepřipadá vám to úžasné? Budeme tu mít dítě! Dovedete si představit tu nádheru, až na nás ten tvoreček poprvé vyvalí ta svoje kukadla? Až k nám bude vztahovat ty malinké ručičky? Až bude špulit pusinku? Nebo až nám tu začne žvatlat všechna ta první slovíčka?“

Naklonila se, aby Kvida políbila.

„Návrh na Oscara,“ zašeptal jí.

Matka zářícíma očima obhlédla znovu své spolustolovníky. S výjimkou Paca, který se viditelně dobře bavil, se nezdálo, že by její nadšení sdíleli.

„No co tomu říkáš?“ vybídla otce, aby projevil nějaký názor.

„Že nemá kouska zodpovědnosti,“ řekl otec temně.

„Ale proč?“ nesouhlasila matka. „Je dospělý, vydělává, publikuje povídky...“

„Jenom šílenec může do této doby přivést vlastní dítě!“ zašeptal otec.

Matka s veselým povzdechem pokrčila rameny.

Tady to máš, znamenalo gesto, které Kvido adresoval matce.

To se změní, hlásal optimisticky její pohled.

„A jak mu budete říkat? Když to bude kluk?“ zajímala se nahlas.

„Diazepam,“ řekl Kvido. „Tuhle po dědovi.“

„A to budou bydlet v dětském pokoji?“ dotázala se podezíravě babička Líba.

„Tam budeš ty,“ řekla odhodlaně matka. „Oni půjdou nahoru do podkrovní.“

„A já?“ řekl Paco.

„Odkdy ty toužíš spát doma?“

3. „Svatba v máji, brzy na máry,“ varovala Kvida mstivě babička Líba.

Svatba proto musela být ještě v dubnu; jediný volný termín v obřadní síni zdejšího slavného kláštera byla sobota třicátého.

„Třicátého nemůžu,“ vrtěl hlavou Kvidův otec. „Kladu s fotbalistama u pomníku věnce.“

„Věnce se kladou večer,“ neuznala jeho důvody Kvidova matka. „Svatba je dopoledne v jedenáct.“

„Přijdu o část hostiny,“ namítal otec.

„Nehraj si na jedlíka,“ řekla matka. „Stejně to všechno zvrátíš.“

„Mimochodem,“ vzpomněla si, „budeš muset řídit. Je málo řidičů.“

„Zbláznila ses?“ vykřikl otec. „Copak já teď mohu řídit auto?“

„Pokud vím, nikdo ti to nezakázal.“

„Chceš po mně, abych se s vozem prodíral stovkami čumilů?! Co když někoho zabiju? Na to jsi nepomyslela?!“

„Stovky čumilů?“ zvolala posměšně Kvidova matka. „Vzpamatuj se! Děláš, jako kdyby se ženil Robert Redford! Buď bez obav: Pokud cestou vůbec někoho potkáme, včas ti řeknu.“

„Jsem napůl slepý!“ volal otec.

„Když jsi dojel přes Alpy do Jugoslávie, dokážeš ujet i kilometr po rovině,“ ujistila ho matka. „Že seš to ty, budu ti odhánět srnky.“

„Chceš tedy krvavou svatbu?“ křičel otec. „Dobře! Dobře!“

Předsvatební přípravy, které vzhledem k dubnovému termínu bylo již třeba urychlit, zůstaly v Kvidově rodině prakticky jen na matce. Babička Líba odjela s přítelkyněmi na zlevněný předsezónní zájezd do maďarského Szolnoku, Paco býval s postupujícím jarem stále častěji v lese a otec, pokud nebyl na vrátnici nebo v dílně, zase věčně studoval vlastnoručně nakreslený plán všech tří křižovatek, které ho cestou ke klášteru čekaly. Kvido pracoval na textu své novely.

„Já už si svoje udělal,“ říkával s pyšnou převahou a s pohledem na Jaruščinu již lehce se vzdouvající sukénku.

Především bylo třeba sestavit seznam hostů, aby mohly být včas rozeslány pozvánky. Jaruščina rodina byla nepočetná a Kvidův otec navíc ve sloupci jmen, která předběžně připravila matka, divoce vyškrtal všechny její pražské přítelkyně, jež označil za politické kaskadérky, takže to vypadalo na celkem malou svatbu. Všechno ale ještě mohla změnit babička Líba, která se na veršované černobílé pohlednici ze Szolnoku hned dvakrát zmiňovala o sympatickém starším průvodci, jeho ženě a dětech jako o „nejúžasnější rodině, kterou kdy v životě potkala“.

„Nějak to dopadne,“ ubezpečovala Kvidova matka s úsměvem Jarušku, která jí jako jediná často přicházela pomoci. Praktický ráz příprav je obě rychle sblížil – a když je Kvido jednoho dne zastihl slzící od smíchu a s rukama vzájemně propletenýma, jak se marně snažily poskládat bílou mašličku k myrtě, zakusil poprvé onen nádherný, uklidňující pocit nejhlubšího možného bezpečí.

„Je těžké to nějak přesněji popsat,“ vyprávěl Kvido, „ale představte si třeba, že vám za deště ke zcela vyhovující pláštěnce náhle přibude ještě deštník.“

XIII.

1. Kvidův otec se již několik dní před svatbou svého syna definitivně rozhodl, že oněch přibližně jedenáct set metrů, které dělily jeho garáž od obřadní síně, pojede, jak se říká, *na jistotu*. Své předsevzetí pak splnil beze zbytku, a to i navzdory tomu, že rychlost jízdy, kterou volil, by se snad lépe hodila k pohřbu. Ignoroval nechápavé troubení vozů jedoucích za ním i stále se zvětšující mezeru před ním, svíral pevně volant a jeho pohled byl chladnokrevně soustředěný.

Když svatebčané vystoupili z vozů, seřadili se podle protokolu a vydali se na štěrkem vysypané nádvoří před klášterem, čekalo je první překvapení v podobě vzorně vyrovnaného špalíru osmi uniformovaných členů závodní stráže v průměrném věku šedesát sedm let.

„Čestná jednotko, pozor!“ zavelel stařeckým hlasem jejich velitel. Kvido cosi podobného tušil, neboť se mu v posledních dnech hned několikrát stalo, že po návratu z obchůzky do vrátnice vrátí s potutelnými úsměvy zmlkli, ale při pohledu na všechny ty oteklé, svaštělé, revmatické ruce, rozřesené z heroického úsilí udržet u štítu služební čepice prsty alespoň chvíli napjaté, se musel bránit nečekanému dojetí.

„Pohov!“ zvolal příškrčeně.

Překvapení číslo dvě, ne-li rovnou malou senzací, obstarala soudružka Šperková, která svým někdejší nejlepším recitátorům přivedla do obřadní síně dva své nynější svěfence, rovněž chlapce a dívku, v pionýrských krojích.

„No to je hezký!“ řekl dědeček Josef. „Pionýři!“

„Nech toho!“ šeptala rozzlobeně babička.

Kvidova matka se tvářila neutrálně.

Ke zděšení Kvidova otce se pod státním znakem vedle sametové opony náhle objevil soudruh Šperk. Usmíval se.

„To je on,“ zašeptala matka doktoru Liehrovi. „Jak se směje.“

„Tenhle?“ divil se psychiatr.

„Nechte toho!“ šeptal zuřivě Kvidův otec.

Schylovalo se k přednesu básně. Malý pionýr uchopil svoji partnerku za ruku a začal. Soudružka Šperková na Jarušku zamrkala.

„Ta zem je divukrásná
a plná lahody.
Ach, tam bys byla šťastna!
Je to zem svobody,“

recitoval mezitím chlapec. Když došel ke slovům „tam bys byla šťastna“, otočil k dívce rychle tvář. Soudružka Šperková kývla. Kvido pohlédl na Jarušku. Všiml si, že se jí pod závojíčkem pohybují rty.

„Potok si cestu klesť
a časem prorve břeh.
Náš klid a naše štěstí
je jenom v štěstí všech,“

skončili dvojhlasně mladí umělci.

„A herdek!“ zašeptal slyšitelně Paco.

„Děkujeme pionýrům za pěkné úvodní vystoupení,“ řekl soudruh Šperk a vlídně pokynul oddávajícímu.

2. Svatební hostina se z úsporných důvodů konala doma, na třech k sobě přiřazených stolech na terase. Rozhodně nebyla nikterak okázalá.

„Jako vrátný nemůžeš čekat zázraky,“ řekla matka Kvidovi rovnou.

K obědu byly řízky a bramborový salát. Nalévalo se pivo.

„Jemu nenalévejte!“ žádala babička Věra a přikryla dědečkovu sklenici rukou.

„No slyšíte ji?“ dovolával se dědeček účasti ostatních. Prudce vstal a odešel se projít na zahradu.

„Ke stolu!“ volal Kvidův otec s nervózním zářivým úsměvem.

Paco přinesl magnetofon.

„Teď by sis mohl poslechnout tu kazetu – když máme ten komunistickéj rituál za sebou,“ naléhal na bratra. „Slibuješ mi to nejmíň tejdén!“

„Teď toho nechte!“ žádal otec.

„Slituj se, bráško! Nestačí ti, že se žením? Musím ještě ke všemu poslouchat tramský písne?“

„Nejsou to tramský písne!“ bránil se Paco a na důkaz svých slov magnetofon pustil – stinné podloubí terasy se ihned zaplnilo hlasem Karla Kryla.

„Proboha, vypněte to!“ nařizovala matka. „Chceme se v klidu naobědvat.“

„Potom, Paco,“ ujišťoval bratra Kvido.

„To známe...“

„Salám do *bramborového salátu*!“ zděsila se náhle babička Líba. „A ta mrkev – je kupovaná!“

„Kupovaná,“ řekla matka vzdorně.

„*Kupovaná* mrkev!“ volala babička. „Víte, kolik mikrogramů dusičnanů v litru moči připouští norma?“

Nikdo neodpovídal.

„Mohu vám dolít pivo?“ otázal se Kvido trochu užaslé tchyně.

„Děkuji.“

„Víte kolik?“ opakovala babička.

„Kolik?“ nevydržel doktor Liehr.

„Osmdesát. A víte, kolik jich tam v průměru máme?“

„Kolik?“

„*Sedm set třicet!*“ vykřikla babička triumfálně. „A ona klidně koupí mrkev.“

„Loni jsem měla mrkve pět záhonů,“ informovala doktora nevzrušeně matka. „Za jediný měsíc ji spotřebovala na mrkvový pláčičky.“

Psychiatr věnoval Kvidovu otci soucitný pohled plný vzájemné mužské solidarity.

„Omluvte mě na okamžik,“ požádal Kvidův otec a vstal.

„Kam jdeš?“ zeptala se matka. „Věnce kladete v osm.“

„To je v pořádku,“ řekl otec poněkud záhadně.

O minutu později se z hlubin domu ozval naříkavý zvuk protahovačky.

„Pane doktore,“ řekla Kvidova matka. „Mohl byste mi prosím nalít z támhleté láhve?“

3. Kvidův otec se na svatební hostinu vrátil až těsně před devátou. Byl oblečen v červených tepláčkách a byl značně uřícený. V levé ruce držel hořící pochodeň.

Inženýr Zvára, který ho doprovázel, byl oblečen civilně; nesl smuteční věnec s rudou stuhou se zlatým nápisem Tělovýchovná jednota.

„Nestihl jsem to uhasit,“ řekl Kvidův otec zadýchaně. Krátce pohlédl na věnec. „Ti pitomci nechali udělat dva,“ dodal na vysvětlenou.

„To nevadí!“ zasmála se Kvidova matka s podivně měkkou výslovností. „Však ty už si s ním budeš vědět rady!“

„Zpívá tam Internacionálu, místo aby zpíval synovi na svatbě!“ smál se inženýr Zvára. „Tak jsem vám ho radši přived.“

„Pane inženýre,“ řekl ztěžka Paco. „Odpovězte mi na jedinou otázku –“

„Žádné otázky!“ rozčilil se Kvido. „Kdo mu hergot dovolil pít?“

Otec hodil pochodeň do sudu s dešťovou vodou. Zasyčela.

„Jste členem komunistické strany?“ zvolal Paco.

„Dobrá otázka,“ řekl Liehr. „Kluk má talent.“

„Co byste říkal výletu ponorkou, doktore?“ řekla vesele matka. „Myslím se mnou?“

„To je složitější, hochu,“ řekl Zvára s nehezkým úsměvem.

„Manžel nám totiž potopil kánoi!“

„Tak vypadněte! My tady nejsme žádnéj předvoj!“ zařval nakřáple Paco.

Z ohybu silnice se ozval zvuk blížící se dechovky.

„Už jde průvod!“ volal rozčileně otec. „Pojďte dovnitř!“

„Vykašlete se na to,“ řekl Zvárovi Kvido. „Je namazanej...“

„Miluju průvody!“ zvolala Kvidova matka. „Vy ne, doktore?“

„Na co se má vykašlat?“ ječel Paco. „Na pravdu? Na čest? Na svědomí?“

„Ani ne,“ řekl doktor. „Ale mám rád lampióny.“

„Ty náš malej bojovníčku,“ řekl Pacovi Kvido. „Padej si lehnout!“

„Už jsou tady!“ volal úzkostně otec. „Všichni běžte hned dovnitř!“

„Přived’ je sem!“ porouchala matka. „Zachtělo se mi tančit s tvým lékařem! Co říkáš, Jaruško, nezatančíme si?“

„Ano!“ nadchla se Jaruška.

V soumraku nad silnicí zableskly nástroje muzikantů. Za nimi už bylo vidět první žlutobarevná světélka.

„Já je přivedu!“ řekl Zvára, aby unikl Pacovým otázkám.

O pár minut později celá kapela, následovaná částí lampiónového průvodu, obstoupila v půlkruhu terasu. Jaruška hudebníky obešla s tácem plným skleniček.

„Na zdraví ženicha a nevěsty!“ řekl obřadně kapelník.

„Sólo pro novomanžele!“ vykřikl kdosi.

Muzikanti vrátili sklínky na tácek a rádi změnili revoluční repertoár. Do teplého podvečera zazněl klouzavý valčík. Kvidovi se zabořily podpatky do měkkého trávníku. Jaruška zářila; když se zády otřela o skloněné větve nejbližších jabloní, na ramena svatebních šatů jí padaly celé spršky růžovobílých okvětních plátků.

„Do prdele s dechovkou!“ křičel Paco, ale nikdo mu naštěstí nerozuměl. Příští skladba už patřila všem. Na trávníku se objevilo víc než deset párů. Kvido s Jaruškou odešli dolít skleničky. V kuchyni potkali několik úplně cizích dětí.

„Nazdar, děti,“ řekl Kvido.

„Dobrý den,“ řekly děti. „My máme žízeň.“

„To je maření májových oslav!“ šeptal Zvárovi Kvidův otec. „To bude průser!“

„Nežer to tak, člověče!“ odsekl mu Zvára.

Otec odešel kamsi do sklepa. Jaruška znovu obešla muzikanty a připila si s kapelníkem.

„Nazdar, vrátnej,“ řekl Kvidovi jakýsi mladík. „Já jsem nějakej Míla!“

„Nazdar, Mílo!“ řekl Kvido.

Na zahradě nastalo jakési opilé sbratření.

„Chtěl bych žít na venkově,“ řekl matce doktor Liehr.

„To jsi vůl,“ řekla matka. „Umíš tango?“

„Není co pít,“ řekl Kvidovi Míla. Obrátil prázdnou láhev.

„Pojď se mnou, Mílo,“ řekl Kvido. „Něco najdem.“

Na schodech do sklepa potkali staršího muže.

„Good evening, Sir,“ řekl mu Kvido s úsměvem.

„Good evening!“ smál se muž.

„Kdo to byl?“ chtěl vědět Míla.

„Babiččin přítel,“ řekl Kvido. „Maďar.“

Vrazili do babičky. Nesla papírovou krabici.

„Hallo!“ řekl Kvido.

„Maďarka?“ řekl Míla.

„Babička,“ řekl Kvido. „Krade salámy.“

„To nemá chybu,“ řekl Míla.

„Chceš salám?“ řekl Kvido.

Nahlédli do dílny a Míla polekaně uskočil.

„Co to je?“ zařval.

„Otec. Zkouší si rakev.“

„To nemá chybu,“ řekl Míla. „Jste fajn rodina.“

„Co vůbec děláš, Mílo?“ řekl Kvido.

„Já?“ řekl Míla. „Dělníka.“

„To nemá chybu,“ řekl Kvido. „Ani nevíš, jak dlouho jsem tě sháněl.“

XIV.

1. Týden po svatbě se v Praze Kvido znovu sešel s redaktorem. Toho dne definitivně pochopil, že naděje na vydání Případu dvanáctého patra je prakticky nulová, a to zcela bez ohledu na to, zda se mu podaří, či nepodaří implantovat do textu postavu dělníka Míly.

S konečnou platností proto rukopis odložil a začal se zvolna rozhlížet po nějakém jiném, méně kontroverzním tématu, jak mu to ostatně doporučovali v nakladatelství.

Během mnoha následujících nocí potom v matčině potemnělé kanceláři přemýšlel o možných postavách svého budoucího příběhu – avšak kdykoli ze svých poznámek sklouzl očima na rodinné fotografie pod sklem stolu, zjišťoval znovu a znovu, že žádná z jím dosud vymyšlených postav nedosahuje ani deseti procent té zajímavosti, plnokrevnosti a přesvědčivosti, kterou vykazovaly osoby na fotografiích: otec, matka, Paco, babička Líba a dědeček Jiří. Kdykoli ve složitých fabulačních úvahách opustil ony neznámé lidi s cize znějícími jmény jako Jan Hart či Florián Farský a docela prostě si zavzpomínal na babičku Věru či dědečka Josefa, naprosto přesně cítil, jak se obzory jeho představivosti nekonečně rozšiřují. Kvido – jako mnozí jiní – zjišťoval, že jen stěží najde jiný příběh než svůj vlastní.

„Román, to jsem já!“ křičel.

Domnělá bezkonfliktnost rodičího se komorního příběhu však byla, jak Kvido rychle poznal, jen další velkou iluzí: Společenská realita prosakovala zdmi toho rodinného domku, o němž psal, už od prvních stránek, a to, připadalo mu, zcela nezávisle na jeho vůli. To se pochopitelně nelíbilo redaktorovi.

„Jak to šlo?“ ptávala se ráno Jaruška při pohledu na stále ještě rozsvícenou lampičku na Kvidově stole.

„To víš,“ řekl Kvido a šel jí namazat napjatou kůži na vyklenutém břiše pleťovým krémem, jak to vyžadovali v příručkách. „Je to šílená práce – slepovat z těch polopravd, co po mně ten redaktor chce. Představ si: Můžu se sice narodit v divadle, ale rozhodně prý ne během Čekání na Godota, protože to je existenciální drama. Ten idiot by snad chtěl, abych se narodil

na Prodaný nevěště!“ Jaruška se zasmála a přetáhla si noční košili přes hlavu. Kvido si k ní s chutí přičichl a prsty se okouzleně dotýkal škrbových skvrn zaschlého mléka. Pohlédl na Jarušku. Její zvětšené tmavé bradavky se mu naopak nelíbily, ale v příručkách psali, že se zase zmenší.

„Měla by ses obléknout,“ řekl. „Každou chvíli přijde Míla.“

„Už zase?“ protáhla obličej Jaruška.

Kvido rozhodil rukama, ale bylo zřejmé, že myslí na něco jiného. Vrátil se k psacímu stolu a nahlédl do popsaných papírů.

„Potřebuju nechat ulítnout ty tři pitomý ptáky, aniž bych na to použil ruský letadla,“ řekl. Přitáhl si jeden z papírů.

„Snad je vyplašila náhodná rána z výfuku auta, snad stín křídel dravce, zatoulavšího se sem odněkud z pražské periferie,“ četl pochybovačně. „Co tomu říkáš?“

„Mně se to líbí,“ řekla Jaruška. „Ale mě se neptej.“

„Toho dravce mi stejně asi nevezme,“ přemýšlel nahlas Kvido. „Tím spíš jedenadvacátýho srpna...“

Jaruška se zlehka dotkla prázdné dětské postýlky, kterou s Kvidem před pár dny nově nalakovali, bílý nátěr držel – zdálo se – dobře.

„Dědečka Jiřího zřejmě nebudu moci mít vůbec,“ pokračoval Kvido. „Když jsem se ho zeptal, s kým podle něj asi tak babička počala, řekl mi, že před exponentem Pražského jara dá přednost třeba i samooplodnění. Výborně, říkám mu, a co druhéj dědeček – kolik myslíte, že by toho měl za šichtu narubat? Narubat může, kolik chce, povídá redaktor, ale především musí bejt zticha!“

„To je hrozný,“ řekla Jaruška upřímně.

„Ale já mu to napíšu!“ zvýšil hlas Kvido a v jeho nevyspalých očích se objevilo jakési podivné urputné odhodlání. „Všecko mu to napíšu! Dědečka Jiřího pohřbím pěkně včas, třeba v pětasedesátým, autonehoda nebo něco, druhéj děda bude němej úderník, z matky udělám zhrzenou herečku a otec... otec bude šílený žárlivý řezbář! A babička? Potrhlá bylinkářka! Kdepak kontaminovaný potraviny!“ křičel Kvido.

„Otékám po rajčatech,“ řekla Jaruška.

„Taky?“ řekl Kvido. „Míla prý přinese ze zahrádky.“

Položil papír zpátky na stůl.

Zavrtěl nešťastně hlavou.

„Ty si to nedovedeš představit, ale muset schovat vlastní knížku do šuplíku, to je jako dát vlastní dítě někam do dětského domova.“

Jarušce vyhrkly horké slzy.

„Co blázníš?“ polekal se Kvido.

„Jsem pořád celá naměkko,“ zavzlykala Jaruška šťastně.

2. Nakladatelský redaktor nebyl ovšem jediným Kvidovým cenzorem.

Jednoho dne uslyšel Kvido pošťačku, jak v předsíni mlátí Něhu.

„Dobře, že jste tady,“ zavolal na ni. „Už to potřebovala jako sůl – skáče ženě na břicho!“

„Nesu vám doporučeně,“ řekla pošťačka zadýchaně.

Něha stáhla huňatý ocas mezi zadní běhy a s kňučením se odplížila z jejího dosahu.

Když Kvido dopis o chvíli později otevřel, překvapeně shledal, že mu píše jeho vlastní matka.

„Milý Kvido,“ četl. „Doufám, že tu čubu seřezala pořádně. Už si na mě zase začínala moc vyskakovat a ty čtyři koruny na rekomando vždycky ráda obětují.“

Jak ale asi tušíš, kořeny mého dopisu tkví v něčem jiném. Proč Ti tedy píšu?! Musím se Ti k něčemu přiznat: porušila jsem Tvé přání a včera v noci, když jsi byl v práci, jsem si přečetla zatím dokončené kapitoly Tvého románu.“

„Já ji zabiju!“ zvolal Kvido.

„Četla jsem je jedním dechem, a když jsem na samém sklonku noci skončila – venku už zpívali ptáci, byla jsem nejen ztuhlá a zdřevěnělá, ale i dojatá a rozhněvaná zároveň. Rozhodla jsem se Ti hned napsat. Vím, že to i beze mě nemáš právě lehké, a vím také, jak mi vždycky cituješ, že autobiografický základ je ten nejméně zajímavý úhel, z něhož se dá kniha číst. Jenže, Kvido, vědí to také ostatní? Všichni ti lidé, kteří nás znají a kteří budou knihu číst? A podle toho nás posuzovat a hodnotit? Pomyslel jsi na tyhle lidi, když jsi popisoval tu vodu, rozšlapanou po celém bytě, ty chuchvalce prachu, ten přeplněný zahnívající koš nebo to záchodové prkénko poseté žlutými skvrnami moči? Pomyslel jsi na ně, když jsi – celkem vtipně, uznávám – psal o tom, jak babička v zahraničí krade upomínkové předměty? Kvido, já chápu, že spisovatel nemůže své životní zážitky a životní zkušenost, jak říkáš, zamaskovat jinak než jako román – ale na druhé straně bych se rozhodně nechtěla dožít toho, že si moji přátelé budou ošklivit náš záchod! Ostatně – promiň mi tak přízemní otázku – proč jsi ho tedy neuklidil Ty? Vím, co mi odpovíš – ty jsi o něm *psal*.“

„Panenanebi!“ šeptal Kvido.

„Vždycky jsme se, Kvido, spolu s Tvým otcem snažili vytvořit Vám to, čemu říkáme domov,“ pokračovala v dopise matka. „Doba tomu chtěla (či

snad osud?), že pod našima rukama spíše než domov v pravém smyslu slova léty vznikla jakási podivná kombinace truhlářské dílny, psychiatrické léčebny a domova pro důchodce. Jak říká má milovaná Cordélie: Už to tady bylo, že s dobrou vůlí zle se pochodilo.

Vím, co chceš říct. Ze žádné ženy se nestane skvělá matka jenom tím, že bude luxovat a mýt záchod; je mi jasné, že považuješ tyhle věci za druhořadé. Ale zase: vědí to i ty druhé? Problém je, že jsi to tam ale nikde výslovně nenapsal.

Připadám si, Kvido, jako žačka, která prosí učitele o lepší známku – a přitom jsem Tvoje matka. Můj otec své matce vykal. Ne, to po Tobě samozřejmě nechci, ale nemohl by ses vzdát alespoň toho počuraného prkénka? O kolik ostřejší než hadí zub je nevděčnost vlastního dítěte! říkám si s O’Neillem. Nemyslím, že bys byl nevděčný – píšeš o mně na řadě míst moc hezky – spíš maličko nespravedlivý. Copak nechápeš, že já jakožto žena jsem to *objektivně* prostě počurat nemohla?

Přála bych Ti vidět, jak jsem celá rudá, když musím o takových věcech jenom psát – a to jsem zcela sama. Vážně dovolíš tisícům úplně cizích lidí, aby nahlíželi do mého soukromí?

Prosím Tě, přemýšlej o tom.

Líbá Tě Tvá máma.“

„Já se zblázním!“ vykřikl Kvido. „Tady se vážně nedá psát!“

3. Kvido si schůzky s redaktorem domlouval tak, aby se jejich datum shodovalo se dny, kdy Jaruška jezdívala za Zitou; vypravovali se potom do Prahy společně.

„Víte, že zrovna O’Neill si vymínil, že jeho *autobiografické* drama nesmí vyjít dříve než čtvrt století po jeho smrti?“ smál se redaktor, když mu Kvido pověděl o matčině dopisu. „Už v době, kdy si tuhle podmínku kladl, nikdo z jeho rodiny dávno nežil! Váš problém je, že to chcete vydat ještě v čase, kdy žijou úplně všichni.“

„Babička má údajně rakovinu a otec už si dělá rakev,“ řekl suše Kvido. „Vypadá to nadějně.“

„Ironie bude vaše parketa,“ smál se redaktor. „Pořád vám to říkám.“

„Možná,“ řekl Kvido. „Můj problém nicméně je, že to chci vůbec vydat. V téhle době, a ještě ke všemu u vás.“

„A přece,“ řekl redaktor, „co jiného mohou přemýšliví lidé a humanisté dělat než zápasit o vhodná slova?“

„Nezápasit,“ řekl Kvido.

„Tak jak?“ dotazoval se Kvido Jarušky, když se ve městě zase sešli.

„V pořádku!“ hlásila Jaruška s úsměvem. „Zita tě pozdravuje – a co ty?“

„Já?“ Kvido zapřemýšlel, jak vlastně dopadl. „Já jsem nejspíš rizikové těhotenství.“

„Mýlil jsem se,“ vyprávěl později. „V péči toho redaktora jsem byl zcela bez rizika.“

4. Ve středu dvacátého října měl Kvido noční službu. Odpoledne se mezi mraky ukázalo slunce. Premohl se a šel shrabat z trávníku před terasou napadané bukové listí, jak si to matka přála. Když se po chvíli vedle něj objevila Jaruščina nyní tak majestátní postava, usmál se, ale nedovolil jí více než přihrabovat na oheň těch několik lístečků, které mu vítr mezitím rozfoukal.

„Jak je ti?“ chtěl vědět.

„Hezky,“ řekla Jaruška.

„A jak je Aniče?“

„Jak je Aniče, nevím,“ řekla Jaruška škádlivě. „Ale Jakubovi je taky hezky.“

Kvido vysypal na oheň poslední koš, volnou rukou vzal ženu kolem pasu a takto došli až domů. Zde se umyl a převlékl a Jaruška mu mezitím připravila do dózičky kávu a zabalila několik kousků koláče, který ráno pekla. Uložila mu věci do aktovky, do druhé přihrádky si Kvido přidal rozečtenou knihu a papíry s poznámkami k postavě Jarušky.

„Zamávám ti,“ řekl automaticky.

Jaruška nastavila tvář k polibku.

Když se však Kvido zhruba o pět hodin později vyšplhal na podpěrnou konstrukci střešního neónu, znepokojeně zjistil, že téměř v celém domě je hluboká tma; svítilo se jen v dětském pokoji. Chvilí čekal, jestli se lustr v kuchyni přece jen nerozsvítí, ale nedočkal se. Seskočil tedy zpátky na asfalt střechy a asi patnáct minut tu setrval v poněkud těžkomyslných úvahách. Okna v kuchyni zůstávala i nadále černá. Kvido slezl po žebříku dolů do chodby a spěšně dokončil zbývající část obchůzky. Rozhodl se, že až se vrátí dolů, požádá velitele o svolení a domů zaběhne.

Hned jak vstoupil do zadní místnosti vrátnice, uviděl na stole plné skleničky. Všichni tři strážníci stáli, odhalující v úsměvu zažloutlé zubní protézy.

„Ted' volali z Hory,“ řekl velitel. „Máš holku, ty srabe!“

XV.

Návštěvní den v kutnohorské nemocnici. Novopečení otcové a ostatní příbuzní stojí na pošlapaném trávníku před pavilónem porodnice. Rodičky se vyklánějí z oken ve třetím patře.

JARUŠKA (s nepředstíranou radostí): Ahoj! Jste tu brzo, to je fajn.

1. OTEC: A proč nemůžeš sedět?

1. MATKA: Jsem asi špatně sešitá...?

KVIDO (nápadně rychle): Přijeli jsme autem.

1. MATKA: Nebo spíš křivě nastřižená...?

JARUŠKA (obdivně): Fakt? Ty jsi řídil?

KVIDO (nápadně neochotně): No.

JARUŠKA (polekaně): Co se stalo?

PACO: Nic. Přejel jednoho psa.

JARUŠKA (chlácholivě): To se přece může stát každému řidiči, Kvido. No ták!

PACO: Jenže tenhle byl v boudě...

(Smích; všechny návštěvy užasle hledí na Kvída)

KVIDO (podrážděně k Pacovi): A kdo pořád řval Doleva! Doleva! Chtěli jste doleva, tak jsem zahrnul.

PACO (vysvětluje Jarušce): Nejdřív jsem myslel, že přejel jenom tu boudu, ale když jsem odházel ty zlámaný prkýnka, ležel tam ten čokl. Mrtvej...

KVIDOVA MATKA: To se tu budeme bavit o psech?

(Pohlédne na Aničku v Jaruščině náručí) Nevidíte, jak na nás Anička valí ty svoje nádherný hnědý kukadla?

JARUŠKA (omluvně s pohledem na dceru): Před chvílí usnula...

2. MATKA: Úplně mi potrhál bradavky.

2. OTEC: Kdo?!

2. MATKA: No přece Lukášek, ty hlupáčku...

KVIDOVA MATKA: Všechno už je připravené. Babička nám našila hygienické roušky.

JARUŠKA (dojatě): Ale to –

KVIDOVA MATKA: Něha bude samozřejmě nosit košík...

(Pohlédne na svého muže, který se stále jen mlčky plaše usmívá) Tak jí proboha ukaž ty hračky...!

KVIDŮV OTEC (vyndává z tašky několik dřevěných hraček): To jsem... pro tu malou... (Hlas mu vypoví poslušnost)

JARUŠKA (pláče): Děkuju. Ty jsou strašně krásný! Děkuju.

KVIDO (polekaně): Proč brečíš? Celou ji pokapeš!

(Anička se probouzí a pláče)

PACO: Tomu říkám protestsong!

KVIDOVA MATKA: Nemá větříky? Na ty je nejlepší fenykl!

PACO: Ať žije lidové léčitelství, tmářství a nevědomost!

KVIDOVA MATKA: Nežvaň a jdi Kvidovi umýt přední sklo! (Obrací se k Jarušce) A co ty otoky?

JARUŠKA (smrká): To byla alergie na Rivanol.

PACO: Přes tu vesnici už zpátky nemůžeme – tam už na nás čekaj s vidlema...

KVIDOVA MATKA: Máš jít umýt to sklo!

PACO: Pochybuju, že by to pomohlo. Když to napálil do té boudy, bylo přední sklo úplně –

KVIDOVA MATKA (hněvivě): Švihej! (Otočí se ke svému muži) A ty už nám neřekneš nic? Nikdo tě přece nenutí, abys hned kritizoval naše socialistické zdravotnictví, můžeš přece říct něco zcela *nezávadnýho* –

KVIDO (přeruší ji): Mami!

KVIDOVA MATKA (ignoruje Kvidovo napomenutí): – třeba jak jsi toho soustruženýho koníka-vraníka chtěl natřít přesně tím samým lakem –

KVIDO: Mami!

KVIDOVA MATKA: – kterým sis nedávno natřel vlastní rakev! (Mezi návštěvami zavládne všeobecné zděšení)

KVIDO (po chvíli): No tak my už pomalu vyrazíme.

JARUŠKA (polyká slzy): Zamáváš nám?

KVIDO: To víš, že zamávám.

XVI.

1. Hypotéza Kvidovy matky, že příchod malého dítěte do rodiny bude mít zásadní vliv na průběh otcovy neurózy, se bohužel nepotvrdila. Vyrobil Aniče sice několik dalších dřevěných zvířátek, miniaturních kočárků a nejružnějších více či méně pohyblivých panenek a každý den si s ní hrával, ale na jeho nemoci se tím nic podstatného nezměnilo.

Naštěstí se však brzy objevilo cosi jiného, co Kvidova otec v příštích letech přivedlo od myšlenek na smrt ne-li snad hned do samého středu života, tedy alespoň na jeho okraj – totiž sovětská perestrojka. Více času než prací na rakvi (která, mimochodem, byla četnými vrubořezy již poněkud přezdobena, čímž ztratila hodně ze své původní strohé hrůznosti a spíše než lůžko smrti připomínala nyní střešní krov perníkové chaloupky) trávil teď otec sledováním zpravodajské relace Vremja, a zejména pak Gorbačovových projevů. V čase jejich vysílání býval ovšem nejednou v práci, a tak mu matka – za tímto účelem zaškolená – musela příslušné pořady nahrávat na laciný videorekordér z Hongkongu, který otci odkudsi ze Západu přivezl inženýr Zvára.

Nářek dřevoobráběcího stroje byl tedy vystřídán podivně úpěnlivým hlasem překladatelky Gorbačovových televizních vystoupení. Zdálo se, že Kvidův otec je oním hlasem přitahován, ne-li dokonce očarován – stejně jako se zdálo, že se jeho zrak od toho širokého obličejce, u východního politika tak nezvykle živého, nemůže vůbec odtrhnout, jsa zřejmě uhranut tajuplným znamením na kůži státníkovy lebky. Kvidova matka musela potlačovat jisté pohnutí, kdykoli svého muže zastihla, jak chvatně rozsvěcí stolní lampu a hledá blok a tužku, aby si tu či onu myšlenku generálního tajemníka zapsal, nebo viděla-li, jak se v otcově věčně strnulé tváři čas od času objevil slabý, avšak postřehnutelný odlesk častých úsměvů Michaila Sergejeviče.

„Vidíš to?“ šeptala radostně Kvidovi.

„Ta naše slovanská víra v Rusko!“ odušil posměšně Kvido. „Můžeme se spálit stokrát, a stejně se nepoučíme!“

„Nebudeš mi možná věřit,“ řekla klidně matka, „ale já jsem rozhodně radši, když slepě věří v Rusko, než když si připravuje rekvizity na vlastní pohřeb.“

„Panebože!“ vysmíval se Kvido. „Ještě nedávno před ruskejma tankama nestačil uskakovat na chodník – a teď s Ruskem pro změnu spojuje veškerý naděje našeho národa...“ Zašklebil se: „Ej, nebude v Čechách dobře, dokud si Boris Jelcin nenaleje do chladiče volhy vodu z Vltavy!“

„Heleď,“ řekla matka, „pro mě za mě ať si veškerý naděje našeho národa spojuje třeba s Rovníkovou Guineou. A tebe důrazně žádám, abys mu tu jeho pravdu nevyvracel. Jsem ráda, že v něco věří, byť možná slepě. Jeho mozek je vyvrácenejších pravd plnej.“

„To už ani není mozek,“ řekl Paco. „To je polom.“

Spoustu času obětoval nyní Kvidův otec také na shánění a čtení některých sovětských periodik, vydávaných rovněž u nás, která začala podávat čtenářům pravdu v nebývale vysokých koncentracích. Otce ani tak nepřekvapovalo, že tato pravda mohla být tu a tam vyslovena, jako spíše to, že mohla být vyslovena právě v té zemi, kterou mu všichni odjakživa dávali za vzor.

Letité ideologické otroctví se tu náhle paradoxně obracelo v cosi pozitivního. Když oni, tak my taky, říkal si dětinsky Kvidův otec. Jestliže si kupříkladu přečetl, že nastal čas, aby inteligence přestala být podezírána a komandována, domníval se, že tentýž čas *musí* nastat také u nás. Byl přesvědčen, že mu ona citovaná věta, kterou si pečlivě opsal, přímo zakládá právní nárok nebýt podezírán a komandován.

„Bylo tristní pozorovat,“ vyprávěl později Kvido, „kterak můj dospělý otec opírá veškeré své životní naděje o několik výstřížků z Týdeníku aktualit.“

V té době na lipové hranoly a borovicová prkna ve sklepní dílně začal usedat prach. Lhostejná samozřejmost, s níž Kvidův otec zapůjčil svá nejlepší švédská dláta inženýru Zvárovi, vypovídala o mnohém.

„Ty mi vážně půjčuješ ty švédský?“ nevěřil svým očím Zvára.

„No jo,“ vysvětloval mu Kvido, „ledy komunismu přece tajou...“

Sklepní dílna však neosířela nadlouho, neboť i Kvidův otec začal zvolna nahlížet, jak se věci doopravdy mají.

„Zjistil,“ vyprávěl vesele Kvido, „že Šperk a ostatní si ty výstřížky dělají taky – a navíc seženou i zcela úzkoprofilový Sputnik.“

2. Ještě nějaký čas se však v rodině hovořilo o Sovětském svazu poměrně často, a to díky babičce Líbě.

Jednou v neděli se Kvido, dosud roztrpčený posledními požadavky redaktora, dostavil k obědu a rázem ucítil nezaměnitelnou vůni bramborových šišek.

„Áá, šišky!“ řekl zlověstně. „Opět šišky! Zase šišky!“

Jaruška mu konejšivě pohládila rameno.

„Nerozčiluj se,“ pošeptala mu. „Zvu tě zítra na večeři.“ Kvido ji s povzdechem políbil na tvář.

Když však posléze pohlédl na nedojedený talíř malé Aničky, jeho vztek dosáhl rychle původní výšky. Položil hlučně příbor.

„Nechci těmto žluťoučkým šiškám – stejně jako těm včerejším škubánkům či předvčerejším palačinkám – jakkoli upírat jejich údajnou nutriční hodnotu,“ pronesl temně do tíživého ticha, „ale navrhuji zvážit kolektivně otázku, zda bychom – přinejmenším vzhledem k přirozeným potřebám vývinu tohoto dítěte – neměli také občas zakoupit, promiňte mi to slovo, nějaké *maso*...“

„Nech toho!“ řekla matka.

Ostatní – s výjimkou Aničky, která vrhala na babičku Líbu vyčítavé pohledy – se s přehnaným zaujetím věnovali svým talířům.

„Přirozeně mám na mysli *výsekové maso*,“ pokračoval ledově Kvido, když spolkl další šišku, „neboť ani rodinná ekonomika se nemůže řídit zbožnými přáními a podřizovat se cenovému diktátu vyděračských řezníků, kteří se nestydí počítat za kilogram kupříkladu předního hovězího celých pětadvacet korun, což je, jak si každý může spočítat, celá polovina hodnoty kolků, potřebného na celní a devizové prohlášení. Děkuji –,“ a odstrčil s konečnou platností talíř, „bylo to moc dobré a levné.“

„Chystá se s družkami do Leningradu,“ vysvětlila mu po obědě matka, „pokus se to pochopit.“

„Prosím tě,“ dodala.

Kvido si vzal matčinu prosbu k srdci a všechna ta úsporná, válečná jídla, která tradičně předcházela také tomuto babiččině zájezdu, snědl už bez poznámek. Vypadalo to, že babičce v duchu odpustil, neboť si od ní o „Benátkách severu“ nechal občas i vyprávět, vzbuzuje při tom dokonce dojem snad sice trochu melancholického, ale přece jen celkem soustředěného posluchače.

Jindy si s Pacem pomáhali humorem, s nímž – zdálo se – bylo možno dojít i obávanou chlebovou polévku. Paco si například kladl otázku, co jim

babička přiveze tentokrát, a osobně tipoval velkou matřošku, s docela nepatrně oprýskaným lakem, uvnitř které prý bude zlatavá, pečlivě vymytá krabička od kaviáru, v níž pak objeví odznak se siluetou Aurory. Kvido se zase rád sázel, o kolik let musí babička omládnout při tak dlouhé cestě na východ, to jest *proti* pohybu času.

„Vůbec bych se nedivil,“ tvrdil jednou Pacovi nad nastavovanou kaší, „kdyby tomu zamilovanému mladíčkovi, který se bude s babičkou muchlat někde na Něvském prospektu, přišli pohlavní zneužití.“

Navzdory těmto ztřeštěným představám přišla později z Leningradu pohlednice překvapivě *prozaického* obsahu.

„Z Leningradu Vás všechny moc pozdravuje a stále na Vás myslí babička,“ stálo na ní.

„Ani jeden veršík?“ podivoval se Paco. „Že by procházela tvůrčí krizí?“

„To nevím,“ řekla zamyšleně Kvidova matka.

3. Jak později vyšlo najevo, první z těch silných bolestí, na něž už sama nestačila, přišly na babičku Líbu ještě v hale hotelu Družba, kde spolu s ostatními turisty čekala na autobus z letiště. Tamější lékař u ní byl během jediné minuty; rub této příznivé okolnosti představovalo šest postříbřených čajových lžiček s nápisem Družba, na které dotyčný doktor – prodíraje se babiččiným cestovním kostýmem – postupně stále udiveněji narážel.

„Ja tolka chatěla padgatóvit' čašku čája,“ vysvětlovala rozpačitá babička přerývaně znovu a znovu, než ji nový nápor úporné bolesti znemožnil cítit cokoli jiného než bolest samu.

„Ničevó, bábuška, ničevó,“ chlácholil ji lékař a starostlivě jí promáčkával podivně ztvrdlé břicho.

„Holčičko,“ řekla o pár dní později Zita Kvidově matce a odhrnula jí vlasy z čela. „Holčičko moje.“

Kvidova matka zavřela oči a kousla se do spodního rtu.

Zita pohlédla na Pacu s Kvidem.

„Chlapci,“ řekla, „jestlipak víte, co vám babička přivezla?“

Sáhla do tašky a vytáhla dva těžké balíčky.

Kvido s námahou polkl.

„Tenhle fotoaparát Zenit,“ řekla Zita pohnutě, „a tuhleto nádhernou kameru.“

Pacova brada se zachvěla.

„Měla vás strašně ráda,“ řekla Zita velice, velice vážně.

XVIII.

Babiččina náhlá smrt odvedla Kvida od práce na románu fakticky jen na několik dní; když se však po pohřbu k rukopisu opět vrátil, cítil vůči němu jakousi obtížně definovatelnou apatii a sám sebe se dotazoval, jak a proč vůbec pokračovat.

Jednoho sobotního večera, kdy po celé dlouhé minuty jen otupěle zíral na nepopsanou bílou stránku, Kvida zničehonic napadlo, že by bylo třeba nahradit tu starou, drolicí se rohož za válendou v ložnici nějakým dřevěným obložením. Bezmyšlenkovitě čmáral po prázdném papíru – ale potom skutečně vstal a válendu zkusmo odtáhl. Nato sešel do otcovy dílny.

Chvilí se jen tak rozhlížel po vyrovnaném řezivu, prohlédl si výrazně fládovaná třeshňová prkna, potěžkával dubové špalíky a zkoušel ostří dlátek. Konečně si vybral asi dvacet borovicových palubek, aby je zkrátil na požadovanou délku; první z nich pak upnul do ponku mezi desku a vozík, dotýkaje se zálibně jejího hladkého povrchu.

Začal řezat.

V chloupcích na zápěstí mu ulpěly mikroskopické zbytečky prvních pilin.

Zarytou rychlost, s níž pracoval, si vysvětloval tím, že chce překvapit Jarušku.

„Drž, dostaneš kůži!“ vyřázel ze sebe temně.

„Drž, dostaneš kůži!“

EPILOG

V červnu 1989 je Paco přijat na Filozofickou fakultu UK v Praze. Krátce po listopadové revoluci přijíždí v čele studentské delegace do sázavských skláren. Předseda CZV KSČ s. Šperk nařizuje vrátným nepouštět studenty do závodu. Po krátké fyzické potyčce se svým otcem přeलेze Paco s ostatními plot a beseda s pracujícími se přece jen uskuteční (Pacova přítelkyně, studentka 1. ročníku právnické fakulty, zde Kvidově matce shovívavě objasní podstatu občanského práva).

Příští vývoj v ČSFR však Pacovi přináší čím dál větší zklamání. Rezignuje na svou funkci v tzv. Studentském parlamentu, přerušuje studium a s pocitem, že mu revoluci někdo ukradl, odjíždí na stipendijní pobyt do Spojených států.

Po návratu začíná Paco aktivně pracovat v Anarchistickém hnutí. Jeho pacifistické přesvědčení sílí. V dubnu téhož roku obdrží povolávací rozkaz; po boku dalších takto postižených anarchistů jej za volání Fuck of Army! manifestačně spálí před kasárnami na náměstí Republiky. Požádá o náhradní prezenční službu a současně odpoví na inzerát belgické obchodní firmy se zastoupením v Praze (požadavky: znalost angličtiny, práce s PC, řidičský průkaz a věk do 28 let). Po úspěšném absolvování konkursu je za mimořádně výhodných platových podmínek přijat. Během následujícího měsíce však se svěřeným Fordem Sierra opakovaně havaruje při výjezdu z firemního parkoviště a je propuštěn pro ztrátu důvěry.

Dědeček Josef uskuteční v porevolučním roce prostřednictvím inzertního časopisu Annonce několik poměrně výhodných obchodů (za sedm stokorunových bankovek s portrétem Klementa Gottwalda získá kupříkladu rovných tisíc korun), ale také on komentuje každodenní politický život stále rozhořčeněji. Nelíbí se mu výše poslaneckých platů, dlouhé vlasy ministra Langoše, účast bývalých komunistů ve vládě a pomalé tempo lustrací.

„Pověsit – ne zveřejnit!“ křičívá v té době často.

„Nech toho! Slyšíš?“ napomíná ho babička Věra důrazně.

Jaruška jednoho prosincového večera roku 1989 vzhledne minutu před desátou k rudému neónu na temné obloze a překvapeně zaznamená, že

jedno z písmen je zakryto siluetou jakési postavy. Kvido, který stojí za jejími zády, je zdrcen.

„Dokázal bych ti odpustit, že sis někoho našla,“ vykřikne vzápětí žárlivě, „ale nikdy ti neodpustím, že jsi mu dovolila tohle...!“ Nazítrí vyjde najevo, že oním mužem na střeše administrativní budovy byl soudruh Šperk, jenž vlastním tělem bránil několika členům Občanského fóra v demontáži neónu.

6. prosince je svítící transparent definitivně odstraněn. Téhož večera zamíří soudruh Šperk hlavní lovecké pušky na svůj pravý spánek a stiskne spoušť. Střela však šťastnou náhodou mine cíl, takže jediným následkem tohoto sebevražedného pokusu, jak později konstatuje lékařská zpráva, je dočasně zalehlé pravé ucho. Po krátké rekonvalescenci kupuje soudruh Šperk na aukci konané v rámci tzv. malé privatizace objekt restaurace zvané Myslivna za vyvolávací cenu 3 240 000 Kčs.

Kvidův otec od ledna 1990 pracuje na ministerstvu zahraničního obchodu ve funkci vedoucího obchodní skupiny. Do zaměstnání denně dojíždí vlastním vozem. V září téhož roku je vyslán na kontraktační cestu do Brazílie.

„To už jde, ne?“ usmívá se v té době často.

Krátce po svém návratu je v rámci celkových prověrek ministerstva pozitivně lustrován a propuštěn. Vrací se do a. s. Kavalier Sázava, kde vykonává funkci cenového referenta.

V příštích měsících spí babička Věra velmi neklidně. V noci z 18. na 19. srpna 1991 neusne babička vůbec. Nedokáže si to vysvětlit. Ráno zjišťuje, že všechny tři andulky znovu uletěly. O pár minut později se z rádia dovídá, že v SSSR byl proveden státní převrat a že v ulicích Moskvy stojí tanky.

„Realistu zázraky nikdy neuvedou do rozpaků,“ komentuje celou událost Kvido.

Kvidova matka nemá na zázraky čas, neboť do konce října musí odevzdat návrh projektu pro tzv. velkou privatizaci. Mimoto si dělá vážné starosti s recidivou otcovy nemoci.

12. září přilétá z chorvatské Puly, ohrožované srbskými nacionalisty, Mirjana; Kvidova matka jí poskytuje politický azyl.

10. října odevzdává Kvido do nakladatelství Československý spisovatel rukopis románu Báječná léta pod psa.

Michal Viewegh

Báječná léta pod psa

Vydalo nakladatelství Petrov v Brně,
roku 1997 jako svou 90. publikaci
Autorem fotografie na přebalu knihy je Zdeněk Vávra
Grafická úprava Bedřich Vémola
Odpovědný redaktor Martin Pluháček
Sazbu z písma Nimbus Roman zhotovil [Q7200]
Tisk Tlačiarne BB, s.r.o., Banská Bystrica
Vydání páté, v Petrově první.
248 stran. Náklad 20 000 ks
Cena 154 Kč

Michal Viewegh
Báječná léta pod psa

Nové vydání mimořádně úspěšné knihy, vycházející u příležitosti její filmové adaptace. Román získal Cenu Jiřího Ortena, byl přeložen do několika světových jazyků a dočkal se též divadelní dramatizace (brněnské divadlo Husa na provázku).

MICHAL VIEWEGH

narozen 31. 3. 1962 v Praze, do roku 1989 žil v Sázavě.

Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, obor český jazyk – pedagogika. Pracoval jako učitel na zbraslavské základní škole, později jako redaktor v nakladatelství Český spisovatel. Nyní se věnuje spisovatelské profesi. Žije v Praze.

Vydal novelu *Názory na vraždu* (1990), román *Báječná léta pod psa* (1992), sbírku literárních parodií *Nápady laskavého čtenáře* (1993) a romány *Výchova dívek v Čechách* (1994) a *Účastníci zájezdu* (1996)